

Episteli

si awon

Heberu

Cecil N. Wright

Episteli si awon Heberu

AKOSO

1. Akoonu. Onkòwé rè tóka sí i gégé bí “òrò iyànjú” (13:22) -- òrò tí a lò nínú Íṣe 13:15 ti iwàásù tàbí homily. A sì sọ pé ìṣètò rè fi òpòlòpò ifiwéra hàn sí iwàásù sínágògù: (a) àkòrí (1:1-4), (b) idàgbàsókè àrìyànjiyàn ní itòlèṣeṣe lónà ogbón, àti (c) tí ñ báni lówó nínú ònà àbáyọ [gbani níyànjú, ìṣírí –rd] àwọn abala (“jé kí a”). Ni pataki, awon iyanju re je ipile ti o lagbara ni ekọ. Ori 1:1 sí 10:18 jé èkó tí ó pò jùlọ, pèlú àwọn ìgbaniyànjú tí wón fowó sí; Ori 10:19 sí 13:17 jé òpòlòpò ònà, tí a hun pèlú itóni tí ó jẹmó; ati Ori 13:18-25 pari iwe-ipamọ pèlu awon ifiranṣe ti ara eni, pèlu iyanju kukuru kan (v.22). Pèlupèlu, ko si apakan ti Iwe Mimọ ti o kun pèlu iwe-kiko -- Iru Majemu Lailai ati aisedeede Majemu Titun ti o baamu.

Aṣa. A ti ṣapejuwe iwe-ipamọ naa bi ibere bi aroko tabi iwe-orọ (1: 1-4), ti nlo bi iwaasu (nipase 13:17), ti o pari bi leta tabi leta (13:18-25) -- ni v.22 paapaa lilo orọ-ise epesteila (“Mo ti ko”), ikosile deede fun kiko leta kan, ati ninu AV ti tun ko leta kan. Sugbon o pari laisi idamo onkowe re tabi loruko agbegbe ti awon adiresi re. Bi o ti wu ki o ri, won da bi eni pe won mo ara won daadaa (v.19; 10:34 AV) ti won si mo Timoteu (ese 23), eni ti o yi pada ati alabaasisepo pelu apositeli Podelu. E sogan yindo wekanhlanme lo yin awuwlena na wehiato he gblooda hugan mehe yin didohlan to bejeeji bosọ yin kinkandaito eton dai nado glonalina gbigbedai eton na nuveun sisosiso do e (pondohlan he yin bibasi jenukonna en), dile etle yindo wensagun he hen e na yonbasi na mehe yin didohlan to tintan whenu le. (Wo ipinro keta ti apa to kan.)

3. Onkowe. Sosesi igbaani ni Ila Oorun ka a si ti onkòwé Pauline. Sugbon oju-iwoye yen kii se nigbagbogbo lati wa ni ilodi si ni ibomiran. Clement ti Aleksandiri (155-215 AD) gba pe Podelu ko leta naa ni ede Heberu, Luuku si tumo re si ede Giriiki (nitori pe, nigba ti won ba awon leta Podelu miran mu, ni pataki, ede Giriiki re tubo dan Moran, onà ikowe re si ga ati asoye ju tiwon lo) – ati leyin naa, Eusebius (263-AD) ti Rome se, tikarare gbagbo pe igbehin die sii jasi nitori pe ara re dabi ti Clement. (Sibesibe ko si eri fun ipilese Heberu kan ti a ti toka si lailai, ati pe ero pe enikan wa ni ipile laisi ipile itan; Yato si, o dabi pe o je isokan awon amoye ede pe orọ ni Greek ko ka bi itumo Greek.) Ni Iwo-oorun, Tertullian (160-230 AD) gba pe Barnaba ni onkowe re. Origen (nipa 185-254 AD), sibesibe, se afihan ara re gegebi ateleyi: "Sugbon Emi yoo so pe awon ero naa je ti Aposteli, sugbon iwe-itumo ati gbolohun orọ je ti enikan ti o ti gbasile ohun ti aposteli so, ati bi eniti o se akiyesi ni isinmi re ohun ti oluwa re so. eniti o ko Episteli nitoto, Olorun nikan ni o mo."

Ni pataki, ko si enikan ti o beere imisi re. Ati ni aarin, ati paapaa sunmo opin, ti orundun 4th (awon odun 300) ase re ni gbagbogbo gba bi Pauline, laisi awon afijeri ti Clement ti Alexandria, Eusebius, ati Origen gegebi a ti so loke, ati laisi ni laya ni pataki lekansu fun die sii ju odun mojanla odun, ni orundun kerindilogun, nigba ti, lakoko Atunse Alatenumo, ibeere ti onkowe tun bere.

Awọn orukọ miiran ti a daba bi awọn onkọwe ti o ẹẹṣe (kii ẹ ẹge bi awọn atumọ tabi bi amanuenses) pẹlu Apollo, Luku, Barnaba, Sylvanas, ati Clement ti Rome. Bakannaa, Priscilla (pẹlu iranlọwọ ti ọkọ rẹ, Akuila) ni imọran ni 1900 AD nipasẹ Harnack, ẹṣin German kan. (Yàtò sí Clement ti Róòmù [ẹni tó kú AD 97?], àwọn wònyí jẹ ọrẹ ara ẹni àti alábaàṣiṣẹ́pò pẹ̀lú Pòṛlù, ó sì ẹ́ẹ̀ ẹ́ kí wọn ti fi ẹ̀kọ̀ ìsìn rẹ̀ hàn.

Nitori aidaniloju nipa aṣe ni apakan ti diẹ ninu awọn akoko atunṣe, iwe-ipamọ yii wa ni ipo ọtọtọ ninu awọn iwe-mimọ Majemu Titun ni aṣe ti a ti ni wọn ni bayi ni ọpọlọpọ awọn ẹya Gẹṣi - kanna gẹṣi ninu awọn iwe afowọkọ Latin, ti o bere ṣaju gbigba aisedeede ti iwe-aṣe Pauline - eyun, laarin pato awọn ẹta Pauline ati awọn ti a npe ni epist gbogboogbo. Ti a ba ti ẹ akiyesi rẹ ti onkọwe Pauline ni pato, o ẹṣe ki a ti fi sii, nitori gigun rẹ, lehin 2 Korinti. Àmó, nínú ọ̀pò jù ló àwọn iwé àfowókọ Gírííkì, ó fara hàn láàárín 2 Tẹsalóníkà àti 1 Tímóti.

Bí ó ti wù kí ó rí, àwọn kan ti tẹnu mó ọ́n pé ọ̀títọ̀ náà pé iwé náà kò mọ orúkọ rẹ̀ jẹ ẹ̀rì àròsọ pé Pòṛlù ni ó kọ ọ, ipò itan náà sì ni ohun tí ó jẹ. O ti fi ẹsun nipasẹ ọpọlọpọ awọn “baba” ijo akọkọ pe ko fi orukọ rẹ si i o kere ju irisi rẹ le ẹ idiwo ọpọlọpọ awọn arakunrin rẹ Juu lati kika rẹ, ati ẹ idajo rẹ lori awọn ẹto tirẹ. Ati pe ko si ẹlomiran lodi si ẹniti o wa ni agbara ati ikorira gbogboogbo laarin awọn Ju ti o yipada ati awọn Ju ti ko ni iyipada ti akoko yẹn, ẹ otitọ ti ko ni ariyanjiyan ti itan.

Bóyá àríyànjiyàn tó lágbára jù ló lòdì sí ò̀nkòwé Pauline ni pé nínú 2:1-4 ò̀nkòwé náà dà bí ẹni pé ó fi ara rẹ sáàárín àwọn tí wón ti mú ìhìn rere náà wá láti ọ̀dọ̀ àwọn èyàn tí wón ti gbọ Olúwa tí wón sì tipasẹ̀ rẹ̀ fidí rẹ̀ múlẹ̀ nípasẹ̀ iṣẹ̀ iyanu, nígbà tí Pòṛlù wà nínú àkòsilẹ̀ gégé bí ó ti sọ pé ọ̀n ti gbà á lówó èyàn tàbí pé ọ̀n ti kọ ọ̀n yàtò sí “nípasẹ̀ iṣípáyá Jésù Kristi.” (Gálátìà-11) .

Ṣugbón Robert Milligan, ni ibere si asoye rẹ lori Heberu (p.14-15), ni idahun yii: "Ṣe ko ni onkọwe nigbagbogbo darapo mọ ara rẹ pẹlu awọn onkawe rẹ fun idi ti diẹ sii ni imunadoko okàn wón ati fifun awọn imọran ti ara rẹ? Ni ori kefa ti Episteli kanna yii, onkọwe sọ pe, 'Nitorina ti o fi awọn ilana akọkọ ti Kristi silẹ leṣkansi lati lo si ipile ti ipile ti Kristi, maṣe ẹ ki a tun lo si pipe ti ipile ti ipile. irò̀núpìwàdà kúrò nínú òkú iṣẹ̀, àti ti ìgbàgbò sí Ọlórùn, ti ẹ̀kọ̀ ibatisí, àti ti gbígbé ọwọ̀ lé, àti ti àjínde àwọn òkú, àti ti idájó à̀nìpèkùn.' ”

Ó n bá ọ̀rọ̀ rẹ̀ ló, ó ní: “Wàyí o, àwa yóò ha fèrò wérò láti inú èyí, pé ò̀nkòwé Episteli yí jẹ aṣebi-ò̀sẹ̀ gégé bí àwọn tí ó kòwé sí? Nitootọ ko ẹ.

Nikehin, Milligan sọ (oju-iwe 18-19): “Ki Luku le ti ẹṣe gẹṣe bi amanuensis Paulu ni kiko rẹ; ati pe, gẹṣe bi okunrin ti o ni imisi, o le pẹlu ifokansi Paulu ti yipada ni iwọn diẹ ninu awọn aṣa ti Aposteli, ko ẹṣe rara rara. Ṣugbón ayafi ti a ko ba foju palapala ẹ ẹri awọn Baba Kristiani patapata, a ti fi agbara mu wa pe onkọwe ti Paulu funraare ni lati gbagbo nitootọ.

4. Nla. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé kò sí ọ̀rọ̀ kan nípa ibi tí iwé náà n ló (àwọn kan ti jiyàn fún Jerúsálémù, àwọn miiran fún Róòmù, tàbí fún Alẹ́kísándíríà, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé kí í ẹ̀ bẹ̀ kó), ó dà bí ẹni pé a ti ẹ é ní pátàkì fún àwọn Kristeni Jùù tí wón wà nínú ewu ipadàbò nìkan (2:1; 4:1) ṣùgbón pẹ̀lú ìpèyìndà pátápátá (6:4-6; 10:26-29). Nibẹ̀ ni ko si ojuami ti ariyanjiyan pẹ̀lu boya keferi tabi Keferi kristeni fi ọwọ̀ kan lori, ati ki o ko ani a darukọ awọn Keferi bi iru (cf. 2:16), sugbón a nla ewu ti yala di

alaisin tabi pada si Juu -- awon igbehin akoko -- nibi ti a eru tcnu lori awon superiority ti Kristieniti lori gbogbo Ju ati ti Kristi ni aye.

Itumo gbogbogbo ti iwe-ipamo - (a) lilo awon oro imo-jinle Hellenistic lekoekan ati (b) gbogbo awon agbaso oro Majemu Lailai je, kii se lati inu oro Heberu, sugbon lati inu itumo Greek ti LXX), ti awon Ju Hellenistic ati awon Kristiani ti n so Greek lo - le tokasi awon adiresi ti o wa ni agbegbe ti awon Juu ti Hellenistic dipo ti Jerusalemu tabi Palestine. Sugbon eyi kii se ipinnu. Nitoni a so pe Podo lu ti fa oro yo lati inu Iwe Mimode Ledede Heberu ati LXX ninu awon iwe to ni je oruko re, ti won si ni soro si awon Juu ati Keferi onigbagbo ni aye Heleni. Ati ni Jerusalemu funraare ni Pilatu fi akosile kan si ori agbelebu Kristi kii se ni Heberu nikan sugbon ni Latin ati Giriki (Luku 23:38, AV; Johannu 19:20). Nitoninaa, oro ti Heberu nitooto ko funni ni itosi tooto si agbegbe gangan ti awon adiresi re.

Ninu King James Version, akole iwe naa ka, "Episteli Paulu Aposteli si awon Heberu," ati oro naa "Heberu" ni akoko ti iwe-ipamo nigbagbogbo, sugbon kii se nigbagbogbo, toka si awon Ju Palestine. Akole yen, sibesibe, wa lori awon iwe afowoko ti o pe ati pe kii se ase. Sibesibe akole ti o wa ninu awon iwe afowoko ti atijo julio ti a so pe o je "Si awon Heberu" nirurun, ko yatso si bi awon adiresi. Ati pe, lakoko ti ko see se lati je apakan ti iwe atileba boya, o ti safikun ni ojo kutukutu pupo - ati pe o see se afihan igbagbo kutukutu pupo pe a ko o si awon Ju ti ngbe ni Palestine.

Ooto ni pe Podo lu soro nipa ara re gege bi "Heberu ti Heberu" (Filipi 3:5), bo tile je pe omo ilu Taso ni, ilu Silisia (Ise 21:39). Sugbon a tun "gbé e dagba si ilu nla yi [Jerusalemu], ni ese Gamalieli, ti a ko ni ibamu pelu ona gbigbona janjan ti ofin awon baba wa" (Ise 22:3). O dabi enipe igbehin ti o ni eto lati pe arare ni Heberu.

5. Akoko ti kiko. Ko si eri idaniloju ninu oro naa boya boya. Akoko tuntun ti o seeso yoo je ibere awon odun 90 AD, nitoni pe Clement ti Rome so o ni nkan bii 95 tabi 96 AD Sugbon ko si eri pe awon ologun lodi si a ti ko o ni o kere ju ni akoko die ninu awon odun mewa ti o saju iparun Jerusalemu ni AD 70 - eyiti o le je "oro ti o sunmo" ti 10:25, gege bi nomba ti awon ojogbon ti waye. O si da bii pe awon ese Iwe Mimode 8:4 ati 10:11 fi han pe a si ni ru awon ebo ojoojumode, eyi ti ki i se ooto leyin iparun Jerusalemu ati tnpili re. (Tun wo ipinro to te le e.)

6. Ibi kiko. Die ninu awon ti mu 13:24 ("Won ti Ilu Italia ki o") lati fihan pe onkowe wa ni ita Ilu Italia laarin awon elegbe Ilu Italia ti won fi ikini ranse pada si ile si agbegbe kan ni ibikan ni Ilu Italia - eyiti yoo je ki Rome je opin irin ajo ti o seeso julio. Sugbon iru be ko dandan tele. Aaye naa le tun tumo si pe onkowe wa ni Ilu Italia, kiko si agbegbe kan ni ibomiiran ati pe awon ara Italia toka si je awon olugbe agbegbe ti nfi ikini ranse si awon oluka. Bi o ti wu ki o ri, bi Podo lu ba je onkowe, bi o ti wu ki o ri, o see se ki o ti ko o lati Rodmu kete leyin ti a tu u silé lati ogba ewon akoko, ni nkan bi odun 63 Sanmani Tiwa.

7. Ibanu. Bi o tile je pe a ko si egbe agbegbe kan ti awon Kristiani ni akoko kan pato ninu itan-akole, iwe-ipamo naa je ibaramu ayeraye fun gbogbo awon Kristiani - fun imudara ati igbanianju - ni pe da eniyan ko yipada, ati pe awon ewu ti o jora n duro de awon kristeni ti gbogbo iran - iran wa kii se iyasoto rara. Ni pipese okan lara awon ikokoto ti o loto ju lo ninu Iwe Mimode, a ti so pe "ko si iwe Bibeli ti a mo ni pipe nipa ifohunsokan agbaye gege bi fifunni ni oju-iwoye aturunwa ti

ihinrere, tí ó kún fún èkó fún ìgbà gbogbo.” Ati pe iye yii yatọ si ibiti a ti kọ, nipasẹ ẹniti o kọ, tabi ẹniti a fi ranṣe ni akọkọ, ati boya a le tabi ko le rii daju data wi si itẹlọrun pipe wa.

Akopo

1. Olorun, ti o ti soro ni opolopo igba ati ni opolopo awon ona atijo fun awon baba nipase awon woli, ni awon ojo ikeyin wonyi ti o ba wa soro nipa Omọ - kan ti o tobi ojise (itumo) - lafiwe laarin NAA ati Bayi (vs. 1-2).

2. Omokunrin yii (a) Olorun yan ajogun ohun gbogbo; (b) Nipasẹ rẹ o se awon aye (aionas, ogoro); (c) on ni didan ogo Olorun ati irisi ti Ewa rẹ gangan, (d) o si nfi ohun gbogbo duro nipa oro agbara rẹ; (e) Nigbati o ti so awon ese di mimọ [ise alufaa], o joko ni owo otun Olanla ni oke [itokasi ijoba, pinpin ijoba agbaye], (f) di pupo ju ti awon angeli ti so ni gbangba, ti jogun oruko ti o tayo ju tiwon lo (ero yii se alaye ni iyoku ori 5. Filippi 1] awon ipa ti a soro ni ori 2) (vs.2b-4).

AKIYESI: “Omokunrin” nipasẹ ẹniti Olorun ti soro nisinsinyi ni “Oluwa” (2:4), “Jesu” (2:9). “Aposteli ati Olori Alufa ti ijewo wa” (3:1), ati “Kristi” (3:6). Iwonyi ati eyi ti o wa loke ni lati se alaye bi oro ti nlo lowo.

II. OMO TOBI JU AWON ANGELI (1:5 - 2:18).

1. Awon Otito Ti N se atileyin Imudaniloju yen (1:5-14): (a) Olorun ko so fun angeli pe, “Iwo ni Omọ mi” (v.5); (b) Nigba ti Omokunrin wa si ayé, awon angeli pase pe ki won josin un (v.6); (c) Olorun so awon angeli re di emi (ki i se eran ara), ati awon iranse re (awon angeli) owó iná (ó seé se kó jé ní itumọ pé Olorun jé iná ajonirun, 12:29) (v.7) -- eni ti o ga ati alagbara bi o tilé jé pé won jé, sibesibe, won n josin Omọ (ti o da bii pé o jé itumọ); (d) Omokunrin ti a n pe ni Olorun, ni ijoba ayeraye, a si fi ororo idunnu fororo yan ju “awon elegbe re” (ju gbogbo awon oba miiran lo, ti o so o di “Olúwa awon olúwa, ati Oba awon oba,” Işipayá 17:14) (vs.8-9); (e) Omọ ti a npe ni Oluwa, ti o si ni ipa ninu eda ti Agbaye, eyi ti yoo segebe, yipada, sugbon yoo wa ni kanna ati pe awon odun re kii yoo kuna (vs.10-12); (f) Kò sí angeli tí Olorun só rí, gégé bí Omọ ti só pé, “Jókòó ní owó otún mi” (v.13; cf. Işe 2:34-36); (g) Awon angeli ni gbogbo awon emi iranse (kii se awon alakoso), ti a ran jade lati se ise-isin fun awon ajogun igbala (v.14).

2. Awon Itumo ti o Kan ninu Imudaniloju So (2: 1-18): (a) Nlo lati mu ifiranse ti a so nipase Omokunrin paapaa ni pataki ju eyiti a so nipase awon angeli (gegebi ofin Mose ti je, Işe 7: 53; Galatia 3: 19) (vs.1-4); (b) Ayé tí n bọ kò tí ì sábé awon angeli, bí kò se fun eniyan ni irisi Jesu, Omọ re, alabapin eran-ara ati ejé (ki i se ti iwà awon angeli, ki i si i se lati ran awon angeli lowo) ki won le ku fun awon arakunrin re (awon eniyan, eni ti o da ara re mo), segun ikú, o si da won nide kuro ninu ide re, ni didi Alufaa Agba won fun isinru won (1.8).

III. OMO JU MOSE LO

(Aposteli Olorun si Israeli, ati iru Kristi) (3:1 - 4:13).

1. Òótó Títóbi Jù Lọ (1:1-6): (a) Ní ipa kan nínú kíkó ilé Ọlórún (Ísírelì), Mósè kò ẹ (vs.1-4); (b) Mósè jẹ olòòótó iránsẹ nínú ilé Ọlórún, sùgbón Kristi gégé bí Ọmọ lóri ilé Ọlórún – “ilé ta ni àwa, bí a bá di igboyà wa mú sìnşin àti ògò irètí wa sìnşin títi dé òpin” (vs.5-6).

2. Awọn iyanju lati Pade Awọn afijẹri fun Dida Ile Ọlórún silẹ (3:7 - 4:13); (a) “È má ẹ sé ọkàn-àyà yín le, gégé bí nínú ibínú . . . (b) “È jẹ kí a bẹ̀rù” tí kò sí ilé rí àtiwọ inú isinmi Ọlórún fún awọn èniyàn rẹ” (4:1-11) – nítorí a kò lè tan ẹnì tí a ní láti bá ẹ (vs.12-13).

IV. OMO TOBI JU AARON

(ALUFA GIGA SI ISRAELI, ATI IRU KRISTI) (4:14 - 6:20).

1. Awọn afijẹri ti o tobi ju ti Kristi (4:14 - 5:14); (a) Ó ti gba “ọrun kojá,” pẹ̀lú ọ̀nà kíákíá sí Ọlórún, sùgbón a lè “fowó kan awọn imòlára àìlera wa,” nítorí a ti “dan an wò bí àwa ti rí, síbẹ̀ láísí ẹ̀şẹ̀”; Nítorí náà, a gbódò “sún mọ̀ ite oore-òfẹ̀ pẹ̀lú igboyà, kí a lè rí àánú gbà, kí a sí lè rí oore-òfẹ̀ láti ràn wá lówó ní àkókò àìní.” (4:14-16); (b) Nubiọtomeşi yewhenọ daho de ẹn he yin dide sọn gbẹto le şenşen (5:1-4); (c) Awọn afijẹri Kristi ti o ga ju, pelu jije alufaa titilae lehin aşe ti Melkisedeki (5:5-10) -- soro lati jiroro nitori awọn onkawe ti di “şigogo ti igboran” (vs.11-14).

2. Àwọn Ìgbàníyànjú Tó Wà Lóri Ipò Pàtàkì Àwọn Ònkàwé (6:1-20); (a) Lati fi awọn ilana akọkọ silẹ ki o si lọ si pipe (idagbasoke ti emi) (vs.1-3); (b) Láti yera fún ipèyindà àti iparun pàtó rẹ (vs.4-8); (c) Kí wón má ẹ ‘lọra, bí kò ẹ aláfarawé awọn tí wón tipasẹ igbàgbó àti sùúrù (makromimetai, ipamóra) jogún awọn ilé rí náà” (vs.9-12); (d) Kí a lè fi idánilójú, gégé bí Ábúrahámù, nípasẹ àiyèsè imòrán Ọlórún, kí wón lè ní “ìşírí lílé,” tí ó sí dúró sìnşin ti Jésù gégé bí “oníyànjú ọkàn” aşájú-ònà ti wólé fún wa, “tí ó ti di olóri àlùfàà títi láé gégé bí ti Melikisedéki” (vs.13-20).

V. OJUJU OLOLUFÉ MELKISEDEK LORI AARONIC

(LÉFÍTÌ) İŞÉ ÀLÛFÁÀ (7:1-28).

1. Awọn ọna Ninu eyiti Melkisedeki Yatọ ati Didara (vs.1-25); (a) Melkisedeki mejeeji ọba ati alufaa (otitọ ti Kristi pelu, şugbón kii ẹ ti Aaroni) (vs.1-2); (b) İşé àlùfàà rẹ kì í ẹ àjogúnbá, tí kò sí ní àkòşilẹ̀ ibèrẹ̀ ọjó tàbí òpin igbésí ayé, ó “ń dúró ní àlùfàà nígbà gbogbo” bí ẹnì pé, (òtító ti Kristi pẹ̀lú, sùgbón kì í ẹ ti Aáróni) (v.3); (c) Ó tóbi ju Abraham lọ, ó ń sùre fún un (“ẹnì tí ó kéré ní ẹnì tí ó sàń jù”), ó sí ń gba idámewáá lówó rẹ, kí a sọ pé, Lefi (ọmọ-ọmọ Abrahamu àti baba awọn àlùfàà Israeli) san idámewáá fún un nípasẹ Abrahamu, nítorí ó ti wà ní ẹgbé ikeyin (vs.4-10).

2. Àìpé Oyè Àlùfàà Léfi Lábé èyítí a ti gba Òfin (ti Mósè) (vs.11-14): (a) Wón rí nínú àìní àlùfàà mǐràn gégé bí ilànà ti Melkisedéki, kì í sí í ẹ gégé bí aşe Ááróni (v.11); Ti a rii ni iyipada ofin, lati gba alufaa laaye lati dide lati ẹya Juda, eyiti Mose ko sọ nkankan nipa awọn alufa (vs.12-14).

3. Iwaju Oyè Alufa ti Kristi Lehin Ilana ti Melkisedeki (vs.15-28): (a) Ti a ẹ, kii ẹ lehin ofin ti ofin ti ara, şugbón lehin agbara ti ailopin (akatalutou, aidibaje) igbesi aye (vs.15-17); (b) Ti a mu wa ni ireti ti o dara ju ofin ti a ti parẹ ti a pese, nipa eyiti a sunmọ Ọlórún (vs.18-19); (c) Wón ẹ pẹ̀lú ibúra nígbà tí ẹgbé àlùfàà Léfi kò sí sí, Jésù gégé bí Àlùfàà sí di “ojúlówó májẹmú tí ó dara

jù lọ” (vs.20-22); (d) Pese oyè alufaa ti ko le yipada, ki Alufa lẹhin ilana titun le gba awọn wónni ti wón sunmọ Ọlórún nipasẹ rẹ la titi de opin, nigba ti awọn alufaa omọ Lefi ko le ẹ, nitori pe awọn tikaawọn ni a dina nipasẹ iku lati ẹsiwaju (vs.23-25); (e) Ti fihan ati ẹ apejuwe nipasẹ iwa mimọ ati alailabawọn ti Kristi funrararẹ ati pipe ti ẹbọ rẹ fun awọn ẹẹ ti agbaye (vs.26-28).

VI. OGA TI OMO OLODUMARE NAA

(PELU Àwòrán ti a Yawo lati inu isesi ti ỌJỌ nla ètùtù) (8:1-18).

1. Ninu ago ti o ga julọ (Ọrun) (8: 1-5).

2 Labẹ Majẹmu Tuntun ati Dara julọ (8: 6-13).

3. Awọn alaye lori ohun ti o ti koja tẹlẹ (9:1-28): (a) Iwa ati awọn idiwoṅ ti majẹmu akọkọ ati awọn ilana rẹ (9:1-10); (b) Ẹbọ titóbi jù lọ tí ó sì gbésé jù lọ lábé Májẹmú Tuntun (9:11-14); (c) Kristi, kii ẹ Mose, Alarina Majẹmu Tuntun (9:15-22); (d) Kristi tikaarẹ, kii ẹ ẹranko, ẹbọ pipe labẹ Majẹmu Titun (9: 23-28).

4. Otító (Antitype) Bayi dipo Ojiji (Iru) Ni išaaju (10: 1-18): (a) Eto Lefi (labẹ ofin Mose) nikan ni ojiji awọn ohun rere ti mbo, ko si ni imudara ni kikun (vs.1-4); (b) Kristi, ẹbọ ikehin, duro fun otító ti o ga julọ ti a fihan, ati pe irubo ti ara rẹ jẹ imunadoko patapata (vs.5-18).

VII. HORTATORY ATI IPIN IŞE TI O DA LORI Siwaju(10:19 - 13:17).

1. Ìgbàníyànjú Kí Wón Sún mọ Ọlórún Nípasẹ Kristi Kì sì Ẹ Apẹyindà (10:19-39): (a) Sún mọkàn pẹlú ọkàn òtító ní èkúnréré ìgbàgbọ (vs.19-22); (b) Di ijéwọ igbagbo wa mú şinşin (v.23); (c) Ẹ máa ro ara yín rò láti ru ara yín sókè sí ifẹ àti sí işe rere, kí ẹ má ẹ kọ ipéjopò sílẹ (vs.24-25); (d) Bí a bá ‘fi mọmọ dẹşẹ léyìn tí a ti gba ìmò òtító,’ ó dájú pé a gbẹsan Ọlórún (vs. 26-31); (e) Şùgbón rántí àwọn ojọ rẹ àtíjọ, léyìn tí a ti ní ìmólẹ, bí ẹ şe jìyà tí ẹ sì ti rúbọ, kí ẹ sì rí í pé ẹ má ẹ pàdánù ẹsan ẹsan yín, ẹ máa forí tí í nínú ìgbàgbọ yín sí ìgbàlà ẹmí là dípò ipadabòşípò 3-29.

2. Ìgbàgbọ Àwọn Bayani Agbayani Ti Onítẹyìn Di Àperẹ Láti Fara wé (11:1-40); (a) Iseda igbagbo (vs.1-3); (b) Awọn apeşere ti awọn antediluvians: Abeli (v.4), Enoku (vs.5-6), Noa (v.7), (c) Igbagbo ti Abraham, Isaaki, Jakobu, Sara, ati Josefu (vs.8-22); (d) Igbagbo ti Mose ati awọn omọ Israeli, tun ti Rahabu (vs.23-31); (e) Awọn apeşere igbagbo miiran (vs. 32-40).

3. Apeere Jesu (12:1-3): (a) Ti a ti yika nipasẹ iru awosanma ti awọn ẹleri bi awọn ti a ti so tẹlẹ, ẹ jẹ ki a fi sūru (hupomones, iduroşinşin, sūru) sare-ije ti a şeto siwaju wa (v.1); (b) Şe o nwoju (aphorontes, ti nwoju) Jesu, onkowe (archegon, orori orori, aşaaaju-ona) ati pipe igbagbo wa, ki o maşe reweşi, ki o reweşi ninu ọkàn nyin (vs.2-3); (c) awọn inira ati awọn idanwo ti igbesi aye Onigbagbo ni a pinnu pẹlu inurere gegebi ibawi lati ẹ apeşere awọn ohun kikọ wa (vs.4-11).

4. Ọrò Ìgbàníyànjú Síwájú láti Fétí sílẹ (12:12-29); (a) Da lori awọn ti o ti koja (vs.12-17); (b) PELU PELU LORI ỌJỌ ỌJỌ ỌLÓRÚN TI Iriri wa NIPA Wiwa ỌLÓRÚN NI OKE SIONIN NINU JERUSALEM ỌRÚN NIPA KRISTI LORI TI NWO ỌLÓRÚN NI OKE SINAI LORI AYE LABE MOSE (vs.18-29).

5. Ìgbàníyànjú sí Àwọn Iṣẹ̀ Ìgbésí Ayé Kristení (13:1-17); (a) Awọn iṣe awujo - ife arakunrin, alejo, iranti awon wonni ti o wa ninu ide, igbeyawo ti a se ni o la ati aibikita fun iwalaaye, ominira kuro ninu ife owo, itelurun pelu ohun ti a ni (vs.1-6); (b) Awon iṣe esin - iranti awon asaaju atijo (o see se pe o ti ku nisinsinyi) ati sisefarawe igbagbo won (nitori pe Jesu je kanna nigbagbogbo o si nreti fun wa ohun ti o nireti lati odo won), yago fun gbigbe nipase orisirisi ati awon ekọ ajeji, je ki a fi oore-ofe mule (nipase Kristi, botilejepe o mu egan wa) kii se pelu asa asa Juu, nipase Kristi ni o fi iyin fun Olurun nigbagbogbo, se rere ki o si se alabapin lori won (lati ma se akoso ohun ti o ni) humon, awon asiwaju ninu nyin) -- awon olori re lowolowo (vs.7-17).

VIII. Ipari IRANTI (13:18-25).

1. Ibeere lati odo Onkowe -- fun adura awon oluka, ki a le mu u pada fun won laipe (vs.18-19).
2. Benediction (vs.20-21).

3. Awon ifiranse Ti ara eni (vs.22-23): (a) Igbaniyanju lati "farada pelu oro iyanju" ti onkowe sese ko (v.22); (b) Isofunni pe "a ti da Timoti arakunrin wa silẹ ni ominira," pelu onkowane naa ni ireti lati ri won pelu re laipe (v.23); (c) Beere pe ki awon onkawe ki awon asaaju won, ati gbogbo awon eniyan mimo—o see se ki o je fun un (v.24a); (d) Awon ti (apo, lati, tabi ti) Ilu Italia (ti o see se pe o wa pelu onkowe) shakiyesi awon onkawe (v.24b).

4. Ipari Benediction (v.25).

Awon angeli - Awon iranse ReOri 1:7 (Latinu Saamu 104:4)

Awon itumo:

Saamu 104:4 "Eniti o so awon angeli re di emi, awon iranse re ni owó ina" -- pelu "awon iranse" gege bi kika miiran fun "awon angeli" (NKJ V).

"Eniti o fi efuufu se awon ojise re; Ina ina iranse re" -- pelu "awon angeli re efuufu" gege bi kika miiran fun "afefe awon ojise re" (American Standard Version).

Heberu 1:7: "Ati ni ti awon angeli, o so pe: 'Eni ti o so awon angeli re di emi ati awon iranse re ni owó ina' (New King James Version).

"Ati nipa awon angeli o wi pe, eni ti o da awon angeli re ni efuufu, ati iranse re ni owó ina." (American Standard Version).

Awon asoye ati/tabi Awon asoye:

James Macknight, Awon Episteli Aposteli: "Eniti o se awon angeli Re ni awon ohun elo ti emi, ati awon iranse re ni owó-ina; - eyini ni, ohun ti o tobi julo ti awon angeli so ni pe, won je awon eda ti a ko di pelu eran ara, ti won nsin Olurun pelu iṣe ti o poju."

Neil R. Lightfoot, Jesu Kristi Loni: "Sugbon itumo miiran ti Heberu [Orin Dafidi 1: 4: 4 ni American Standard Version] see se eyiti, dipo sise afefe awon ojise Re se awon ojise Re (tabi awon igun) afefe. Eyi ni itumo Septuagint, eyiti onkowe [ti Heberu] tele, ti o fihan pe Olurun le se pelu awon angeli. Awon iranse lasan ni won wa ni ibi giga ju lo.

* Wọn kò ní ifẹ́ tiwọn bí kò ẹ̀ látí ẹ̀gboràn tàbí ẹ̀lẹ̀gboràn sí Ọ̀lórùn, gégé bí ọ̀ràn ti àwọn Kristeni. Ẹ̀gbón wón lè ẹ̀dẹ̀, àwọn kan sì ti ẹ̀ (2 Pétèrù 2:4; Júúdà 6). -- CNW

Iwe asoye Bibeli Cambridge: "Àsojádé: Sm.104:4. Ní ipilẹ̀şẹ̀ ọ̀rò kan nípa Ọ̀lórùn: 'Èni tí ó ẹ̀fúùfú àwọn àngẹ̀lì rẹ̀ [iyẹn àwọn onşé], tí iná sì n jọ àwọn iranşé [òjìşé rẹ̀]' (CT). Ònkòwé wa yí itumò rẹ̀ pa dà—bóyá tẹ̀ lẹ̀ ònkòwé 2 Esra 8:22, èni tó n ẹ̀ ohun kan náà — tó bẹ̀ tó fi jẹ̀ pé işé Ọ̀lórùn làwọn àngẹ̀lì ẹ̀.

Tyndale Majemu Titun Commentaries: "Ìtumò Héberù [Sáàmù 104:4] lẹ̀ jẹ̀ 'Ọ̀lórùn sọ ẹ̀fúùfú di onşé Rẹ̀, àti ọ̀wọ̀ iná ní iranşé Rẹ̀.' LXX, eyi ti onkòwé tele ni 'O sọ awọn angeli Rẹ̀ je afẹfẹ, ati awọn iranşé Rẹ̀ ni ọ̀wọ̀-iná.' . . . Diẹ ninu awọn ti daba pe Ọ̀lórùn nigbagbogbo jẹ awọn angeli pelu aṣo iyipada Oluwa, "yi wọn pada, bi o ti ri, sinu afẹfẹ ati ina. O dara lati mu awọn angeli bi awọn ojise Ọ̀lórùn ti wo awọn agbara Ọ̀lórùn lati saşeyori ife re ni ibugbe iseda. Lati se aşeyori eyi ni a gba won laaye lati se ifowosowopo pelu efuufu iji ati ina ina bi won ti se lori Mt. Sinai. Şugbon, sibesibe pataki ise won, ati sibesibe pipe ise re, won si je onşe ati iranşe Ọ̀lórùn, ni odi keji, Bábá kò pé ní iranşe bí kò ẹ̀ Ọ̀lórùn, èni tí n gbé ite ayérayé, àti gégé bí Oba Aláşẹ, èni tí n şakóso ijoba rẹ̀ pẹ̀lú òdodo."

Ní Robertson, Word Pictures in the New Testament: "Luneman gbà pé èdè Héberù níhìn-in jẹ̀ àşise, ó sì tùmò sí pé Ọ̀lórùn fi ẹ̀fúùfú ẹ̀ iranşe rẹ̀ (kì í ẹ̀ àngẹ̀lì) àti pé ó n fi iná ẹ̀ iranşe rẹ̀.

ÀKIYESI: Nínú àkàwé ọ̀rò tí a n pè ní àkàwé, ifiwera náà kii ẹ̀ "bí" tàbí "bíi," şugbon gégé bí ọ̀tító, gégé bí ọ̀rò akéwì náà, "Ifẹ̀ mi jẹ̀ ọ̀dòdó pupa, pupa," tàbí ní Heberu 12:29 , "Ọ̀lórùn wa jẹ̀ iná ajónirun." Ní ti gidi, Robertson n şapeşẹ̀ Héberù 1:7 gégé bí gbólòhùn àfiwé.

Ọ̀ròiwòye Homiletic Oniwaasu: "Ipa ti ona naa wa ninu iwalaaye pelu eyiti o se afihan ero ti Oga-ogo julọ ti a nşe iranşe nipase awọn angeli ti o 'ni iyara ase re,' lainilara bi afẹfẹ, arekereke bi ina." (Ni ipa, aşoju miiran ti aye bi aşẹ.)

Majemu Giriki Expositor: "Ònkòwé [Héberù] tẹ̀wọ̀ gba itumò LXX [Sáàmù 104:4] ó sì jẹ̀ ètẹ̀ rẹ̀ látí fi hàn pé işé àbùdá àwọn àngẹ̀lì jẹ̀ işé isin, àti pé irisi àti irisi wón sinmi lẹ̀ ifẹ̀ Ọ̀lórùn.

R. Milligan, Episteli si awọn Heberu: "Şugbon ki ni itumọ ọ̀rọ pneumata ninu gbolohun ọ̀rọ akọkọ? Ẹ̀ o tumọ si awọn emi, gege bi o ti see se ninu Version wa ti o woşo [King James Version], tabi o tumosi ẹ̀fúùfú, gege bi awọn kan ti so?

"Lati so, lehinna, pe Ọ̀lórùn mu ki awọn angeli re lagbara bi awọn afẹfẹ ti ko ni idiwo ati awọn iji, yoo ni ibamu daradara pelu aşẹ Aposteli; ati pelu iwọn ati itumọ ọ̀rọ ti o tele ninu eyiti a fiwera awọn iranşe Ọ̀lórùn, kii se pelu ina nikan, şugbon pelu ina. ó şeé se kí ó ti tùmò rẹ̀ látí ọ̀dọ anemos Gírìkì, gégé bí ó ti wà nínú Eks.10:13, 19; 14:21, bbl

"Pupọ diẹ sii, nigbana, ni ibamu pelu ọ̀rọ-ọ̀rọ ati lilo gbogbogbo ni ọ̀rọ emi gegebi a ti fun ni ni English Version wa. Ni gbogbo Bibeli, ọ̀rọ emi nigbagbogbo duro ni ilodi si ọ̀rọ ti ara; igbehin ti a lo ni aşẹ fun ohunkohun ti o je alailagbara, alailagbara, ibaje, ati idibaje; ati akọkọ, ni ona kanna, fun ohun ti o lagbara, mimo, ati aidibaje, ni ona miiran, angeli ko le ni ipa miiran. . . Idánwò àwọn arákùnrin rẹ̀ Héberù ju nípa pípe wón ní èmí;

"Eyi, paapaa, ni ibamu daradara pẹlu itan-akọlẹ ti awọn oye ọrun mimọ mimọ wọnyi, titi di igba ti a fun ni ninu Iwe Mimọ. Wọn ti ẹsẹ nigbagbogbo gẹgẹbi iranṣẹ Ọlórún (leitourgoi), niwaju ẹniti awọn ọta Jehofa ti yọọ nigbagbogbo bi epo-eti tabi koriko ọaju ina. (Eks.xii,29,30); ijiya awọn omọ Israeli labe Dafidi (2 Sam.xxiv.15-17);

Awọn akiyesi Ipari:

Ònkàwé nàà lè rí i pé Héberù 1:7 fi ọ̀ṣòrò ìtumò hàn. O jẹ aṣojú ninu awọn iyatọ laarin awọn ọrọ ti New King James Version (bakannaa KJV atijọ) ati American Standard Version, ati nipasẹ awọn kika miiran ni awọn ala wọn. Ni pataki o ni lati ẹ, sibesibe, pẹlu boya pneumatata ni lati tumọ bi “awọn ẹmi” tabi “afẹfẹ”.

Tí a bá tùmò sí “èfùùfù,” nígbà nàà “èfùùfù” àti “iná” ni ó ẹ́ẹ ẹ́ẹ jù lọ láti lóyè rẹ lónà àkànlò èdè, gégé bí iye àwọn atúmò èdè. Tí a bá tùmò rẹ sí “àwọn ẹmi,” gégé bí Bíbélì King James Version ẹ́ẹ tùmò sí, “iná” ẹ́ ẹ́ẹ ẹ́ẹ kí a lóyè rẹ lónà àkàwé.

Macknight àti Milligan wà ní ifohúnṣọkan, àwọn méjèjì sì wà ní ibámu pẹ̀lú ìtumò ọ̀rọ̀ tí Ọba James àti Ọba James Tuntun ẹ́. Ẹ̀gbọ̀n Milligan gba awọn irora lati jiyàn ni ipari ni atilẹyin ti itumọ yẹn, o jẹ ki ohun ti onkọwe yíi jẹ ọran idaniloju.

Iyẹn jẹ iroyin fun ọrọ II, I, (c) ninu itọka Heberu rẹ gẹgẹ bi atẹle: “Ọlórún ẹ́ awọn angẹli rẹ ni ẹmi (kii ẹ́ ẹ́ran-ara), ati awọn iranṣẹ rẹ (awọn angẹli) ọwọ iná (o ẹ́ẹ ẹ́ẹ ni imọlara pe Ọlórún jẹ iná ti ń jonirun, 12:29)” - iyẹn ni, ni afiwe.

Aye to wa

Orí 2:5, 9

1. HEBERU 2:5: “Nitori ki ẹ́ẹ fun awọn angẹli li o fi aiye ti mbọ, eyiti awa nsọ.”

Ninu awọn ẹya Gẹ́ẹ́ ti o wọpọ ti Majẹmu Titun, awọn ọrọ orisiriṣi mērin wa ti a tumọ si “aye” (aion, age, 38 times; ge, earth, 1 time; kosmos, ti o maa n tọka si agbaye, awọn akoko 186; ati oikoumene, ti o tọka si ilẹ ti o le gbe tabi ti a gbe, igba 14). Awọn igbehin ni ọrọ fun "aye" ninu awọn loko ọrọ. O waye ninu Majẹmu Titun ni igba 15, ti a tumọ bi “aye” ninu Matteu; 24:14; Lk.2:1; 4:5; Owalọ lẹ 11:28; 17:6,31; 19:27; 24:5; Lom.10:18; Heb. 1:6 (ókè); 2:5; Osọ.3:10; 12:9; 16:14 , ó sì tùmò sí “ilẹ ayé” nínú Lk. 21:26.

Yàtò sí “ayé tí ń bọ” tó ẹ́ẹ ẹ́ẹ kó wà nínú ẹ́ẹ Ìwé Mímọ tó wà lókè yíi, gbogbo itọkasí wà lórí ilẹ ayé tá a wà nísinsinyí tabí, lónà ọ̀ṣàpẹ̀rẹ̀, àwọn olùgbé inú rẹ, gégé bí a ẹ́ lè rí i nípa ọ̀ṣàyèwò àwọn ẹ́ẹ Ìwé Mímọ kòòkan. Ẹ̀gbọ̀n ko si adehun pipe laarin awọn asoye nipa itumọ ti "aye ti mbọ" (mewa oikoumen mewa mellousan, aiye ti nbọ, 2: 5), eyiti kii ẹ́ ikosile kanna ni Giriki gẹgẹbi "aye ti mbọ" ni 6: 5 (mellontos aionos, ojo ori ti nbọ). Ẹ́ akiyesi atẹle naa:

1. The Cambridge Bible Commentary: "Aye ti mbọ: aye ọrun, eyi ti o ni ọna kan ni akori ti gbogbo lẹta."

2. BW Johnson, Majemu Titun Eniyan pẹlu Awọn akọsile: "Ni itumọ ọrọ gangan, 'aiye ti a gbe ti ojo iwaju.' Àkókò àwọn Júù ni àwọn Júù pè ní 'ayé ìsinsinyí'. Akoko ti o tẹle e yoo jẹ agbaye ti mbọ.' Itokasi jẹ dipo awọn akoko ihinrere ti ojo iwaju ju si agbaye ayeraye."

Awọn akiyesi ti ara ẹni: Boya ipari Johnson jẹ deede tabi rara, ironu nipa eyiti o de ọdọ rẹ kii ẹ ipari. O le tabi ko le ẹ deede pẹlu itọka si Matt.12:32, "Kii si ni agbaye yii, tabi ninu eyiti mbọ" (oute en touto to aioni oute en mellonti), ti a sọ nigba ti Kristi ẹi wa laaye ati ẹaju ki akoko Juu ti pari. Sugbon ni Efesu. 1:21 , ti a kọ léyìn tí sànmáni àwọn Júù ti parí tí sànmáni ihinrere si ti sàseyorí rẹ tẹlẹ, "kì í ẹ ní ayé yíi nikan, ẹ̀gbón nínú èyí tí ǹ bọ̀ pẹ̀lú."

Podọ Jesu losu (Malku 10:30; Luku. 18:30), whẹpo whenu Ju lẹ ẹn do wá vivonu, dopagbe dona dele ẹn na aposteli eton lẹ "todin to ojle ehe me . . .

Jù bẹẹ lọ, ní Lk.20:34-36 Jèsù sọ pé: "Àwọn ọmọ ayé yíi (ainos touto, ayé yíi) máa n gbéyàwó, a si máa n fí wón sínú igbéyàwó: ẹ̀gbón àwọn tí a kà yẹ láti dé ayé yẹn (ainos ekainou, ọdún yẹn), àti àjínḡde kúrò nínú òkú, kì í gbéyàwó, a kì í sí í gbéyàwó, bẹẹ ni wón kò lè kú mó; Ni kedere eyi ko ni itọka si ojo-ori Juu bi "aye yii" ati si akoko igbesi-aye Onigbagbo lori ile bi "aye yẹn."

Nitorinaa o dabi pe ipari Johnson, boya o to tabi rara, ko ni atileyin ni pipe nipase ipile ile rẹ.)

3. Thomas Hewitt, Tyndale Commentaries: "Diẹ ninu awọn ti loye aye ti mbọ, o oikoumene he mellousa, bi nini kanna itumo bi ninu awọn ẹse, 'Sibesibe a, gege bi ileri rẹ, wo fun ọrun titun ati aiye titun kan, ninu eyi ti ododo n gbe' (2 Pet. 3: 13). Ni 6: 5 awọn ikosile ti waye leḡkansi aiye, sugbon dipo ti o ti wa ni lo. Ó ẹe ẹ kó ní itumọ kan nàà 'ní ọpin àwọn ojọ wònyí' (1:2, RV). Ohun yòwùwù tí a bá lò fún gbólóhùn nàà, a kò fí í sáábé àwọn ángẹ̀lì lásán;

4. James Macknight, Awọn Episteli Aposteli: "Ipin akoko ihinrere ni a npe ni ainos milloutos, ojo ori ti mbọ, Heb.6: 5, ẹ̀gbón kii ẹ oikoumene millousan, aye ti o le gbe ti mbọ. Awọn gbolohun naa, ti emi ko ba ẹ aḡise, n toka si orile-ede ọrun ti o ẹ ileri fun Abraham ati iru-omọ emi rẹ. Nitorina, gegebi oikoumene, nipa aye, Limene ati ibi miiran. ọ̀rò síso, dúró fún àwọn olùgbé ayé, ọ̀rò nàà oikoumene millousan lè toka sí àwọn olùgbé ayé tí ǹ bọ̀ dárádára, tí a pè ní [ní] Heb.1:14 'Àwọn tí yóò jogún igbàlà.'"

5. Robert Milligan, Episteli si awọn Heberu: "Aye ti mbọ (he oikoumene he mellousa) tumo si, ko awọn ojo ti mbọ (ho aion ho mellon) gege bi ni Matt.12:39, ati be be lo, ẹ̀gbón awọn aye ibugbe labẹ ijoba ati ijoba ti Messiah (ch. 1: 6). tí tí lée, fún èniyàn, a kókó dá (Jẹn.1:28-31);

ÀYÌYÀN TÍ TÈYÈWÈ: Ọ̀rò Milligan mú kí ilẹ ayé gba gbogbo ayé ìsinsinyí àti ti ojọ iwájú (àwọn ọdún) labẹ ịḡkóso Mésáyà, ó si dà bíí pé ó ní púpọ láti gbóríyìn fún un.

Akoko yoo de nigbati ọrun akọkọ ati aiye ekini (aiye pẹlu awọn ofofo agbegbe rẹ ti a npe ni ọrun, ti a tun npe ni ọrun) yoo kọja lọ ẹ̀gbón ti a fí ọrun titun ati aiye titun ropo gege bi itesiwaju, ninu eyiti ododo ngbe (2 Pet. 3: 12-13; Ifi. 20: 11; 21: 1-2), pẹlu ilu kan, Jerusalemu titun, ti o ti ọrun sọkalẹ wá, ti a ti fi oruko rẹ sọkalẹ lati ọrun wá lati ọdọ Ọlọrun 10-12:1. tí a kọ sínú iwé iyè Ọ̀dò-àgùntàn (Ìḡ.21:24-27).

Pelupelu, lati ajinde ati igoke re Kristi ti ni gbogbo ase ni orun ati lori ile (Matt.28: 19), yoo si joba ni mejeji titi gbogbo awon ota yoo fi fi si abe ese re (Ise Awon Aposteli 2: 33-35), eyiti o kehin yoo je iku, ati lori iparun re (wo Ifihan 20: 13-14) ati opin aiye ti o wa lowolowo, yoo fi ijoba naa lele fun u (1 Cor. 2). -- o han gbangba, bi o ti wu ki o ri, bi o tile je pe o je abele, jije alajosepo lae ati laelae (wo Heb.1:8; Isa.9:6-7; Dan. 2:44; Ifi.22:1-5). Akiyesi: Ti o ye ki a tenumo pe awon meta akoko ti awon aaye wonyi ko ni dandan gba ayeraye, dajudaju Os.22: 1-5 se, lakoko eyiti "ite Olorun ati ti Odo-Agutana naa yoo wa" - ninu "Jerusalemu ti orun" (Heb.12:22) wa si "ile titun gege bi ile-aye titun" (Isi.21:1-2)

II. HEBERU 2:9 "(a) Sugbon a ri eni ti a relere die ju awon angeli lo, ani Jesu, (b) nitori ijuya iku ti a fi ogo ati ola de ade, -- (c) pe nipa oore-ofe Olorun ki o to iku wo fun olukulukun enyan.

Iru (lati ASV) je bi isunmo itumo gangan ti atileba bi o ti see se, ati lati se asoju ati se afihan atileba ni girama a ti safihan awon eya pataki meta re pelu (a), (b), ati (c) ati pin won nipase awon dashes.

Iyen je ki o han gbangba pe (b) ati (c) ni ibatan kanna si (a), ati pe boya (b) tabi (c) le yokuro laisi sise iwa-ipa si ilana girama ti gbolohun oro naa. Sibesibe lati se be kii yoo so pe gbogbo onkowe fe lati se iwunilori. Bakanna o han gbangba pe (b) ni ibatan si ironu-olobon die sii si v.8 ti o saju, ati (c) die sii ni pekipeki si atele naa vs.10-18; ati pe eyi see se akoolo fun ase ti menuba ti o lodi si ase isele.

Orisirisi awon itumo ti wa lati mu ibaraenisoro ero po si nipa sisoto, die ninu si iwon ti o tobi ju awon miiran lo - sugbon kii se laisi didasile si die ninu awon asopo ero to peye ti a ti menuba. Awon apeere wonyi ni a funni, pelu awon iwon ti o po si ti paraphrase, ati pe oluka yoo se idajo boya won safihan ilosiwaju gbogbo fun oun tabi re, ati melo.

NIV: "Sugbon awa ri Jesu, eni ti a relere die ju awon angeli lo, nisinsinyi ti a fi ogo ati ola de ade re nitori pe o juya iku, ki o le to iku wo fun gbogbo enyan nipa oore-ofe Olorun."

NAB: "Sugbon awa ri Jesu ti a de ade pelu ogo ati ola nitori pe o juya iku: Jesu, eni ti a so relere nigba die ju awon angeli lo, pe nipase oore ofe Olorun ki o le to iku wo nitori gbogbo enyan."

Barclay: "Ohun ti a ri ni Jesu. Fun igba die, a so o relere ju awon angeli lo. Sugbon nisisiyi awa ri i ti a fi ogo ati ola de ade, nitori iku ti o juya, nitori ipinnu ore-ofe Olorun ni pe Jesu ni iriri iku fun gbogbo enyan."

Phillips: "Ohun ti a ri niti gidi ni Jesu, lehin ti a ti so di eni ti o relere fun awon angeli fun igba die (ti o si wa labere irora ati iku), ki o le, nipa oore-ofe Olorun, to iku wo fun gbogbo enyan, nisinsinyi ti a fi ogo ati ola de ade." (Phillips se ise elewa kan ti atunto ni ibamu si ase isele, sugbon ni sise be blur awon asopo ero deede ti a menuba loke.)

Orọ ... Pipin Okàn & Emí

Orí 4:12-13

Orọ (ASV): "12. Nitori oro Olorun ye, o si sise, o si mu ju ida oloju meji eyikeyi lo, o si ngun ani si pipin okan ati emi, ti awon mejeeji isepo ati ora, ati awon ti o yara lati moye ero ati awon ete ti

ọkàn. 13. Ko si si ẹda ti o ti ko farahàn li oju rẹ: ẹgbọn ohun gbogbo wa ni ihooho ati ki o le se ọpelu ẹniti a ti fi oju rẹ silẹ."

Àwọn ẹsẹ wònyí jẹ òpin òrò ìyànjú kánjúkánjú fún àwọn Kristeni, lábé Kristi, kí wón má ẹ ẹ ẹ àṣiṣe tí Ísírẹ̀lì ti ẹ lábé Mósè, àti nípa àìgbọ̀ràn sí òrò Ọ̀lórún pàdánù ifojúsonà àti ilé rí láti wọ Kénáàni pèlú isinmi rẹ kúrò nínú oko ẹrú Íjìbítì àti ìnira ìrìn àjò aginjù wọn, èyí tí ó jẹ àpẹrẹ iyókù ní Kénáàni ti ọrun, èyí tí a fi fún gbogbo ọmọ Ísírẹ̀lì olóòótó lósòsè fún àwọn ọmọ Ọ̀lórún ní ojú isinmi. iru kan.

Ẹsẹ 12 sọrò nípa ipa tí Ọ̀rò Ọ̀lórún n ní lórí ẹ̀rì ọkàn wa tá a bá jẹ kí wón ráyè ráyè ráúráú àti bó ẹ yẹ. Ẹsẹ 13 ẹsẹjuwe ẹsẹ ibi-afẹde ti o jọra ti apakan Ọ̀lórún tìkararẹ ọpelu itọka si ara wa - eyiti o yẹ lati jẹ iwuri ti o lagbara fun gbigba ọrọ rẹ laaye lati di agbara mu ninu igbesi aye wa.

1. “ Oro Olorun. Nihin-in, ó ẹ kedere pé gbólóhùn náà n tọka sí òrò Ọ̀lórún gégé bí a ti sọ nípasẹ àwọn wòlì (1:1). Awọn angeli (2:2), ati Omokunrin rẹ (1: 2; 2: 3), kii ẹ si Kristi gẹgẹbi Ọrọ ti o wa ninu ara, gẹgẹ bi ninu Ifi.19:13 (cf. Jno.1:1,14; 2: Jno.1). Ẹgbọn awọn iforo ọrọ "fun" mu ki awọn oniwe-kan pato elo ni lati se ọpelu awọn "isimi isimi fun awọn enia Ọ̀lórún" (4:4), ati paapa bi si ẹniti o le tabi ko le wọ o, gẹgẹ bi a ti sọ nípasẹ Mose (3: 5) ati David (4: 7) ati nibi nípasẹ Kristi agbenuso, onkqwe ti awọn Episteli si awọn Heberu (3: 7 - 4: 11) ati ki o ko si aniani soro nípa awọn miiran (3: 7 - 4: 11). 4:1-2, 11).

2. "Ngbe, ati lowo." Iyẹn ni pé, Ọ̀rò Ọ̀lórún wúlò ó sì di dídí, ó sì n ẹsẹ – gégé bí ó ti rí lónií lábé àti nípasẹ Kristi gégé bí ẹgbà kan rí ní ẹgbà tí ó ti kojá – àti ní àwọn ọ̀nà kan pàápàá jù bẹẹ lẹ (wo 2:1-4; 10:26-31).

Kristi ni alarina majemu ti o dara julọ, ọpelu awọn ileri ti o dara julọ, ju majemu atijọ lẹ ọpelu Israeli ti ara, eyiti Mose jẹ alarina rẹ (8: 6). Lakoko ti Ọ̀lórún fun Israeli ti ara ni ojú keje, ojú isimi rẹ lati ẹda, gẹgẹbi Ojú isimi ọsẹ kan, jẹ “ojiji” ohun ti o dara julọ sibesibe lati wa nípasẹ Kristi (Kol.2:16; cf. Heb.8:4-5; 9:11; 10:1).

Ojú isimi ọsẹ ko ẹ pataki fun awọn kristeni - nitori pe majemu ti o nilo ifarabale rẹ ti parẹ ni iku Kristi ("O mu akọkọ kuro, ki o le fi idi keji mule," 10: 9), ati isinmi isimi ọsẹ kan ko ni aṣẹ labe majemu titun ti Kristi ẹ alarina.

Gégé bí a ti sọ tẹlẹ, ó jẹ “òjiji” ohun kan tí ó dára jù láti wá nípasẹ Kristi—òjiji isinmi Sábáàti tí ó ẹ kù fún àwọn èniyàn Ọ̀lórún (4:6) -- isinmi tí ó dára jù lẹ fún àwọn olóòótó Ísírẹ̀lì ti ara ẹgbà atijọ àti tí Ísírẹ̀lì tẹmí ti àwọn ojú ikeyin wònyí. Yóò wólé nígbà tí a bá sinmi kúrò nínú ẹsẹ wa lórí ilẹ ayé gégé bí Ọ̀lórún ti sinmi kúrò nínú ẹsẹ ẹsẹda ọrun àti ayé àti àwọn olùgbé rẹ (Héb. 4:9-11; cf. Íṣí.14:13).

Ó sì jẹ fún àwọn tí wón “gbọ̀ràn” sí òrò “alààyè, tí wón sì n ẹsẹ” ti Ọ̀lórún ti gbogbo àkókò ti ayé, ẹgbọn ki í ẹ fún “àwọn aláìgbọ̀ràn ẹgbà èyíkéyí.

3. "Din ju eyikeyi idà oloju meji" -- julọ tokun irú. Ninu Efesu. 6:17 , Ọ̀rò Ọ̀lórún ni a pé ní “idà Ẹmí,” tí wón n ló nínú ijà tẹmí. Ọrọ Ọ̀lórún ni a ro nihin, sibesibe, ni ibatan si agbara rẹ lati wọ inu ati ẹsẹfihan si inu inu ti olukuluku.

4. “Lígún tí tí dé ipínyà ọkàn àti ẹmí, ti oríkèé àti ọrà.”

“Ọkàn” àti “ẹmí” ni a sáà maa n ló ní pàsípààrò fún “ọkùnrin inú” ní ilòdisí “ọkùnrin tí n bẹ lóde” (2 Kór.4:16). Şugbón nigba ti wón ba yato si ara wón, “ọkàn” (psuche) ni tọka si iwara ti ara ti eniyan ni ni ibamu pẹlu ẹda ẹranko, ati pe “ẹmí” (pneuma) tọka si apakan ti eniyan ti a şeda ni aworan Ọlórún, eyiti o mu ki eniyan jọ Ọlórún ni ọna ti awón ẹranko kii şe.

"Awón isẹpo" ni o wa julọ nibiti awón egungun ti wa ni ibamu ati ki o darapo pọ lati dẹrọ gbigbe ni ibatan si ara wón. Ati pe "ọra" ni a lo ni apeşere ti ijinle ọkàn, geşebi nipase Euripides ni ọrundun 5th BC, ni Hippolytus 225, "lati şe awón ọre ti o niwontunwónsi, kii şe si ọra inu ti ọkàn" (Vincent, Awón ẹkọ Ọrọ ninu Majemu Titun).

Nítorí náà, gbólóhùn tó wà lókè yí jé ọrò isàpeşere fún ijinlẹ èniyàn inú, tí ọrò Ọlórún wọ inú rẹ àti àwón ẹyà ara rẹ tí a sí silẹ bí ó ti wù kí ó rí, fún ifòròwánilẹnuwò – kii şe pé ó ya “ẹmí” sọtò kúrò lára “ẹmí” tabí “àwón isowópò” láti inú “ọrà” – şugbón pé ó wọ “pípín” gbogbo àwón apá wónyí ní ifiwéra.

5. "Yara lati mọ awón ero ati awón ero inu ọkan." Eyi siwaju ati siwaju sii ni itumo ọrọ gangan ati asoye ohun ti o ti sọ teşe, ayafi pe “iyara lati fọyemo” ko dabi pe o şe idajo ododo si ajetifú ọrò ẹnu, kritikos, ninu ọrọ Giriki, eyi ti o tumoşisi ọlọgbón tabi ti o le ni oye tabi şe idajo. (Ọrọ Geşesi wa "alariwisi" wa lati ọdọ rẹ.)

"Ọrọ naa gbejade lori ero ti pinpin. Lati krinein lati pin tabi yapa, eyi ti o gbalaye sinu ori ti onidajo, itumo ti o wopo ni NT, idajo ti o kan sifting jade ati igbekale ti ẹri. Ni kritikos awón ero ti iyasoto ati idajo ti wa ni idapo." (Vincent, Word Studies.) Pẹlú ọnà tó ye láti gbà şe işe abe kan nínú ọkàn èyàn, Ọrò Ọlórún jé ká mọ nípa iwà rẹ nikan, àmọ ó tún jé “irónú àti àwón ipetepèrò ọkàn-àya” pẹlú—ọkàn tirẹ.

“Ní àfikún, ẹyí (kai), işişe inú ti ọrò náà rí alábaákégbé rẹ nínú iwádíí tí kò şeé şe fún Ọlórún fúnra rẹ pẹlú ẹni tí a ní láti şe” (Marcus Dodds, nínú àlàyé rẹ lórí “Heberu” nínú Májèmu Greek ti Expositor). Oótó àfikún yẹn wà nínú eşe tó tẹ lé e, bí ẹyí:

6. "13. Kò si si ẹda ti kò hàn li oju rẹ: şugbón ohun gbogbo li o wà nihoho, ti a si sí silẹ niwaju rẹ pẹlu ẹniti awa nilati şe" - tabi ẹniti a ni lati jihin fun.

Nítorí náà, lára gbogbo nńkan miíràn, Ọlórún mọ ihùwàpadà àti işarasihùwà wa lóhùn-ún sí Ọrò rẹ pàápàá, àní bí a bá şaşeyorí láti pa wón mọ lówó ọpò tabí gbogbo àwón èniyàn eleşbẹ wa. Ẹyí sì ye kí ó jé isunnise alágbára jù lọ fún idunnú fifi í jé kí ó di ONA KÚN mú nínú igbésí ayé wa, kí a má bàa pàdánù ifojúsonà isinmi Ọjọ İsinmi tí a şelérí fún gbogbo àwón omọ Ọlórún onígboràn léyìn tí işe wa àti iwáláayè wa lórí ilẹ ayé ti parí.

Ẹkọ İribomi

“Ti a baptisi fun awón okú” Orí 6:2

Eyi ni lati jiroro lori ibeere kan ti a beere boya ori 6:2 ti pinnu lati ni “ti a baptisi fun awón okú” (1Kọ 15:29). Bó tilẹ jé pé ó lè má şe é lókàn, kò bójú mu fún wa láti jíròrò iyẹn ní isopò pẹlú rẹ.

Nitori v.30 safihan ariyanjiyan miiran ti iru kanna (eyiti o teshiwaju nipase v.32), tabi bibeeke,gege bi ero nipase awon kan, paapaa le je apakan ti ariyanjiyan kanna, a yoo fun awon mejeeji papo, botilejepe o dari pupo julọ akiyesi wa si v.29.

Orọ Mimọ (ASV)

29 Tabi kili awon ti a baptisi nitori oku yio ha se? Bi a ko ba ji awon oku dida, ki lo de ti a fi n se iribomi fun won? 30 E se ti awa pelu fi duro ninu ewu ni wakati gbogbo?

Eyi ni ohun ti a npe ni ariyanjiyan ad hominem - eyini ni, si okunrin naa - sifafihan, ninu oran yii, aisedeede laarin ise ati otito ti ko ba si ajinde awon oku.

O je ko se kedere (1) pe awon kan nibomi, bi ko ba si ni Korinti (nibi ti o ti ferere je fun ariyanjiyan ad hominem kan lati gbese lodi si asise nibe), a "n se batisi fun awon oku," ohun yowu ki iyen tumo si; (2) ti onkore naa gba pe awon onkore re mo otito naa; tun (3) wipe o je ko kan gbogbo iwa, fun awon ti npe ni o ti wa ni pataki bi "won", eyi ti o dabi tun ifesi onkore. Sibese (4) ko si idalabi ti a so, eyi ti o da bi ohun ajere die bi o ba je asise, ati ni pataki bi awon oran ba wa ni Korinti niwon igba ti ete gbogbogbo ti Episteli je lati satunse awon idarudapo iwa, ti emi, ati eko ninu ijo nibe.

Bo tile je pe awon onkore Povelu ipilese yo ti loye ipo itan fun ariyanjiyan re laisi alaye siwaju si i nha odore, awa loni ko ni anfani yen. Ati aini re, pelu iroran ti oro naa ti a tumo si "fun" ninu ikosile "fun awon oku," ti fa awon imo-jinle ti ko ni opin (laarin 30 ati 40), die ninu o han gbangba eke, awon miiran die sii ti o seese, sugbon ko si ipinnu tabi ipinnu patapata.

Nitorinaa eyi ti o dara julọ ti a le se dabi eni pe (1) lati sakiyesi awon ti o wulo julọ fun akiyesi wa, pelu awon asoye eyikeyi ti o dabi pe o to, ati bakanna (2) lati pe akiyesi si awon lilo ti oro Giriki huper, ti a tun tumo hyper, ti a tumo si "fun" ninu oro naa "baptisi fun awon oku" - eyiti a yoo se ni ona ti o yipada.

Ni awon oniwe-gangan itumo huper tumo si lori tabi loke tabi koja. Sugbon ninu Majemu Titun, ati bakanna ninu LXX, o waye nikan ni awon imo-ara ti kii se ti ara.

Huperninu Majemu Titun

*Huper*ni awon isele 160 ninu Majemu Titun. Ni 134 ninu awon wonyi o waye pelu awon oro ninu oran ti eda, pelu oro wa; ati ni 104 o tumo si "fun" ninu KJV; ninu 12, "ti"; ni 8, "fun" (okan's) nitori; ni 3, "nitori (eni) dipo"; ni 2, "ninu (eni) dipo"; ni 5, orisirisi - okokan awon nnkan wonyi: "nipa (Mk.9:40); "nipa" (Romu 9:27); "siwa" (2 Kor.7:7); "nitori" (Filii. 1:29a); "nipase" (2 Tes.2:1).

*Huper*pelu oran esun naa waye ni igba 20, ti a tumo si "loke" awon akoko 12; "die sii ju," 3 igba; "ju," 2 igba; "Oke," lekan (2 Kor.8:3); "si" lekan (2 Kor.12:13); "ti pari" (Efe.1:22).

*Huper*bi adverb se waye ni awon akoko 6, ti a tumo si "julọ olori" ni igba 2; "die sii," lekan (2 Kor.11:23); "tayo lopọ yanturu," lekan (Efe.3:20b); "pelupelu," lekan (1 Tes.3:10); "O ga gan-an," ni ekan (1 Tes.5:13).

Huperpèlú ipilèsè, gégé bí itumò Arndt & Gingrich, Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature: (a). fun, fun, nitori ti ẹnikan tabi nkankan: (b). Pèlu genitive ti nkan naa, lati le ẹ ohunkohun ti o wa labẹ ero fun rẹ; (c). Ni awọn ibi ti, dipo ti, ni awọn oruko ti. (Nigba miran yi merges pèlu lori dípò ti, fun awọn nitori ti.); (d). Lati ẹ afihan IDI TI NGBIN tabi IDI, nitori, nitori ti, fun; (e). loke ati loke ẹ ẹ ni huper tes eudokias (Flp.2:13); (f). Nipa, nipa (nipa deede si peri, ati awọn paarọ nigbagbogbo ni MSS).

Huperpèlu awọn ẹsùn: ni ori ti excelling, surpassing, lori ati loke, koja, diẹ ẹ sii ju.

Hupergégé bí ọrò ijnlẹ: púpò sí i (2Kór.11:23). (Wo awọn itumọ loke.)

* Thayer bakanna: "4. Ti IMPELLING tabi MOVING IDI; nitori ti, nitori ti, eyikeyi eniyan tabi ohun."

Awọn itumọ ti a ti yan

1. Ìribomi ti Àwọn Aşojú Nípa Ìdarí Àwọn Òkú. "Alaye nikan ti o le jẹ pe o wa laarin diẹ ninu awọn kristeni ni Korinti aṣa ti baptisi Onigbagbo alāye kan ni ipò diẹ ninu awọn iyipada ti o ti ku ṣaaju ki a ti ẹ sacramenti fun u. Iru iwa bẹẹ wa laarin awọn Marcionites ni ọrundun keji [Marcion gbilẹ ni nkan bi 144 AD], ati pe o tun wa laarin ẹgbẹ kan ti a npe ni Cerinthus [Cerinthus] tẹlẹri nipa AD. ohunkohun ti anfaani ṣàn lati baptisi le bayi wa ni vicariously ni ifipamo fun awọn okú Christian St. Nítorí náà, wón batisí àwọn "alààyè fún àwọn òkú." Nípasẹ ohun tí Pòṣòlù sọ níhìn-ín, kò fara balẹ ya ara rẹ sòtò kúrò lódò àwọn ará Kòríntì, tí kò fi bẹẹ bá ara rẹ sòrò, lára àwọn tí wón tẹwọ gba àṣà náà mó; Ó ẹẹ ẹ kí àṣà yí wáyé láàárín àwọn Júù tí wón yí padà, tí wón sì ti mò nípa ohun kan náà nínú igbàgbọ tiwón. (Ọrọ aṣoye Ellicott lori gbogbo Bibeli, ipari ọrundun 19th AD)

"Bi awọn okú kò ba jinde rara, kili awọn ti a baptisi nitori okú yio ha ẹ? (ver.29) -- Ibeere kan ti awọn ara Korinti ni imọlara kikun, ṣugbón eyiti o padanu lori wa nitori a ko mọ kini o tumọ si .

"Itumọ itele ti awọn ọrọ, sibesibẹ, dabi lati ntoka si a vicarious Baptismu, ninu eyi ti a alāye ore gba baptisi bi a aṣojú fun eniyan ti o ti ku lai baptisi. . . . Nigbana ni, bi bayi, o ma ẹlẹ wipe lori awọn isunmọ ti iku, awọn ero ti awọn alaigbagbo eniyan ti wa ni titan gidigidi si ọna awọn Christian igbagbo, sugbon ki o to baptisi le wa ni ti a nṣakoso iku ge mọlẹ awọn intending tabi Christian aye ti o ti wa ni gbogbo igba ti a baptisi ti a baptisi aye ti o ti wa ni gbogbo igba ti a baptisi aye Christian. Ọpòlọpò ẹṣẹ ni a lè fọ kúrò nínú iribomi, tàbí kí iwónba díẹ lè ba ọkàn jẹ léyìn rẹ, ṣugbón lónà ti ẹdà, àwọn ọṣiṣi kan n ẹlẹ nígbà míràn, ikú ọjìjì sì n fójú sònà fún ibatisí tí ó ti pé tí ó ti pé tí n rí itùnú gbà láti ọdò ẹnikan tí ó yí igbàgbọ rẹ padà tí a sì ti ẹribomi." (W. Robertson Nicoll, ed., The Expositor's Bible, ní ibèrẹ ọrúndún ogún AD)

AKIYESI: Bi o ti wu ki o ẹ ẹ, idawọle nla kan ni ipa ninu awọn agbasọ ti o wa loke. Ni pataki a ko mọ boya o dagba nigbamii lati inu kikọ rẹ, gẹgẹ bi ọpọlọpọ gbogbo. Irurun ti ọrọ naa "fun" (huper) ni ọna ti ko ẹ fi opin si awọn ẹṣeṣe ede tabi awọn ẹṣeṣe si baptisi aṣojú.

2. Baptismu ti Igbesi aye Yipada lati wa ni Iṣọkan pèlu Kristi. "Diẹ ninu awọn oye ti Olugbala wa tikaarẹ. Kilode ti a fi baptisi awọn eniyan ni oruko ti Olugbala ti o ku, Olugbala ti o wa ninu awọn

okú, ti awọn okú ko ba jinde? Şugbón o jẹ, Mo gbagbo, apeere kan ti o dara julọ fun hoi nekron lati tumọ si diẹ ẹ sii ju okan ti o ku lo; o jẹ ami ti awọn ọrọ ko ni ni ibi miiran. " (Ọrọ asoye Matthew Henry, idaji akọkọ ti ọdun 18th AD)

AKIYESI: Awọn gbolohun ọrọ ti o wa tele, ti Matteu Henry toka si ti o si tumọ si "awọn okú," jẹ ọrọ, kii se eyokan, ninu ọrọ Giriki, eyiti o n so jẹ ki o seese julọ lati toka si Kristi - ati pe nitõtọ be be.

3. Baptismu ti Igbesi aye Yipada lati wa ni Işokan pelu Kristi ati awọn okú Onigbagbo. "Ti a ko ba jinde awọn okú, ẹşe ti awọn iyipada wonyi fi sin sinu baptisi nitori wọn, tabi pelu ero ti wọn? Rom.6: 3-11 se itumọ Paulu ni aaye yii ni kedere. Awọn okú jẹ egbe ti Kristi ti Kristi jẹ ori ati akoso si ajinde. Nipa baptisi a fi aami şokan ara wa pelu ti kilasi naa, ati be pelu Kristi, ati pe a se eyi nitori ireti pe a o ti jinde nipase Kristi 6). ko dide ni gbogbo, ki o si idi ti o ye ki o wa ni işokan pelu wọn isinku aami, tabi pelu itokasi si wọn bi ko ba si ajinde, Commentators ti o wa ninu awọn ijo ti o ti ropo sprinkling fun Baptismu se ibanuje ti awọn ti o ti wa ni ti o ti kú? ẹso akokó sí iyè— ó kùnà láti mọ bí wón se lè tùmò àwọn ọ̀rọ̀ àpósítélí nàà, wón sì n sòrètí nù pé àwọn Kristeni wà nínú àşà şíşe iribomi fún àwọn ọ̀rẹ̀ wón tí wón kú láísí iribomi tipétipé lèyìn tí Pòòlù kòwé, àşilóye kan nàà nípá ẹşé Ìwé Mímọ̀ yíí mú káwọn omóléyìn Marcion àti Cerinthus se irú àwọn ibatisí bẹ̀, dípò kí wón fi ọ̀rọ̀ tí Pòòlù pé é se. (McGarvey àti Pendleton, Teşalóníkà, Kóríntí, Gálátíà, àti Róòmù, tí a tẹ̀ jáde ní 1916 şugbón tí a kọ̀ nípase Róòmù 8 şáájú July 16, 1908.

AKIYESI: Rom.6:3-11 soro nipa wiwa wa ninu baptisi "ni irepo pelu (Kristi) ni irisi iku re" ati "yoo wa ni irisi ajinde re". Şugbón kò soro nipa awọn okú Kristeni, tí yóò jé "wón" tabí "wón" (eni keta) -- kiki "àwa" tabí "wa" (eni akokó, tí n gbá gbogbo awọn tí a "batisí sínú Kristi" mọra) àti "oun," "oun," tabí "Kristi" (eni keta, ki í se awọn okú pelú tí wón wà nínú Kristi—awọn tí a kò gbé ní ibatan kan nàà pelú awọn ará Róòmù nínú Kristi). Níwón bí ọ̀ràn rí bẹ̀, ó şoro láti rí bí ọ̀rọ̀ ẹşé Ìwé Mímọ̀ ti Róòmù se mú kí itumọ̀ "tí a se iribomi fún awọn okú" tó wà nínú 1 Kór.15:29-30, níbi tí Pòòlù ti soro nipa "àwa" (ara re àti awọn miiran nínú ẹka re) gégé bí iyatọ sí "wón" ti ẹka miiran (tí a "şe batisí nítorí okú"). Bayi o dabi lati se ara re ko lati ti a ti "baptisi fun awọn okú" ni ori ti awọn igbehin aye, ko da, ni ibamu si McGarvey ati Pendleton, o ti bayi baptisi - kan Building ilodi.

4. Baptismu ti Awọn iyipada pelu Wiwo si Ajinde awọn okú. "The Greek expositors mu o lati wa ni nipa awọn okú (huper ninu awọn ori ti peri bi igba bi ni 2 Kor.1: 6) niwon baptisi jẹ isinku ati ajinde (Rom.6: 2-6)." (Robertson, Word Pictures in the New Testament, 1931.)

"Awọn olufihan Giriki ka awọn ọrọ ti o ku gegebi deede si ajinde awọn okú, ati baptismu gegebi ifarahan igbagbo ninu ẹko ti ajinde." (Vincent, Word Studies in the New Testament, 1890.)

ÀKÍYÈSÍ: Tó bá jé pé "ájinde awọn okú" ni Pòòlù n so, kí nídí tó fi dà bíí pé ó ya ara re sòtò kúrò nínú awọn tó nígbàgbó bẹ̀—ní síso pé "kí ni kí wón se" tí wón ti se iribomi fún awọn okú?" dípò "kí ni kí a se?"

5. Baptismu ti awọn iyipada ni ireti Ajinde awọn okú. "Ète, igbòkègbodò, àti isopò pelú itumọ kan yóò jẹwọ pé—Bí awọn okú kò bá jí dide, kí ni awọn tí a se batisí ní irètí ajinde yóò se? . . .

"Ni oju-iwoye iku wọn, a baptisi wọn fun ire wọn lehin ikú. Bi a ko ba jinde wọn kuro ninu okú, kilode ti a fi baptisi wọn lati baamu wọn fun ajinde?"

"[Ko si iyemeji pe itọka naa je diẹ ninu awọn iṣe ti a ṣe ni ireti anfani ti ojo iwaju fun ara wọn (ti a fi kun), eyi ti yoo padanu ti awọn okú ko ba dide. Ati pe oju-iwoye ti a fi fun nihin ni ibamu pẹlu ariyanjiyan ati pe o ni ibamu pẹlu ọrọ-ọrọ naa. Ni riro pe igbagbo yoo je ki wọn padanu ohun gbogbo, boya ti igbesi aye funrarare, kii ṣe awọn eniyan diẹ, ni ti baptisi, ṣe be, ti o fere sọ fun awọn ti o wa laaye Jesu nigbagbogbo fun awọn ti o wa laaye fun aposteli naa. (2 Kór.4:11) Itumọ rẹ nígbà náà ni pé: Kí ló máa ṣelẹ sáwọn tó bá ṣeribomi, ní mímò pé ó lè fi ẹrí ikú wọn hàn, bí àwọn òkú kò bá jí dide?]" (Lipscomb and Shepherd, 1 Kórínti, 1935.)

AKIYESI: Eyi je isunmọ si No.4 loke, ṣugbón awọn asoye aipe diẹ sii. Ìpínrò méjì àkókò jẹ látowó David Lipscomb, ipínrò tí ó wà ní àhámó si jẹ ti JW Shepherd. Lakoko ti ohun ti Lipscomb sọ je apejuwe daradara ti gbogbo awọn iyipada ti o ni ironu, ati pe ohun ti Oluṣo-agutan sọ je alaye siwaju sii, ati pe laisi iyemeji be be, ti pupọ julọ ti kii ṣe gbogbo awọn iyipada ti o ni imọran lati fi emi wọn wewu nipa ti baptisi sinu Kristi, pe laarin arare kii ṣe ẹri ti jije itumọ Paulu. Kò si dà bí eni pé ó rí bẹ̀, níwọn bí ó ti dà bí eni pé ó n yọ ara rẹ kúrò nínú àwọn tí ó ní lòkàn tí ó sì n ṣàpèjúwe.

6. Baptismu ti Awọn Ibo Tuntun Lati Gba Awọn Kristiani Ti Ajeriku Laipe. "Bí bẹ̀ kó, bí [àjínde àwọn òkú] kò bá rí bẹ̀, kí ló yẹ kí wón ṣe tí wón ṣe ìribomi ní àmì pé wón n tẹwó gba igbàgbó Kristeni nínú yàrá àwọn òkú, tí wón ṣèsè ṣubú ní ọ̀nà Kristi, àmò tí wón ṣì n tì wón léyìn nípasẹ̀ ipilẹ̀ àwọn tí wón ṣèsè yí padà, tí wón fi ara wón sílẹ̀ lésèkèsè láti kún ipò wón, gégé bí egbé ọmọ ogun tí wón tẹ síwájú sí ijà nínú yàrá àwọn alábaákégbé wón, tí wón ṣèsè n tako ojú wón? Àwọn òkú kò jínde rárá, èè ṣe tí wón fi n ṣe ìribomi nínú yàrá àwọn òkú, bí wón ṣe múra tán, nínú ewu iwáláayè wón, láti máa bá iṣe isin Jésù niṣò nínú ayé? ko si ere alailesin lati reti?" (Philip Doddridge, Olusafihan Ebi, Eya 15th, 1845.)

AKIYESI: Ọrọ huper yoo ya arare si itumọ yii, ni imọ-ede. Ṣugbón a kò ní ẹrí kankan nipa àyíká ọ̀rọ̀ itàn láti ṣètíléyìn fún irú bí àríyànjiyàn ad hominem ní Kórínti ní tàbí ṣáájú àkókò 1 Kórínti, tàbí ní ibòmíràn ní iwọn títóbi bẹ̀ tí di igbà náà, nígbà tí a sọ pé èjẹ̀ àwọn ajeríkú ni "irugbin ijọba náà."

Paulu ṣe, sibesibe, ṣe ariyanjiyan ad hominem pẹlu itọka si ara re gegebi a ti sọ loke - ṣugbón o dabi enipe kii ṣe fun idi naa pẹlu ara re laarin awọn ti o sọ pe a ti "baptisi fun awọn okú," gegebi o dabi pe o wa loke - nitori o sọ nipa wọn gegebi "wọn" dipo "awa."

Sibesibe, nitori iru iṣe apinfunni re, o wa ninu ewu iku ni gbogbo ojo. Léyìn náà, nínú 2 Kór.1:8-11, àti lẹ̀kàn sí i nínú 11:23-33, ó ṣe àpèjúwe àwọn ewu àti ijìyà rẹ. Owe Owalo le ton sọ basi zeeme gigó onú monkoton le ton (9:22-25, 28-30); 14:19-20; 19:23-41; 21:27-36) -- ati iku ajeriku ti Stefanu (7:54-60) ati ti aposteli Jakọbu (12:1-2) -- ṣugbón ko si awọn iku ajeriku ti o gbooro sibe, ati pe ko si okan ti o ṣe akosile fun Korinti rara.

7. Ìribomi Nítorí Àwọn Èyàn Kò Gbé Ayé Mọ. "Pọlu n tọka si eniyan ti o woṣo pupọ, nitooto iriri deede, pe iku awọn Kristiani nyorisi iyipada ti awọn iyokù, ti o wa ni igba akọkọ 'nitori awọn okú' (oku olufe), ati ni ireti isodokan, yipada si Kristi - fun apeere, nigbati iya ti o ku ba gba ọmọ re nipase ebe, 'Pade mi ni orun!' Iru apetunpe, ati awọn won loorekoore salutary ipa, fun lagbara

ati ki o wiwu eri ti igbagbo ninu awon ajinde; Lori eyiti awon iribomi wonyi yoo je mimo, laisi ajinde yoo da won (Rom.5:5). (GG Findlay, The Expositor's Greek Testament, ed., W. Robertson Nicoll, ni ibere orundun 20 AD)

AKIYESI: Eyi ni ibamu ni deede okan ninu awon itumo ti huper pelu ako-ara - eyun, "lati se afihan idi gbigbe tabi idi nitori, nitori ti, fun" (Arndt & Gingrich); "ti idi ti o nfa tabi gbigbe; nitori, nitori ti, eyikeyi eniyan tabi ohun kan "(Thayer).

Ni opolopo awon isele ti iyipada si ati baptisi sinu Kristi, die ninu awon eniyan miiran tabi awon eniyan ti je olori agbedemeji ati idi gbigbe. Ati ni awon igba miiran eniyan tabi eniyan ti ku saaju isele ti baptisi funrarare. Ninu iru oran be, ohun yowu ki kulèkulè naa le je, oluyipada naa ti se iribomi ni ona gidi kan nitori, tabi ni nitori eni ti a so tabi awon eniyan kan. Boya eyi ni itumo Paulu tabi rara, a ko le mo daju. Sugbon o le je daradara - eyiti onkowe yii ko le so pelu igboya dogba ti itumo eyikeyi miiran ti a mo fun u.

Ipari

Yala jije ti a "se batisi fun awon oku" ba ibi ti "eko ibatisi" ti a menu kan ninu Heb.6:2 ti pinnu, o daju pe ko ni iyonda ara eni tabi ibatisi fun awon oku, gegè bi awon eya isin aladaamò kan se ni awon orundun Kristeni ijimiji ati nipase awon Mormon ni ojo tiwa funra wa. Nitori awon iwe-mimo je ki o ye wa pe olukuluku ni lati se idajo ati san ere gegè bi ise re (Matt.16:27; Ifi.2:23; 20:12, 13; 22:12) -- ati nipa awon ise ti olukuluku nse ninu ara (2Ko 5:10) - kii se lehin iku, tabi ninu ara elomiran.

Pepe tabi Censor?

Orí 9:4

The American Standard Version of Heberu 9:4 soro nipa Ibi Mimò gegè bi "ti o ni pepe turari wura kan" papo pelu apoti majemu naa" ati awon ohun miiran, sugbon ni ala, o ka, "Tabi, awo-turari." Ati King James Version ati die ninu awon miiran ka "itura goolu naa." Sugbon ope awon itumo titun ti a ka gegè bi oro-kiko ti King/The New American Version, pelu The New American Version, pelu The New American Version ti awon American Version. isoro itumo ti o dara fun wa lati mo, boya a ro pe awa tabi awon miiran ni ojutu fun re tabi rara.

Išoro naa so

(1) Ko si menu kan "pepe turari" ni Ibi Mimò, gegè bi a ti yatò si Ibi Mimò, ninu ore Giriki ti won tewo gba ninu awon iwe mimò Héberu ninu Majemu Tuntun, bo tile je pe o je apa pataki ninu ore Majemu Láeláé. (2) Be naa ni ko si menu kan ninu iwe Majemu Láeláé nipa "awo turari wura" ninu yala Ibi Mimò tabi Ibi Mimò ti Ago Ago, gegè bi ore Héberu ti King James Version – bi o tile je pe alufaa agba lo awo turari fun sisun turari "ninu ibojú" (Léfitiku 16:12-13 , inu re nigba kan ri, ibi mimò wa ninu odun naa).

Gegè bi Macknight, ninu awon Episteli Aposteli re, o so pe: "Apositeli naa le [ni itenumo kun un, nitori pe bakan naa, o le ma] ti kekko lodò awon alufaa, pe awo turari ti alufaa agba n lo ni ojo etutu je wura, ati pe o fi i silè ninu ago inu lohun-un, o si sun mo ibojú, pe, nigba ti o ba fe yo ibojú kuro ni odun ti n bo, o le fi ibojú bo o ni odun ti n bo. pÆlu eyin ina, ki o to wo ibi mimò julò lati sun turari, ni ibamu pelu itosona Lefi.16:12,13.

Şugbõn, ti o ba je be (paapaa ti ko ba si eri re ninu iwe-mimo), o daju pe ko si "pepe turari" ti a menuba ninu awon Heberu bi o wa ni Ibi Mimo, gegebi ninu Majemu Lailai, ati pe ko si menuba ninu oro Majemu Lailai ti iru pepe kan wa laarin Ibi Mimo julõ. Ati pe a tun fi wa silẽ lati wa alaye ti o rorun julõ ti o se alaye julõ ni ona ti o ni itelõrun julõ. Nitorinaa, a bere pelu awon oro Majemu Lailai ti o ye ati lehinna sise ona wa lati ibe.

Ti o ve Majemu Lailai Awon oro

1. Eksodu 25-27; 30:1-21 (afikun), Itoni fun Kiko Ago Ago Ajo ati Ohun Ilõ Re ati Agbalã: (a) Ibi mimõ tabi Ago Ago (25:1-9); (b) Apoti, ti a fi eri sinu re (25:10-16); (c) Ijokõõ aanu pelu awon kerubu lõkẽ re, ti a gbẽ ka ori apoti naa (25:17-22); (d) Tabili buredi afhã (25:23-30); (e) Opa fitila, pelu awon atupa re (25:31-40); (f) Awon aso ikelẽ, fun ibora ago ijõsin (26:1-14); (g) Awon pakõ, ti a fi wura bõ, fun õgiri (26:15-30); (h) Ibõju, lati ya Ibi Mimõ ati Ibi Mimõ Ju Lo sõtõ, pelu apoti ati ijokõõ aanu re ni IBI MIMÕ Julõ, ati pelu tabili ati opa fitila "laisi ibõju" ni ihã guusu ati ni ihã ariwã ni ibamu pelu IBI MIMÕ (26:31-35); Iboju fun enu-ona ago (26:36-37) -- nipa eyiti a fi wõ inu ago na wõ; Pepe ebõ sisun, ti a fi idẽ bõ (27:1-8), lati gbẽ si agbalã Ago Ajo niwaju enu-ona Ago Ajo; Agbalã Ago (27:9-19).

AFIKUN: (a) Pepe turari, ti a fi wura bõ, ti a si fi si "siwaju ibõju [NIV, "iwaju aso ikelẽ"] ti õ wa legbeẽ [NIV, "saaju"] apoti eri, niwaju ijokõõ aanu ti õ wa lori eri naa" (30:1-10), eyi ti õ lẽ tumõ si pe aanu ati ibi mimõ wa ni aarin ju lo, õ si se se kõ jẽ ibi mimõ si ibi mimõ. Ibi Mimõ – nitori naa, ni apa iwaju ago ijõsin, eyi ti õ da bi apa yen ti "tehpili Oluwa" nibi ti Sakariah, alufãã (şugbõn ki i se alufãã agbã) ati baba Johãnu Onibatisi, ti n sun turari, ati ibi ti "pepe turari" wa (Lũkũ 1:8-11) -- iyen ni pe, ki i se Ibi Mimõ nikan lõ lẽ wõ inu Ibi Mimõ Ju Lo. (b) agbada, ti a fi baba se, ti a gbẽ si eyin ago ipadẽ ati saarin re ati pepe (ebõ sisun), fun Aroni ati awon omõ re (alufãã agbã ati awon alufãã) lati wẽ owõ ati esẽ won ki won tõ se iranse yalã ninu ago naa tabi nibi pepe ni ita (30:17-21).

2. Eksodu 40: 1-8, Awon ilana fun Tito ago ago ati Gbigbe Awon ohun-õşõ: (a) TABERNACLE ti Ago ipadẽ (vs.1-2); (b) Gbe apoti eri sinu ago, ki o si fi aso-ikele bõ o (vs.3) -- eyi ti yoo fi sinu aso-ikele ati bayi ni Ibi Mimo julõ; (c) Mu tabili ati opa fitila wa (vs.4); (d) Gbe pepe goolu fun turari siwaju apoti eri (eyi ti yoo wa legbe ibori ati pe o seese ki o dojukõ dipo ki o wa ni egbe mejeeji Ibi Mimo, gege bi o ti se se pe apoti naa dojukõ ni Ibi Mimo Julõ), ki o si fi iboju Ilõkun naa si Ago ti Ago Ipadẽ (vs.5) -- eyi ti yoo fi si inu tabili, ati opa-igi meji si inu tabili, ati fila opa . Ibi Mimo; (e) Gbe pepe ebõ sisun si iwaju enu-ona ago (vs.6) - eyi ti yoo wa ni ita ago; (f) Gbẽ agbada naa si aarin Ago ajo ati pepe, ki o si fi omi sinu re (vs.7); (g) Şeto ile-ejo yika, ki o si so IROYIN enu-bode naa (iyen, enu-ona) agbala (vs.8).

3. Ekisõdu 40:17-33, Irõyin Nipa Titõ Ago Ajo Ti N Kõ Awon Ohun Ohun Aşõ Rẽ Gbẽ: (a) TABERNACLE funra re ni a tõ dagbã (vs.17-19); (b) "Eri" ti a fi sinu okõ, itẽ aanu ti a gbẽ lẽ e lori, a si fi won sinu Ago Ajo, a si fi ibõju bõ won (vs.20-21). (c) Tabili (fun akara ifihan) ti a gbe sinu ago ago ni apa ariwa "laisi ibori" (vs.22-23) - iyen ni, ni Ibi Mimo, ti a ya sõtõ kuro ni Ibi Mimo julõ nipasẽ iboju; (d) Opa fitila ti a fi si ihã guusu Ago Ago ni idõjukõ tabili akarã ifihã ni ihã ariwã (vs.24-25); (e) Pepe goolu fun turari ti a gbe sinu ago ipadẽ "saaju iboju" (vs.26-27) - iyen ni, "iwaju aso-ikele" (NIV) ti o ya Ibi Mimo kuro ni Ibi Mimo julõ; (f) Aworan ti ilõkun (ona enu-ona) si ago ago ni a gbe (vs.28) -- yiya sõtõ Ibi Mimo ati awon ohun-õşõ re lati agbala ita; (g) Pepe ebõ sisun ti a gbẽ kalẽ si enu onã Ago (vs.29) - şugbõn lõde re; (h) Lafa ti a gbe laarin ago

ajọ ati pepe, nibiti Aaroni ati awon omọ re (Alufa giga ati awon alufa) ti we owo ati ese won nigbati won ba lo sinu ago ajọ ati nigbati won ba sunmo pepe (ebo sisun) (vs.30-31); (i) EJO yi Ago Ago ati pepe naa ka, ti won si se Aworan Enubode agbalá naa (vs.33).

Ọrọ Gíríki ti Héberù 9:4

Ọrọ Gíríki tí a tú sí àwọn èyà àgbà gégé bí “iyen àwòtélé” àti nínú ọ̀pọ̀ àwọn èyà tuntun bíi “pepe,” jẹ thuriaterion, láti thomiao, láti sun tūràrí. Ó ṣeṣe nínú Májẹ̀mú Tuntun nínú àyọkà yíi nìkan, àti nínú LXX (Ìtumò Májẹ̀mú Láéláé ní Gíríki) léẹ̀mejì péré, nínú 2 Kíróníkà 26:19 àti Ísíkiéli 8:1 , àti ní àwọn ibi méjèjì a sòrò rẹ̀ pé ó wà lówó, àti nínú gbogbo àwọn èyà Májẹ̀mú Láéláé tí mo mò pé ìtumò nínú àwọn àyọkà wònyí jẹ “àwo tútù.” Síwájú sí i, “Nínú àwọn àfowókọ, papyri, àti Gíríki ipilẹ̀ṣe, ìtumò thumaterion dà bí ẹnì pé ó jẹ̀ àwo tūràrí” (Tyndale New Testament Commentaries [1960] lórí Héberù 9:4).

Ọrọ ti o se deede ninu LXX fun “pepe,” ati ninu Majemu Tuntun pelu, je bayiiasterion, eyiti o je ki oran ti o lagbara fun titumọ ọrọ miiran bi “iṣan” ni Heberu bakanna bi ninu 2 Kronika ati Esekieli, gege bi awon eya ti atijo se. Àti pé, níwón bí ònkòwé Héberù ti lo ọ̀pọ̀ jù lo ti LXX nínú àwọn itókasi rẹ̀ àti àwọn ọ̀rọ̀ ọ̀rọ̀ rẹ̀ láti inú Májẹ̀mú Láéláé, ọ̀ràn títumò thumaterion gégé bí “àwo tútù” ti túbò lágbara sí i. Ní ti gidi, Vine’s Expository Dictionary of New Testament Words (New One-Volume Edition, 1952), isẹ olókiki tí a sì n ló káákiri, lábé “CENSER” kò mẹnù kan ìtumò èyíkèyíi mīràn fún ọ̀rọ̀ Gíríki ikeyin.

Síbè, ní ilòdì sí irú àwọn irònú bèè, ni òtítọ̀ nàà pé Philo (tí ó n kú ní nṅkan bí AD, 50) àti Josephus (tí ó n kú ní nṅkan bí AD 95), àwọn méjèjì ní àkókò kan pèlú ònkòwé Héberù àti àwọn ònkòwé Júu tí a se àkiyèsì tí wón n lo èdè Gíríki, tí wón n ṣiṣe thuriaterion nígbà tí wón n sòrò nípa pepe wúra pèlú ọ̀pá fitílà àti tábilì ní Ibi Mímó. Ati lehin naa, awon onkowe meji miiran, Clement ti Alexandria (ti o ku AD 215) ati Origen (AD 185?-245?), se bakanna. Iyen yoo toka pe o seeṣe pe ọrọ naa tumọ si nirorun, tabi o kere ju ti wa lati tumọ si, ohun elo tabi aaye kan ti o ni asopo pelu ebo turari, ati nitorinaa le tumọ si boya “turari” tabi “pepe” ti a lo fun sisun turari, ati pe onkowe Heberu lo o ni itumọ igbehin - oju-iwoye ti o han ninu pupọ julọ awon itumọ ode oni.

Pelupelu, ni ibamu si Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament, mejeeji Philo ati Josephus, ti a mẹnukan loke, lo thuriaterion ati bayiiasterion ni paarọ fun pepe turari ti wura - ni awon akoko kan, ati ni awon igba miiran ekeji. Bakannaa, ni ibamu si The Expositor's Greek Testament, awon itumọ Greek meji ti Majemu Lailai Heberu - nipase Theodotion, nipa arin 2nd orundun AD (ṣaju ki o to 160), ati nipase Symmachus, nipa ibere ti 3rd orundun (awon 200s AD) --- mejeeji gba thumaterion fun "pepe turari, sibesibe, Eksodu ni kedere" ni ori 31. aṣiṣe ikowé, ó si ye kí a sàtúnṣe láti ka Èkísódù 30 -- ese 1-10 jẹ apá tí ó ye).

Ni ibamu pelu ohun ti a gba ni oke bi o seeṣe, o nilo bayi lati se akiyesi pe Thayer so pe thuriaterion daradara toka si "ohun elo kan fun fumigating tabi sisun turari. Arndt & Gingrich, ninu Greek-English Lexicon ti Majemu Titun ati awon Iwe-kiko Kristiani Iberẹ miiran, bakannaa so pe ọrọ naa tumọ si "ibi ti o ti wa ni sisun tabi ohun-elo." Fikun: "Sibesibe, HB 9: Pepe pepe ti turari (bi HDT.2,162; Jobe. Herte. Hestton Awon Fokabulari ti Majemu Giriki ti a se apejuwe lati Papyri ati Awon orisun miiran ti kii se iwe-kiko, toka opolopo awon orisun ti orundun 2nd ti lilo re, ninu die ninu eyiti o toka si awo-petepete “ti o han gbangba,” ati “ninu opolopo awon aaye, a ko le so boya finifinni naa je ti o wa titi tabi gbigbe” - iyen ni, boya yoo ro pe o je itumọ bi alnego.

Nípa bẹ̀ẹ̀, àkópò àti kókó inú ohun tá a sọ yìí ni pé ó dájú pé ònkòwé Héberù ì bá ti lo ọ̀rọ̀ Gírìkì náà tó ẹ̀ ní ti “pepe tūràrí,” àmó kò lè fi ẹ̀rí hàn pé ó ẹ̀ bẹ̀ẹ̀. Bí ó ti wù kí ó rí, bí ó ti wù kí ó rí, iyẹn nikan ni yòò yanjú iṣòro kan nípa dídá òmíràn sílẹ̀: (1) Ó tù wá lára láti ní láti máa ẹ̀ kàyẹ̀fí nípa ídì tí ọ̀un yòò fi fòpin sí mẹnù kan àpótí àgò àgò tí a tọ̀ka sí ní pàtàkì gégé bí ó ti wà nínú Májẹ̀mù Láéláé, àti dípò “àwo tūràrí wúrà” tí a kò mẹnù kàn rára nínú àwọn ìwé mímọ̀ Májẹ̀mù Laelae gégé bí ohun èlò àgò; sùgbón (2) ó so “pepe tūràrí wúrà” pò mó Ibi Mímọ̀ Jù Lọ̀, nígbà tí àwọn ẹ̀şẹ̀ Ìwé Mímọ̀ Májẹ̀mù Láéláé fi ipò rẹ̀ hàn gégé bí Ibi Mímọ̀.

Nítòrí náà, àyàfí tí irú ifararora bẹ̀ẹ̀ bá lè wà lónà kan láìjẹ̀ pé “nínú” Ibi Mímọ̀ Jù Lọ̀ ní ti ara, a ẹ̀ ní itakora láàárín ọ̀rọ̀ Héberù àti àwọn ọ̀rọ̀ Májẹ̀mù Láéláé. Ọ̀rọ̀ ti Heberu 9:4 sọ̀rọ̀ nípa Ibi Mímọ̀ ti Àwọn ibi mímọ̀ gẹ̀gẹ̀bí “nini” “pepe turari wura” (ti itumọ̀ yẹn ba tọ̀), lakoko ti ẹ̀rí Majemu Laelae jẹ̀ ohun ti o lagbara pe pepe turari wa ni Ibi Mímọ̀, lẹ̀gbẹ̀ẹ̀ ibori ti o ya sọ̀tọ̀ kuro ni Ibi Mímọ̀ Julọ̀, sùgbón kii ẹ̀ “ninu” Ibi Mímọ̀ julọ̀ funrarare.

Nítòrí náà, a dojú kọ̀ ibèèrè nípa bóyá gbólóhùn náà “nini (echousa) pepe tūràrí wúrà” ti gbòòrò tó tàbí tí ó rọ̀ láti gba itumọ̀ jíjẹ̀ ní ọ̀nà kan láìjẹ̀ pé ó ní nínú. Tàbí ó ha béèrè pé kí a lóye ònkòwé náà gégé bí itumọ̀ láìsì iyémẹ̀jì èyíkẹ̀yíí pé “pepe tūràrí” wà ní tòótọ̀ nínú Ibi Mímọ̀ Jù Lọ̀? Idahun si ibeere yẹn ẹ̀ şe pataki fun ojutu itelorun eyikeyi si iṣòro ti o farahan ni ibeşẹ̀ atunyẹ̀wo yii.

Lori iṣaro diẹ̀, o dabi pe o jẹ̀ dandan lati gba iṣeşeşẹ̀ boya boya o ti gba iṣeşeşẹ̀ tabi rara. Olukuluku wa ni ọ̀kan, ẹ̀dọ̀, ati ẹ̀dọ̀foro laarin iho ara, ati bakanna àwọn apá ati àwọn ẹ̀şẹ̀ bi àwọn ohun elo ita ti ara. Podọ̀ to linlẹn dopolọ̀ mẹ̀, “agbà nuyọ̀nwan sika tọ̀n” lọ̀ sọ̀gan ko yin pinpọ̀nhlan taidi gona Fiwiwe Fiwiwe lọ̀ tọ̀n, dile etlẹ̀ yindọ̀ e ma yin to fideleşẹ̀ gba. Ati pe a yoo ẹ̀ şe akiyesi iyẹn nigbamii.

Sùgbón, ní báyií, a ẹ̀ ní ibèèrè náà, Kí ni àlàyé tó rọ̀rùn jù lọ̀ tó şàlàyé jù lọ̀ lónà tó tẹ̀ni lórùn jù lọ̀? Àti pé idáhùn náà, ní ti ọ̀kọ̀ọ̀kan, yòò sinmi diẹ̀ lóri ihùwàsì ẹ̀nikan sí àwọn ìwé mímọ̀ àti àwọn ònkòwé èniyàn wọ̀n. Àwọn orişì ọ̀na akọ̀kọ̀ meji lo wa ti a fẹ̀ lati gbero ni apakan ti àwọn ti wọ̀n gbagbọ̀ “pepe turari” dipo “awọ̀ turari” lati jẹ̀ itumọ̀ ti o pe ni aye ti a nşe akiyesi, yatọ̀ si meji miiran ti ko ti gba owo pupọ̀ rara. A yoo bẹ̀şẹ̀ pẹ̀lu igbehin.

Àwọn igbiyanju lati Şalaye ilodi ti o han

1. Tọ̀kasi Tẹ̀mpilì Sólómọ̀nì Dípò Àgò Àgò (1 Àwọn Ọ̀ba 7:48-50; 2 Kíróníkà 4:19-22): Ọ̀ótọ̀ ní pé “àwọn àwo tūràrí” (“àwọn àwo iná,” American Standard Version) ni a mẹnùkàn gégé bí ó wà nínú Tẹ̀npilì Sólómọ̀nì, sùgbón gégé bí ara àwọn ohun èlò mímọ̀ ti Ibi Mímọ̀ tí a fi pamọ̀ sí (àfi síbi tí wọ̀n ti lò ó sí Ibi Mímọ̀) o ẹ̀şe ẹ̀ şe ni ibomiiran pẹ̀lu) -- kii ẹ̀ şe bi wiwa ni Ibi Mímọ̀ Julọ̀, ti a pe ni “ọ̀rọ̀-ọ̀rọ̀.” A kò şapejuwe igbehin naa titi di ori 8th ti àwọn Ọ̀ba 1 ati ori 5 ti 2 Kronika, lẹ̀şẹ̀şẹ̀, ati pe a ko tọ̀ka si pe o ni ohun-ọ̀şọ̀ eyikeyi ayafí apoti majemu ati àwọn kerubu ti o bo. (Wo vs.6-8 ati vs. 7-8, lẹ̀şẹ̀şẹ̀, ninu àwọn ori oke.)

Àwọn ohun èlò idúróşinşin fún Ibi Mímọ̀ jẹ̀ (1) pepe wúrà, (2) tàbíli àkàrà àfihàn, àti (3) àwọn ọ̀pá fitílà (mẹ̀wàá nínú wọ̀n dípò ọ̀kan gégé bí ó ti wà nínú Àgò Àjọ̀, ó sì wà “nìwájù ọ̀rọ̀ mímọ̀” dípò kí ó wà ní ihà gúúsù gégé bí nínú Àgò Àgò). Ati àwọn ẹ̀ya ẹ̀rọ̀ ti wa ni akojọ̀ si bi àwọn ododo ati àwọn atupa (awọn apakan tabi awọn ẹ̀ya miiran ti awọn ọ̀pa fitila tabi "awọn ọ̀pa fitílà"), ati awọn ẹ̀mu, awọn agolo, awọn imunmi, awọn agbada, awọn şibi, ati awọn ina ("awọn awo-okun," King

James Version, "ash pans" ni ala) - gbogbo awon ti wura. Pupọ julọ awon ẹya ẹrọ ni a ro pe o ti wa fun lilo ni asopọ pelu şişe awon atupa ati pepe turari, ati boya tabili akara ifihan.

Lónà kan náà, ọ̀rọ̀ Héberù (machta) tí wón ló nínú àwọn ẹ̀şẹ̀ Ìwé Mímọ́ tá a sòrò rẹ̀ yìí, tí wón sì tùmọ̀ yálà “censer”/“ash pan” (KJV tàbí “firepan” (ASV), kì í ẹ̀ ọ̀rọ̀ tí ó şẹ̀lẹ̀ nínú 2 Kíróníkà 26:19 àti Ìsíkíèlì 8:11, èyíni ní, miqtereth, tí a tùmọ̀ thumiaterion ní èdè Gèèsi àti itumọ̀ censerego nínú LX. si, ko si miqtereti goolu kan tabi machta wura kan ti a tọka si bi o wa ninu “Ọrọ-Ọrọ” tabi Ibi Mimọ Julọ ti Tẹmpili Solomoni Nitoribẹẹ awon ẹşẹ wõnni ko funni ni iranlọwọ ohunkohun ti o ba koju işoro Heb.

2. Wilson's Emphatic Diaglott (1864): Eyi je işe kan ti o da lori Griesbach's recension of the Greek text and various reading of the Vatican Manuscript, ki a npe ni lori iroyin ti o ti wa ni Vatican Library niwon o kere 1481. Ni tọka si Heberu 9: 2, Wilson salaye ni a ifeşete bi wonyi: "The kika ti Vatican MS. A ti gbà gégé bí fífúnni ní ojútúú işòrò tí a ti mò, àti gégé bí irèpò pípé pèlú àkòsilè Mósè.” Ó sì tùmọ̀ rẹ̀ báyií: “Nítòrí a ti pèsè àgò kan sílẹ̀ -- àkòkò - nínú èyí tí ọ̀pá fitílà wà, àti tábili, àti búrèdì wíwànihìn-in, ÀTI Pepe tūrārì ti wūrà [tí a fi kún àwọn olórí; eyi ni a npè ni Ibi Mimọ.” O si fi itọka si ni v.4 si Ibi Mimọ Julọ “nini awo turari wura kan.”

Na nugbo ton, ehe sogbe he kandai Mose ton. Şugbon o dabi enipe eyi nikan ni iru kika ni gbogbo ọpọlọpọ awon iwe afowokọ ti o wa; àti Westcott àti Hort, tí wón fi ọwọ̀ pàtàkì mú Ìwé Àfowókọ Vatican lónà gíga (pupọ̀ ga ju, àwọn kan ti ronú), nínú Májẹ̀mú Tuntun wón ní èdè Gírìkì, fi í sínú “Àtòkọ Àwọn Ìwé Kíkà Tí Ó Jẹ̀ Àkíyèsì” dípò nínú ọ̀rọ̀ Gírìkì wón. Wón jẹ́rìí sí lílò ọ̀rọ̀ Gírìkì náà thumaaterion” ní 9:2 tí wón sì já a sílẹ̀ nínú 9:4. Nítòrí náà, iyen fi Wilson's Emphatic Diaglott sí ẹgbé awon tí yòò tùmọ̀ ọ̀rọ̀ náà “pepe tūrārì” àti “àwo tūrārì,” ní ibámu pèlú àyíkà ọ̀rọ̀.

(Àkíyèsì: Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé orisun ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ló wà fún àwọn ọ̀nà méjì tó tẹ̀ lé e láti yanjú itakora tó hàn gbangba láàárín ọ̀rọ̀ Héberù 9:4 gégé bí ó ti şẹ̀lẹ̀ nínú àwọn ìwé kíkà Gírìkì tí gbogbogbòò tẹ̀wọ̀ gbà àti àwọn ọ̀rọ̀ Májẹ̀mú Láéláé lórí kókó ọ̀rọ̀ náà, ọ̀kan şoşo la ó yan gégé bí aşojú iyókù nínú àwọn ẹ̀ka ọ̀tọ̀tọ̀ wón.)

3. The Cambridge Commentary on the New English Bible (1967): "Eksodu.30:6 so pe [pepe turari] duro 'iwaju iboju ... niwaju ite-anu, ati Eksodu 40: 26 fihan pe eyi tumo si ita ibori. O dabi pe onkowe wa ti tele Eksodu.30: 6 ati pe o ti ro pe o wa ninu pepe wura."

Iyen se deede si sisọ pe “onkowe wa” nitooto lo “nini” ni itumọ ti nini “pepe turari” ni Ibi Mímọ Julọ, şugbon şişai loye iwe-mimọ Majẹmu Laelae ti o tele ati nitori naa o şina. İyẹn, bí ó ti wù kí ó rí, kò fún un ní iyin fún jíjé (a) imísí àtòrunwá (èyí tí ó şeé şe kí olùşàlàyé náà, jíjé olóminira, tí kò ní lókàn láti şe), tàbí (b) akékòó tí ó ní jìnlẹ̀ nínú Ìwé Mímọ́ ti Májẹ̀mú Láéláé tí lètà rẹ̀ fi hàn pé ó jẹ̀ (bí kò bá ní imísí). O şe deede lati so pe boya (1) ko mo pe awon iwe-mimọ Majẹmu Lailai duro fun pepe turari bi o ti wa ni Ibi Mimọ dipo Ibi Mimọ Julọ, tabi bibẹkọ ti o mo pe diẹ ninu won şe, (2) ro pe won wa ni aşışe - boya eyiti ko şee ronu boya ojutu eyikeyi wa bibẹkọ - eyiti o da wa loju pe o wa. Nitooto, lehinna, alaye ti a fun ni oke ni lati kọkọ ni pato.

(AKIYESI: Ọrọ aşoye ti o tele je abajade lati paragira gigun kan ninu atileba, şugbon yoo pin si ọpọlọpọ awon ipin-ipin-ipin fun awon irorun ti o tobi julọ ti ipinya ati oye itosi awon ero re. jiyān

oran rẹ ni agbara, lati awon igun orişirişi, ati pe a gbaniyanju fun akiyesi to şe pataki şaaju boya gbigba tabi ko ifokanbalẹ ati iwe afowokọ rẹ pataki.

4. The Pulpit Commentary (1950) atunko): "Laarin won [tabili ti show akara ati awon ti nmu opa fitilala], sunmo si ibori duro pepe wura ti turari; eyi ti, sibesibe, ti ko ba daruko nibi bi ara ti awon aga ti awon 'akoko ago ago,' ni nkan şe pelu awon 'keji,' fun awon idi ti awon mimo 'ibi ti o ti wa ni ri. mimo (Eks.26:35), Aşo-ikele ti o wa ni enu-ona ibi mimo (Eks.36:37) ti a ka si akoko.

"Şugbon dajudaju o tumo si, 'Pepe turari ti wura,' bi o tile je pe o duro ni agbegbe ni ita ibori. Fun (1) bibekko kii yoo si daruko ni gbogbo pepe yii, eyiti o şe pataki pupo ninu aami ti ago ago, ati pe o şe pataki julọ ni Pentateuch, lati inu eyiti a ti gba gbogbo apejuwe naa.

(2) *Ìwò mírán tí ó jẹ àwò tùràrí tí a fì pamó fún ilò olórí àlùfáà nígbà tí ó wọ èyìn ìbòjú lójó ètùtù, kò ní itilẹyìn láti òdò Pentateuch, nínú èyí tí a kò ménuba irú àwò tùràrí bèè gégé bí apá kan ohun èlò àgò tí ó dúró, tí a kò sì sòrò wúra kankan rárá; olórí àlùfáà bèèrè kí ó tó wólé.*

"(3) Bó tilẹ jẹ pé orò náà fúnra rẹ, thumaaterion, tùmò sí 'àwò tùràrí,' kì í sí í şe 'pepe tùràrí' nínú LXX., síbẹ nínú àwọn ònkòwé Héléni, ó yàtò.

"(4) Oro naa ko şe dandan tumo si pe ohun ti a so ni agbegbe laarin iboju: a ko so (gegebi ibi ti a ti so awon akoonu gangan ti 'aggo akoko' ati apoti) ninu (en he), şugbon nini (exousa), eyi ti o nilo nikan tumo si nini bi ohun ini si rẹ), bi o ti sopo pelu awon ami-ami rẹ. Apejuwe ti ile ti o funni nipase Delitzsch) bi apoti ami ti ile itaja je ti ile itaja kii şe si ita.

"Nitooto, be be ninu Majemu Lailai. Wo Eks 40: 5, 'Ki o si fi pepe wura fun turari niwaju apoti eri'; pelu Eks.30:6, 'Şaaju ijoko-ānu ti o wa lori eri'; ati 1 Awon Oba 6:22, 'Pepe ti o wa ni eba, tabi ile-işo'; Isa.6:6 ati Ifi 8:3, nibi ti, ninu awon iran ti tempili orun ti o da lori aami ti aiye, pepe turari ni nkan şe pelu ite Olohun.

"Ati pe o tun ni nkan şe pelu ajodun ago ago. Efin turari ti a nşe lori rẹ lojoojumọ ni o ye ki o wo inu iboju naa si ibi mimo ti ibi mimo, ti o şe afihan orun didun ti ebe niwaju ijoko-ānu funrarare; ati ni Ojo Etutu, kii şe nikan ni a mu turari rẹ nipase olori alufa laarin iboju, şugbon tun şe itole pelu ānu."

Awon akiyesi lori Isotele lati Oro asoye Pulpit

1. Kini idi ti a yan lati şe aşoju Kilasi Rẹ? Ohun ti a ti şe tele ni a ti gbekale nitori igbiyanju akoko rẹ, kii şe gbogbo awon alaye rẹ dandan, je okan ninu awon igbejade ti o ni kikun ati ti o ni idaniloju ni eka rẹ ti a şe ayewo fun iwadi yii, ati pe iwe-eko ipile rẹ ti gbekale nipase nomba awon asoye ti o bowo gaan bi adase ti ara eni. A daruko meji.

(1) *Bíbelí The Expositor's Bible: "Tí [Ibi Mímó Jù Lọ] jẹ pepe tùràrí (nítórí bèè ni a gbódò kà ní eşe kerin, dípò 'àwàrà wúra'), bí ó tilẹ jẹ pé ibi rẹ gan-an wà nínú ibi mímó ita [Ibi Mímó]. pẹlú èjè gégé bí ó ti fì wọn ibi mímó jùlọ."*

(2) Episteli si awon Heberu, lati owo Charles R. Erdman: “Onkowe naa menuba ‘pepe goolu ti turari’ gege bi ohun ti o je ti Ibi-Mimó nitori ibakegebe re timotimo pelu ibi mimo juló yii ninu asa asa atijo.

Ó bógbón mu pé kí a sọ, bí ó ti wù kí ó rí, pé àwọn ìtumò méló kan wà tí kò yònda ìtiléyìn sí ipò tí a ti sọ tẹ̀lẹ̀, ùgbón kàkà bèè sí ti The Cambridge Commentary on the New English Bible, tí a gbékalẹ̀ lókè sáájú kí ó tó fa ọ̀rọ̀ yọ látí inú The Pulpit Commentary. Dipo ti itumọ ọ̀rọ̀ Giriki echousa ("nini"), wọn ọ̀pọ̀ ọ̀rọ̀ tabi gbolohun ọ̀rọ̀ itumọ̀, gegẹbi Goodspeed (pepe turari "duro" ni Ibi Mimó Juló), Moffatt (Ibi Mimó 'ti o wa ninu' re), Bibeli Ihinre (o wa "ni" Ibi Mimó Juló, New English Bible ("nibi" ni pepe turari "akojo" keji) ti o le koja.

Ṣugbón laarin awon wonni ti o tumo echousa ni itumọ ọ̀rọ̀ gangan, ati nitorinaa bi “nini” (tabi “ni”), gege bi a ti tumo nipase The Pulpit Commentary ati awon miiran ti kilaasi re, ni ilana alfabeti, Amplified New Testament, American Standard Version, Berry’s Interlinear, Emphatic Diaglott (biotilejepe yiyokuro boya “pepe goolu ti turari”), Oba juló ti sọ lati inu akojo “Golden” lati Jerusalem. James Version, Living Oracles, Marshall’s Interlinear, New American Standard Bible, New International Version, New King James Bible, Revised Standard Version, Rotherham, Weymouth -- bakanna ni atoko ti o le fa siwaju.

2. Gbólóhùn Koko-ọ̀rọ̀ si Ipenija. Awon alaye die ti asoye loke lati Oro asoye Pulpit, botilejepe kii se pataki ti ipa akoko re, sibesibe pe ibeere ti ko ba se ipenija. Ó si bógbón mu pé ká pe afiyesi sí wón lóri ipilẹ̀ ilàna Bíbẹ̀li pé, “È máa wádíí ohun gbogbo dájú, ẹ̀ di èyí tí ó dára mú sìnshìn.” (1 Tẹ̀salóníkà 5:21).

(1) Nínú àrìyànjìyàn (2) a sọ pé bí wón bá ti fi àwo turari wura kan pa mó fún lílo àlùfáà àgbà léyìn ibòjú ní Ojọ̀ Ètùtù, a ki bá tí “gbé, ju pepe turari, sínú ibòjú náà, níwón bí àlùfáà àgbà ti bèèrè lówó rẹ̀ kí ó tó wólé.”

Ní ibèrè àpilẹ̀kọ̀ yíí, a fa ọ̀rọ̀ ọ̀rọ̀ yọ látínú Macknight tó jẹ̀ ònkòwé Héberù pé: “Ó lè ti kẹ̀kọ̀ lódò àwọn àlùfáà pé àwo turari tí àlùfáà àgbà máa n ló ní ojọ̀ ètùtù jẹ̀ wura àti pé ó fi í silẹ̀ nínú àgò inú inú, ó sì sún mó ibi ibòjú náà, pé, nígbà tó fẹ̀ se isẹ̀ isìn lódún tó n bọ̀, nípa fifi owo re sábe aso ikélé kí ó tó lè fa aso mimó tí ó máa n sun jù lo, ó lè fi wo aso mimó tí ó jóná jù lo. turari.” A si tenu mó ọ̀rọ̀ rẹ̀ “lè,” ní sísọ pé a n se bèè nitori bakan náà, ó lè má ti kẹ̀kọ̀ bèè.

Ní bá yíí, nípa àmì kan náà, a gbódò sọ pé, nígbà tí àwo turari náà kò ti lè wà ní Ibi Mímó Jù Lọ̀ nítòsí ibi ibòjú náà, kí àlùfáà àgbà fi owo re sábe ibòjú náà tí ó sì dé e, ó ti pò jù látí sọ pé kí bá ti tójú rẹ̀ sí “níwón bí àlùfáà àgbà ti bèèrè lówó rẹ̀ kí ó tó wólé.” Nitori ó lè gbà á ní ọ̀nà tí Macknight ti menù kan, kí ó tó wólé kí ó sì sun turari lóri re, bí ó bá jẹ̀ pé ó tipa bèè tójú rẹ̀.

(3) Ninu ariyanjiyan (3) a daba pe niwon bi o ti je pe ede ti Episteli si awon Heberu je “Hellenistic,” ati awon onkowe Hellene bi Philo ati Josephus, ati pelu Clemens Alexandrinus ati Origen, “nigbagbogbo pe pepe turari thumaaterion chrusoun,” onkowe Heberu yoo se bakan naa nipa lilo olupilese LXX, bi enipe LXX funrarare kii se Hellenistic, eyiti o je.

Ọ̀rọ̀ náà “Hellenistic” wá látí ọ̀dò Hellen, baba nlá àwọn Héléni, tàbí àwọn Gíríikì, tí wón gbé ní Gíríisi ní ipilẹ̀sẹ̀, tàbí Hellas (ọ̀rọ̀ Gíríikì fún Gíríisi). Ati pe ọ̀rọ̀ miiran ti o ni itose kanna ni

Hellenic." Awọn ofin meji wonyi gegebi a se lo si ede, asa, ati iru be, ni itokasi iru be ni awon akoko itan meji ti o yapa nipase isegun ti Alexander Nla ni orundun kerin BC - eyi ti isaaju toka si Hellenic tabi kilasika, ati igbehin ti a so bi Hellenistic. LXX ti firanse Alexander Nla nipase die sii ju ogoron odun lo.

Şugbon "Hellenistic" le ti je lilo nipase Oro asoye Pulpit ni iyato pelu "Hebraistic," ti o jomo "Awon Hellenists," tabi awon ara Giriki, ni iyato si "Awon Hebraists," tabi Heberu. Ni Ise Awon Aposteli 6: 1 a ti menuba "Awon Hellenists" (Awon ara Giriki) gege bi iyato si "awon Heberu" - awon isaaju je Ju ti Tukakiri ati ti asa ati ede Greek, ati igbehin je Ju ti Palestine, ti asa won je Hebraic ati Heberu (Aramaic) ede abinibi won. LXX funrarare je itumo nipase awon Hellene, lati fi ero Heberu ti awon iwe-mimo Majemu Lailai sinu Hellenistic tabi ede Giriki.

Awon Giriki ti won tumo LXX sun mo sanmani Heleni ju onkowe Heberu ati awon alajogbaye re, o si see se ki won ti ni ajose timotimo pelu Giriki igbaani ju ti Giriki Koine ti Majemu Tuntun lo. Sibese LXX je Majemu Laelea ti awon Juu ati awon Keferi Kristeni orundun kini Sanmani Tiwa, won si mo on debi pe onkowe Heberu lo o ni pataki ju lo. Nitorinaa, ko dabi eni pe o wa ninu ewu ni boya o je Hellenistic ni iyato pelu jije boya "Hellenic" tabi "Hebraic."

Ju be lo, ranti pe labes akori "Oro Giriki ti Heberu 9:4 , "a pe afiyesi si otito naa pe onkowe Giriki naa, Josephus, ni Thayer toka si bi o se n lo thumaaterion, oro naa ninu Heberu 9:4, fun "awo turari" ati pepe turari. Episteli kuku tumo si pe awon ero miiran ni lati toka eyiti o tumo si, kii se oro funrarare.

4. Ni akoko o le dabi pe ariyanjiyan (4) loko je funrarare tun je die ti o jinna. Şugbon bi eniyan se n ronun nipa oro naa "nini," die sii yoo han gbangba pe o le see lo ti "ti o je ti" laisi afihan ipo ti ara rara. Gege bi a ti so tele, eni kookan wa ni okan, edo, ati ikun, ti o wa ninu ihora, şugbon ese ati apa pelu, ti o je afikun ara şugbon ti ko si ninu re pelu awon eya ara ti a sese daruko. Pupo eniyan tun "ni" awon ohun-ini ti kii se awon ohun elo paapaa - gegebi awon ile tabi ile tabi awon oko ayokele, tabi ohunkohun ti. Nitari naa, "apejuwe onile ti Delitzsch" ti soobu kan "nini" patako ami kan ti o je ti soobu dipo opopona bi o tile je pe o wa lode ile itaja naa, di apejuwe ti o peye gan-an nipa bi "pepe turari wura" se le je ti Ibi Mimoo Ju Lo bi o tile je pe ko si ninu re - iyen ni, nitari ibatan timotimo laaarin won, eyi ti a salaye ninu awon iwe mimo.

Ati pe iyen dabi eni pe o je ki a ko le so rara ati pe o ni ipaniyan, ipari ati itokasi Majemu Giriki Expositor, pe iyipada lati "ninu" ni Heberu 9:2 si "nini" ni 9:4, kii se isele şugbon o ni idi ati itumo, bii atele:

"Gegebi a ti ro ni igbagbogbo o je iyalenu pe ni apejuwe awon aga ti ago naa ko ye ki o menuba pepe turari. A ti ri isoro naa nipa ipo ti a yan si i nibi, nitari ni otito, o duro ni ita ibori naa, ati pe a ti fi esun onkowe pelu asise. Şugbon iyipada lati en o [nibi], lati se echousa [nibiti], lati so asoye ti agbegbe ati pe ko ni ibatan si agbegbe ati pe ko se pataki ni agbegbe. şugbon dipo awon oniwe-irubo ep, 'awon oniwe-isopomora pelu awon ise-iranse ti awon Mimoo ti awon ojo ti awon ojo etutu, ti eyi ti o ti soro' (Davidson). eri, ati ni ver.10, 'Mimoo juloo ni (hagion ton hagiion) si Oluwa.' "

Ó tún ní láti sòrò nípa ẹ̀ṣẹ̀ 10 pé: “Arónì yòò sì ẹ̀ ètùtù lóri ìwo rẹ̀ [pepe tùràrí] lẹ̀èkan lódún; Èyí dà bí ohun tí a ẹ̀ ní Ibi Mímó Jù Lọ̀ fúnra rẹ̀ ní isopò pẹ̀lú ijókòò àánú, níbi tí a ti n sun tùràrí pẹ̀lú (Léfítíkù 16:11-14, 15-16).

Jù bẹ̀ẹ̀ lọ, nínú Léfítíkù 4, a sọ pé nítorí àwọn ẹ̀ṣẹ̀ tí àlùfáà àgbà tàbí ijọ ẹ̀ lẹ̀mòòmò (ó hàn gbangba pé láàárín ọ̀dún láàárín àwọn ojọ̀ ètùtù ọ̀dọ̀dún, nígbà tí a kò lè wọ̀ Ibi Mímó Jù Lọ̀), ẹ̀jẹ̀ ẹ̀ran tí a fi rúbọ̀ fún ẹ̀ṣẹ̀ ni kí a mú wá sínú àgọ̀ ipàdé láti ọ̀wọ̀ àlùfáà ẹ̀ni àmì ọ̀róró, kí a sì wọn ọ̀n sí iwájú aṣọ̀ ikéle (sísó mímó àti Ibi Mímó Jù Lọ̀ sọ̀tò níwájú), tí a sì fi tùràrí tí “OLUWA sọ̀tò níwájú àwọn ibi mímó tí ó jẹ̀ mímó jùlọ̀,” tí a sì fi síbí “ibi mímó” tí a ti rúbọ̀ sí pepe irúbọ̀ ti “OLUWA.” nínú àgọ̀ ipàdé” (vs.1-12, 13-26). Èyí tún dà bí ohun tí a ẹ̀ ní Ibi Mímó Jù Lọ̀ fúnra rẹ̀ ní isopò pẹ̀lú ijókòò àánú, níbi tí a ti n sun tùràrí pẹ̀lú (Léfítíkù 16:11-14, 15-16).

Jù bẹ̀ẹ̀ lọ, nínú Léfítíkù 4, a sọ pé nítorí àwọn ẹ̀ṣẹ̀ tí àlùfáà àgbà tàbí ijọ ẹ̀ lẹ̀mòòmò (ó hàn gbangba pé láàárín ọ̀dún láàárín àwọn ojọ̀ ètùtù ọ̀dọ̀dún, nígbà tí a kò lè wọ̀ Ibi Mímó Jù Lọ̀), ẹ̀jẹ̀ ẹ̀ran tí a fi rúbọ̀ fún ẹ̀ṣẹ̀ ni a mú wá sínú àgọ̀ ipàdé láti ọ̀wọ̀ àlùfáà ẹ̀ni àmì ọ̀róró, wọn wọn níwájú aṣọ̀ ibòjú (písó mímó àti Ibi Mímó Jù Lọ̀ sọ̀tò, tí a fi rúbọ̀ síbí pepe) Jèhófà, a sì fi tùràrí sí “orí pepe iràwò” àgọ̀ ipàdé” (vs.1-12, 13-26). Èyí tún dà bí ohun tí a ẹ̀ ní Ibi Mímó Jù Lọ̀ fúnra rẹ̀ ní isopò pẹ̀lú ijókòò àánú, níbi tí a ti n sun tùràrí pẹ̀lú (Léfítíkù 16:11-14, 15-16).

Ko si nkan miiran ti aga ni Ibi Mimọ ti a sọ bi nini ibatan pupọ, pupọ ni wọpọ, pẹlu Ibi Mimọ Julọ.

Ipari ati Alaye

Bi abajade ipa ipapọ ti awọn ifosiwewe ti a rii pe o ni ipa lori koko-oro ti o wa ni ọwọ, onkọwe atunyewo yii ni lati yi idalejo ti o bere pada. Ó bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú ọ̀rọ̀ idánílójú pé ní Héberù 9:4, itumọ̀ “àwo tùràrí wùrà” (King James Version) sà̀n ju ti “pepe tùràrí wùrà kan” (American Standard Version). (Nipa ọ̀nà, ko si "awọn" ninu ọ̀rọ̀ Giriki, ti o jẹ̀ pe "a) jẹ̀ iyọ̀da daradara.) O mọ̀ pe o ẹ̀ ẹ̀ lati tumọ̀ thuriaterion gegebi "awo-awo-turari" tabi "pepe turari," ti o da lori ọ̀rọ̀-ọ̀rọ̀. Şugbọ̀n o ẹ̀ akiyesi otitọ̀ pe onkọwe Heberu lo LXX ni pataki julọ̀ ninu awọn ọ̀rọ̀ rẹ̀ lati ati awọn ọ̀rọ̀-ọ̀rọ̀ ti Majemu Laelae, ti LXX nikan lo ninu Majemu Laelae, thomiaterion jẹ̀ fún “aṣọ̀ àwo turari,” ó mú kó ẹ̀ ẹ̀ pé bẹ̀ẹ̀ nàà ni ilò rẹ̀ ní Héberù 9:4 .

Ati Robert Milligan, ti o ti ni apakan ninu titọ̀ itumọ̀ mi tele, ninu asoye rẹ̀ lori Heberu ti a tejade ni ọ̀dun 1875, eyiti o tun jẹ̀ ọ̀kan ninu awọn ti o dara julọ̀ ti o wa, ni akoko yẹn koko-oro wa ni ariyanjiyan pupọ̀ ati pe o gbiyanju lati ẹ̀ aṣọ̀ju gbogbo awọn oju-iwoye pataki ni deede, pari nipa sisọ̀: “Ni gbogbogbo, Mo gba pẹ̀lú Alford, ati pe MO le sọ pẹ̀lú pupọ̀ julọ̀ ti awọn asoye ti ode oni. Itumọ̀ awo-oorun; botilejepe Emi ko lero ni ọ̀nà eyikeyi pe a ti yọ̀ isoro naa kuro patapata;

O jẹ̀ idalejo mi pe ninu iwadii mi ni akoko yii, eyiti o gbooro pupọ̀ ju eyikeyi ti Mo ti ẹ̀ tele tabi o le gba akoko saaju tabi paapaa nireti fun bayi, ati wiwa data ko menuba nipase Milligan, Mo le ti ẹ̀ awari awọn alaye ti ko ti wa si akiyesi rẹ̀ - awọn alaye ti yoo fa iwontunwonsi ni ọ̀nà miiran fun u bi wọn ẹ̀ ni fun mi. Iwonyi jẹ̀ ki n ni itunu diẹ̀ sii ni bayi pẹ̀lú itumọ̀ “pepe” - sibesibe ko ẹ̀ igbeyawo pẹ̀lú rẹ̀ pe alaye siwaju si ilodi si ko le da iwontunwonsi pada si itumọ̀ “censer”. Ati pe Mo ti pin awọn data ti o sọ̀ ninu atunyewo yii fun imọ̀ran ati igbelewon ti oluka fun arare, kii ẹ̀ lati gbiyanju lati fa tuntun-de-ni idaniloju lori rẹ̀ tabi rẹ̀. Pẹ̀lupẹ̀lú, dipo fifun awọn ipinnu mi nirorun, Mo ti kọ̀ nkan jade ninu ilana ti iwadii ti ara mi ati ironu fun ohunkohun ti o le tosi.

Lati  e be, sibesibe, ti gba aaye pupo die sii ju ti ifojusona ni ibere, nitori lehinna Mo ti  e apere die ni ona ti Emi yoo gba, kii  e awon alaye ti Emi yoo pelu bi Mo  e rii kini kini si mi je awon pataki fun igbelewon. Pelupelu, awon eya ara re le je alaye pupo ati/tabi imo-ero fun awon anfani ti die ninu. Sugbon iru be wa ninu fun igbasile ti ara mi ati fun anfani ti eyikeyi miiran ti o le nife ninu re.

O tun le  e menuba pe nigbagbogbo Mo rii ohun elo ti yoo je iwulo ni awon apakan ti a ti ko tele, ati pada sehin ati lo o wa nibe. Iyen tumo si pe die ninu awon ero ti han ni isaaaju ninu atunye wo ju ti won waye ninu ilana ti iwadii ati kiko atileba. Ni iru die ninu awon ohun kan han lati wa ni tacked lori ibikan kuku ju ese pelu awon iyoku, ohun ti o kan ti a ti menuba le je awon idi fun o.

Pelu awon alaye wonyi, a nireti pe omo ile-iwe pataki yoo ka ati ronun nkan ti o ti so tele ni opolopo igba - nitori pe o le je pupo lati je digested ninu kika kan.

ADENDUM

Afoyemo ati Ifiwera ti Awon asayan Itumo

Eyi ni lati funni ni igbejade akojopo awon oju-iwoye ti a ti jiroro tele ati ti akosile, lati le mu won wa si idojuko fun irorun ti o rorun ati igbelewon - meji ti o kan itumo "iwo turari goolu", ati meta ti o kan "pepe turari goolu" itumo.

1. Itumo "Censer Golden", ni Itokasi si ago ago: (a) Yoo ti je ojurerere ni ede ni Hellenic tabi Giriki kilasika, sugbon kii  e ni Greek Hellenisticgegebi awon kan ti ro tele -- pelu ara mi saaju iwadii nla ti o wa lowolowo; (b) ko menukan eyikeyi ni gbogbo "pepe turari ti wura" nibikibi ninu ago, lakoko ti o je afihan pataki ninu awon oro Majemu Lailai (c) ko si awo-turari ti a menuba ninu boya awon oro Majemu Laelae tabi awon igbasile itan miiran ti Mo ti rii pe o je aga "ninu" Ibi Mimoo Juloo, ati pe ko si eyikeyi goolu ti a menukan bi a ti lo ninu re. Ayafi ti ati titi ti eri itan yoo fi sejade ni ojurerere re, itumo yii ni bayi lati ni akiyesi bi arososho ati nitori naa bi o kere ju iteloron lo.

2. Itumo "Awæn turàrì wùrà", nínú Itumò Tí Ó  eé  e Sí T npìlì S l m nì D p   g   g : S gb n (a)  nk w  H ber  k  s r  l n  t   e kedere s  it l se se  t np l , b  k   e s   g  n   "p g " n pas  èniyàn (8:2)  ti "t  a  e" n pas  M s  (8:5);  ti (b) k  s  s  m nu kan n n   w n  w  m m  t np l  " r  m m " (Ibi M m  J  L ) p    n   w n ohun  l   y k y  b  k   e  p t   r   ti  w n k r b  t    b   . Nítorí n  ,  w n  se  w  M m  t  n  s p j we t np l  S l m n  k  p s  ir nl w  kankan l ti yanj  is ro Héberù 9:2-4 .

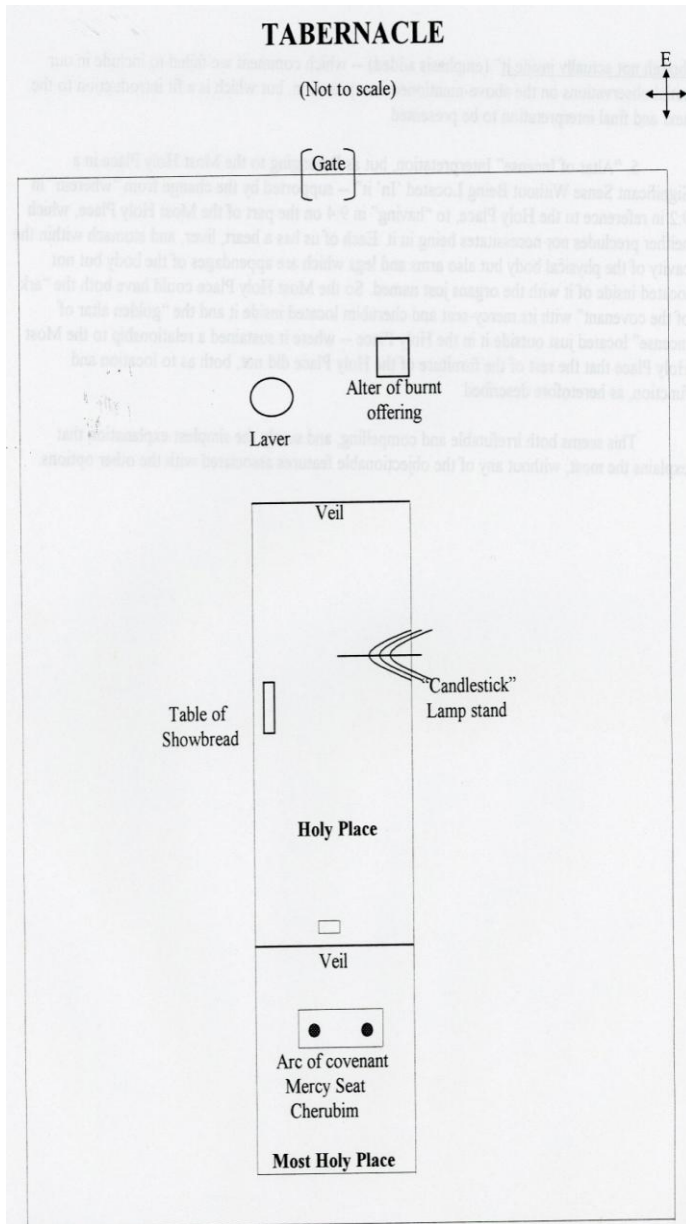
3. "Pepe Turari" Itumo, sugbon Gbigbe pepe ni Ibi Mimoo; Eyi waye ninu eya Benjamin Wilson's Emphatic Diaglott (1864). Alaye re ni: "Awon kika ti Vatican MS. Ti gba bi fifun ojutu kan ti isoro ti o jowo, ati bi ibamu daradara pelu akoolo Mose." Wipe o se, sugbon o je kika ti o dabi pe ko ni atileyin lati eyikeyi miiran ti awon iwe afowoko lopolopo ti o wa, ati laarin awon onimowe oro-oro ni a ka pe o buruju. Paapaa Westcott ati Hort, ti won se akiyesi iwe afowoko Vatican ni odindi pupo gaan (juloo pupo, die ninu awon ti ronun), dipo ki o fi sii ninu igbasile Majemu Titun ni Greek, fi sii sinu "Akojo Awon kika Awon kika Ti O Se akiyesi." Nitorinaa, eya Wilson ni aaye yii ni iru atileyin ailopin tobeye pe o je aibikita lati gba.

4. "Pepe Turari" Itumo, sugbon Gbigbagbo onkqwe awon Heberu lati ni ero asise pe pepe goolu ti o wa ninu ibori naa" - eyini ni, inu Ibi Mimo Julu. Iru eyi ni a gbekale ninu The Cambridge Commentary on the New English Bible (1967. O se afihan, sibesibe, lodi si (a) kii se nikan ni imisi ti eniti o ko silu, eyiti o dabi enipe o ni oye ti onkwe ti atijo ti Heberu si (eyiti o dabi enipe onkwe nla) ti Heberu. se iru asise be, ti o ba ti ni imisi nitori naa, ko le gba bi ojutu itelurun.

Elo itewogba die sii yoo je asoye AE Harvey ninu Alabapin re si Majemu Titun (ti New English Bible), ni siso pe: "O je ajeji pe onkwe yii dabi eni pe o ronun pepe yii ninu yara ti inu - ayafi ti o ba n soru nipa regege bi alamoja pataki ti yara inu, botilejepe kii se inu re gangan" (tenumo fi kun) - asoye ti a kuna lati safikun ninu ibere wa ti o tele sugbon akiyesi ti o tele ati ik itumo lati wa ni gbekale.

5. "Pepe Turari" Itumo, sugbongege bi Jije ti Ibi Mimo Julu ni Imoran pataki Laisi Wa 'Ninu' - ti o se atileyin nipase iyipada lati "nibi ti" ni 9: 2 ni itokasi Ibi Mimo, si "nini" ni 9: 4 ni apakan ti Ibi Mimo Julu, eyiti ko se idiwotabi je dandan lati wa ninu okan wa ninu ti ara, ati pe o je dandan lati wa ninu inu re. ara sugbon tun apa ati ese eyi ti o wa ni appendages ti awon ara sugbon ko be inu ti o pelu awon eya ara ti o kan ti a npe ni Ibi Mimo Julu le ni awon mejeeji "apoti ti majemu" pelu awon oniwe-anu ijoko ati kerubu be inu re ati "pepe turari ti wura" ti o wa ni ita re ni Ibi Mimo - nibiti o ti se iseduro ibasepo si Ibi Mimo Julu ti ibi mimo Julu, eyiti o je pe ibi ti o wa ni ibi mimo ati awon ohun-osu ti o wa ni ibi.

Eyi dabi eni pe a ko le so rara ati pe o je oranyan, ati pe dajudaju alaye ti o rurun Julu ti o salaye Julu, laisi eyikeyi awon eya atako ti o ni nkan se pelu awon asayan miiran.

Ohun ti o wa ni Ọrun Mimọ
Heblu ẹ 9:23

Ọrọ: "Nitorina o ẹ pataki pe ki a fi awọn ẹda ohun ti ọrun di mimọ pẹlu awọn wọnyi [ẹbọ ẹran];

Èyí n tọka sí iyàtò “kò pondandan” nínú apá “ìwẹ̀mọ́” ti àwọn ohun gidi ti ọrun àti ti “àwọn ẹ̀dà” wọ́n ti ilẹ̀ ayé, ó sì gbé ibéèrè dídè nípa ohun tí “àwọn ohun tí n bẹ̀ ní ọrun” tàbí “àwọn ohun tí ọrun” ẹ̀ nílò ìwẹ̀nùmọ́, àti ìdí tí wọ́n fi nílò rẹ̀. Ati pe o le koja agbara wa lati rii daju pẹlu ohunkohun bii idaniloju, nitori pe o ti jẹ adojuru fun diẹ ninu awọn onimọwe ọrọ ti o ni oye julọ.

Awọn agbasọ ọrọ lati ọdọ Awọn ojọgbọn

1. Robert Milligan mēnu kan pé wọn ti fèsùn kàn án pé ohun tá a mēnu kàn lókè yí “ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì látínú ẹ̀sẹ̀ àwọn àngẹ̀lì tí kò pa ohun inú wọn àkókò mọ̀, ẹ̀sẹ̀ àwọn tí a sòkò sísalẹ̀ fún Tartarus nítorí ẹ̀sẹ̀ wọn (2 Pétèrù 2:4; Júúdà 6). “Sugbón,” ni o sọ, “awọn angẹ̀lì ko gba mọ̀ra ni agbegbe wa, nitorinaa, ko gbọ̀dọ̀ fi agbara mu sinu awọn ipinnu wa. Wo akiyesi lori ch.2:16.” (Itumọ̀ lori Heberu.)

2. NÍ Robertson sọ pé: “Lójú wa, ó dà bí pé ó sòro diẹ̀ láti sòrò nípa àṣà iwènùmọ̀ tàbí iyàsímímọ̀ ti ọ̀run fúnra rẹ̀ nípa ifarahàn Kristi gégé bí Àlùfàà-Ìjìyà. Sùgbón gbogbo àwòrán nàà jẹ̀ ohun ìjìnlẹ̀ gíga.” (Word Studies in the New Testament).

3. The Expositor's Greek Testament ti ọ̀rọ̀ Bruce ni atẹ̀le yii: "Mo fẹ̀ lati ẹ̀ ẹ̀ igbiyanju kankan lati fi itumọ̀ ti ẹ̀kọ̀ ẹ̀kọ̀ si awọn ọ̀rọ̀ naa. Emi yoo kuku jẹ̀ ki wọn ni oye si ọ̀kan mi nipa ọ̀sọ̀rọ̀ ti ogo ati ọ̀lá ti n ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ aní si ọ̀run nipasẹ̀ ẹ̀nu-ona nibẹ̀ ti 'Ọ̀dọ̀-agutan Ọ̀lọ̀run'. Mo gbagbọ̀ pe oríkì diẹ̀ sii ju ẹ̀kọ̀ nipa ẹ̀kọ̀ nipa awọn ọ̀rọ̀ naa lọ."

Ní ọ̀wọ̀ kejì ẹ̀wẹ̀, bí ó ti wù kí ó rí, olùṣàtúnṣe rẹ̀ ti Héberù, Marcus Dods, n bá a lọ nípa síṣọ̀ pé:

"Sugbón o fẹ̀rẹ̀ jẹ̀ iyọ̀oda lati yokuro ni aaye yii ti ariyanjiyan ti onkọ̀we ni imọ̀ran ti ẹ̀kọ̀ ẹ̀kọ̀ ẹ̀kọ̀ pe ni diẹ̀ ninu awọn ọ̀na ati ni diẹ̀ ninu awọn ibatan awọn ọ̀run nilo iwènùmọ̀. Aḡọ̀ ti aaye, gẹ̀gẹ̀bi ibugbe Ọ̀lọ̀run, le ti yẹ̀ lati jẹ̀ mimọ̀ nipasẹ̀ wiwa Rẹ̀ ati pe ko nilo iwẹ̀wẹ̀wẹ̀, sugbón jije tun wa ibi ipade rẹ̀ pẹ̀lu awọn eniyan o nilo lati wa ni mimọ̀ pẹ̀lu Ọ̀lọ̀run, ati pe gbogbo wa nilo lati wa ni mimọ̀ pẹ̀lu Ọ̀lọ̀run. iwènùmọ̀ nínú àwọn ohun ti ọ̀run kò nílò iwènùmọ̀, sùgbón gégé bí àwọn èniyàn ẹ̀lẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ wólé wọn nílò iwènùmọ̀ wa tí tí ayérayé."

4. Lónà kan nàà, Marvin R. Vincent n fa ọ̀rọ̀ Delitzch yọ̀ pé: “Bí ilú Ọ̀lọ̀run ti ọ̀run, pẹ̀lú Ibi Mímọ̀ rẹ̀, bá wà ní ibámu pẹ̀lú ilé rí nàà, tí a yàn fún àwọn èniyàn májẹ̀mú, kí wọn lè ní irẹ̀pọ̀ pípé pẹ̀lú Ọ̀lọ̀run, nígbà nàà ẹ̀sẹ̀ wọn ti sọ àwọn ohun mímọ̀ wònyí di ẹ̀lẹ̀gbin àti àwọn ti ilẹ̀ ayé, wọn sì gbọ̀dọ̀ di mímọ̀ lónà kan nàà gégé bí ilàna ẹ̀jẹ̀, sùgbón tí a yàn wọn gégé bí ẹ̀jẹ̀ tí ó jẹ̀ aláìpé, kíkì ẹ̀jẹ̀ tí ó jẹ̀ aláìpé tí a yàn fún ẹ̀jẹ̀ tí ó jẹ̀ aláìpé. ẹ̀bọ̀” (Word Studies in the New Testament).

5. Bí ó ti wù kí ó rí, Albert Barnes, ẹ̀yẹ̀wò ọ̀ràn nàà ní kúkú rú pẹ̀lú àwọn ọ̀rọ̀ wònyí: “Lilo ọ̀rọ̀ nàà tí a sọ di mímọ̀, tí a lò níhìn-ín sí ọ̀run, kò tùmọ̀ sí pé ọ̀run ti wà ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ àìmọ̀, sùgbón ó tọ̀ka sí pé a ti mú kí ó ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ fún àwọn ẹ̀lẹ̀sẹ̀ nísinsinyí; tàbí kí wọn lè wá jòsin níbẹ̀ lónà tí ó ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ wògbà.” (Àwọn Àkíyèsí lori Majemu Titun).

6. Ni ida keji, Robert Milligan tun sọ pé: "Ko si ohun ti o jẹ̀ mimọ̀ gangan ti 'awọn ohun ti ọ̀run' yoo, o dabi si mi, ni deede pade awọn ibeere ti ọ̀rọ̀ naa. Ati pe emi ni idiyan lati ro pe fun bayi, o kere ju, eyi jẹ̀ fun wa dipo ọ̀rọ̀ igbagbọ̀ ju ti imoye lọ. Nígbà tí a ba le ní kikun ni oye ati ki o ẹ̀sẹ̀ alaye bi o ẹ̀sẹ̀ jẹ̀ pe Ọ̀lọ̀run mimọ̀ jẹ̀ diẹ̀ sii ju: 1 5. pé àwọn ọ̀run pàápàá kò mọ̀ lójú rẹ̀ (Jóóbù 15:15), ó ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ kí a lóye rẹ̀ kedere ju bí a ti mò lọ nísinsinyí, bí ó ẹ̀sẹ̀ jẹ̀ pé ‘àwọn ohun ti ọ̀run,’ tí ó gba ilú nílá Ọ̀lọ̀run aláàyẹ̀ mọ̀ra, Jerúsálẹ̀mù ti ọ̀run, gbọ̀dọ̀ sọ di mímọ̀ pẹ̀lú ẹ̀jẹ̀ ẹ̀tùtù ti Jẹ̀sù Olúwa.

Lẹ̀hinna o beere pe: "Ẹ̀sẹ̀ o le jẹ̀ nitori otitọ̀ pe ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ awọn eniyan mimọ̀ ni a gba wólé si Ọ̀run ni ifojusọ̀na ti iku Kristi, ati pe bi o tilẹ̀ jẹ̀ pe a da wọn lare nipa igbagbọ̀, nipasẹ̀ ore-ọ̀fẹ̀ ati ipamọ̀ra ti Ọ̀lọ̀run, sibẹ̀sibẹ̀ wọn beere fun ohun elo iwènùmọ̀ ti ẹ̀jẹ̀ Kristi nígbà tí a ta sílẹ̀, lati le sọ wọn di mimọ̀ patapata. Wo awọn akọ̀sílẹ̀ lori ch.9:15." (Itumọ̀ lori Heberu.)

A yoo t̄siwaju lori ipil̄e pe Milligan, ninu gbolohun ọrọ akọkọ r̄e ti a sọ loke, kii ̄se Barnes, je otit̄o. ̄Sugb̄on j̄owọ ranti ọrọ igbehin naa “̄saaju,” ati bakanna ibeere Milligan ti a ̄sēse ̄se akiyesi, mejeeji ti a yoo ni aye lati t̄oka si lēkansi lab̄e “Awon akiyesi Ipari.”

Awon akiyesi lati inu Iwe Mim̄o

1. Maj̄emu kini ati ago ti aiye. “Awon ̄d̄a awon ohun ti n̄ be ni ̄orun” ni aḡo ij̄osin ti or̄i il̄e aȳe ti M̄os̄e k̄o ati awon ohun ̄l̄o ati awon ohun ̄l̄o r̄e (vs.1-5, 18-22). W̄on ni isop̄o p̄el̄u “maj̄em̄u” tab̄i “maj̄em̄u” ak̄ok̄o ti w̄on ̄se ni S̄inai p̄el̄u Is̄ir̄el̄i ti ara, ̄eyi ti a “yas̄im̄im̄o” p̄el̄u ̄ej̄e awon om̄o mal̄l̄u ati ew̄ur̄e, ti a w̄on s̄ara “iw̄e funra r̄e ati gbogbo ̄eniȳan” (vs.18-20).

Or̄o Giriki fun “iyas̄ot̄o” je egkekainistai, irisi egkainizo, 1. Lati tunse (2 Kronika 15:8). 2. Lati tun se, lēkansi (Sir. 33 (36).6. 3. Lati pilēse, yas̄ot̄o, yas̄ot̄o (Deuteronomi 20:5; 1 Oba 8:63; 1 Samueli 11:14, bbl; Heberu 9:18; 10:20) -- gēge bi Thayer. Milligan ni imoran “ifisile” gēge bi oye ti o dara jul̄o ni 9:18, nibiti o ti sọ pe “maj̄emu ak̄ok̄o ko tii “s̄os̄ot̄o laisi ̄ej̄e.” Eyi ni ibamu p̄el̄u “ipilēse” Thayer.

(AKIYESI: O dabi pe Thayer ye ki o fi 1 Samueli 11:14 kun ni ̄eka No.1, “lati tunse,” dipo ̄eka N.3.)

2. Maj̄emu Keji tabi Tuntun ati Ago Orun. Maj̄emu tabi maj̄emu “ak̄ok̄o” naa ni a ti mu l̄o nipase Kristi, “ki o le fi idi ekeji mule” (10:9), eyiti “maj̄emu titun” ti oun je alarina (9:15), ̄ej̄e r̄e si je ̄ej̄e maj̄emu ti a sọ (Matteu 26:28; Marku 14:24; Luku 22:20; 1 Korinti 11:25 ti o tipase r̄e w̄o inu ̄ej̄e mim̄o lēkan s̄oso) - Biblics funra r̄e, Heberu 9:24], lehin ti o ti gba irapada ayeraye” (Heberu 9:12).

"A ni ... olori alufa kan, ti o joko ni ọwọ ọtun ti it̄e Olanla ni ọrun, iran̄se ti ibi mim̄o, ati ti ago otit̄o, ti Oluwa pa, kii ̄se eniyan [ni idakeji p̄el̄u ̄eda ti aiye. . . . Bayi, ti o ba wa lori il̄e, kii yoo je alufa rara, nitori pe awon kan wa ti o n̄se iran̄se ti ofin ti o je ̄eda ti ọrun; Awon n̄kan, .

“N̄itor̄i b̄i ̄ej̄e ew̄ur̄e ati ak̄o mal̄l̄u [ti a fi r̄ub̄o lab̄e maj̄em̄u ak̄ok̄o], ati ēer̄u abo mal̄l̄u ti n̄ w̄on awon ti a ti sọ di alaim̄o, ba ya w̄on si mim̄o fun [aȳew̄o aȳeȳe] eran ara: mel̄oom̄el̄oo ni ̄ej̄e Kristi, eni ti o fi ara r̄e r̄ub̄o lail̄abawon si Ol̄orun, lati we ̄eri okan yin mo kuro ninu oku is̄e Ol̄orun?” (9:13-14).

(AKIYESI: Sakiyesi bi “iyasimim̄o,” “is̄odimim̄o,” ati “wēwe” ti fer̄e to. Ati eyi ni a fikun nipase ọrọ 1 Tessalonika 4:3-7 , gēge bi at̄ele: “Nitori eyi ni ife Ol̄orun, ani is̄odimim̄o nyin; pe ki enyin ki o fa seh̄in kuro ninu agbere; pe ki olukuluku yin ki o mo bi o ti le ni araare ti ara r̄e ati ohun-elo ij̄era-eni-mim̄o, ani bi a ti mo awon araiye ti ara r̄e, ani bi o ti je ohun-elo iwa-mim̄o. ki i se Ol̄orun;

Lēkansi, "Nigbati o ti ru ̄ebo kan fun awon ̄ese lailai, [o] joko ni ọwọ ọtun Ol̄orun;... Nitori nipa ̄ebo kan o ti sọ awon ti a sọ di mim̄o di pip̄e lailai" (10: 12-14). “Ati awon ̄ese w̄on ati irekoja w̄on, emi ki yōo si rant̄i mo” (v.17).

AKIYESI: Eyi ko tumo si pe nigba ti enikan ba di Kristiani, paapaa awon ̄ese ti o le se ni ojo iwaju tun ni itoju lehinna; sugb̄on kaka bēe, o tumo si pe leyin ti a ba ti dari ̄ese eyik̄eyi ji i, ko da bi eni pe lab̄e ofin M̄os̄e, a ko le rant̄i lēkan si i lod̄odun, a si nilo etutu fun leralera lod̄odun, sugb̄on

idárijì ní gbogbo igbà tí ǹ b̀, s̀gb̀ǹ ìm̀s̀ èj̀ J̀s̀ Kristi ǹ bá a l̀ títì láé láti wà láròwòtó fún iwènùmò àwòn èsè tí àwòn Kristeni dá léyìn tí wòn bá ti di irú r̀.)

3. Awòn Anfani Wulo Labẹ Majemu Tuntun Fun Awòn Ti O Wa Sibẹ Lori Aye. Lori ipilẹ oyè alufa Kristi ati awòn ibukun ti o ga julọ ti o mu ki o wa, a gba awòn kristeni niyanju lati “fi igboya sunmọ itẹ ore-ọfẹ [eyiti a gbọdọ ro pe o wa ni ọrun], ki a le gba aanu [eyi ti o kan idariji awòn èsè bi o sẹ nilo] ati ri oore-ọfẹ lati ran wa lẹwọ [bibeekọ tun] ni akoko aini” (4:16). “NÍGBÀNJÉ, èyin ará, níní igboya láti wọ ibi mímó [níní tí Kristi àti “itẹ oore-ọfẹ” wà, àti àwòn ànfààni èjè r̀ tí a ta sílẹ yòò rí gbà] nípasẹ èjè J̀s̀, nípa ònà tí ó yà s̀t̀ fún wa, ònà tuntun àti iyè, nípasẹ ibòjú, èyíni ni, ẹran ara r̀; àti níní àlùfáà àgbà nlá lóri ilé Ọlórun ní èkúnr̀r̀ ọkàn-àyà; (10:19-22a).

(AKIYESI: Sisunmọ “sunmọ” ti a nse nisinsinyi [nipasẹ “ireti ti o dara julọ” ti a ni ninu Kristi, 7:19] dabi pe o jẹ nipasẹ adura otitọ ati isin tootọ ati igboran, lakoko ti a nduro de ipadabọ Kristi, alufaa agba nla wa, ati ipari igbala wa [9:27-28; cf. Johannu 14:1-3-3 8 Awòn onigbagbọ 14. patapata] [Heberu 7:25] A ti fi itenumọ si “otitọ” ati “otitọ,” nitori Jesu sọ fun awòn kan pe: “Èyin si ti sọ ọrọ Ọlórun di ofọ nipa atọwọdọwọ nyin, daradara ni Isaiah sọtẹlẹ nipa nyin, wipe, awòn eniyan wonyi fi ètẹ wọn bọla fun mi, s̀gb̀ǹ ọkàn wòn jina si mi, s̀gb̀ǹ wòn ǹ sìn mi lasan 15:6b-9, ASV -- KJV ti v.6 kika, “Awòn enia yi fi ẹnu wòn sunmọ mi, nwòn si fi ètẹ wòn bu ọla fun mi: s̀gb̀ǹ ọkàn wòn jina si mi.”)

Awòn akiyesi ipari

1. “Àwòn ohun tí ǹ b̀ ní ọrun,” tàbí “àwòn ohun ti ọrun,” gbòdò jẹ òtítọ nípa èyí tí àgò ti ayé àti àwòn ohun èlò r̀ àti àwòn işé iránsé r̀ jẹ “èdà,” tí yòò sì dà bí ẹni pé ó ní ịjọ lóri ilẹ ayé àti ịjọ àwòn tí a rà padà ní ọrun (wo 12:22-24). Ibi Mímó Jù Lọ, tí ó jẹ igbòkègbodò r̀ tí a sì tipasẹ r̀ wọ Ibi Mímó Jù Lọ fúnra r̀, gbòdò jẹ ịjọ lóri ilẹ ayé. A lè rí èyí láti inú òtítọ nàà pé àwòn Kristeni ǹ gbé “àwòn ibi ọrun nínú Kristi: (Efésù 1:3; 2:6), àti pé “obí wa ǹ b̀ ní ọrun” (Fílípí 3:20) - Ịjọ tí ó jẹ ịjọba Ọlórun lóri ilẹ ayé, èyí tí, nínú àwòn ǹnkan miiran, a pé ní “ịjọba ọrun” (wo Matteu 19:18-18).

2 Nitõtọ Milligan ko le ni èbi nitori kiko imoran pe ọrun ni lati wẹ pelu èjè Kristi nitori awòn angẹli ti wòn sẹ ti a si lé jade gege bi abajade, gege bi 2 Peteru 2:4 ati Juda 6 – nitori, gege bi Milligan ti sọ, awòn angẹli ko gba mọra ni awòn agbegbe ile ti Episteli 2:19.

3. Milligan ko ni idahun si ibeere ti ara r̀, ati pe a yoo sẹ daradara ki a ma jẹ alaigbagbọ pelu itokasi r̀. S̀gb̀ǹ a le sẹ iwadii pelu ere ki a gbero awòn ipa r̀. Ibeere r̀ ni: "Sẹ o le jẹ nitori otitọ pe ọpọlọpọ awòn eniyan mimọ ni a gba wọle si Ọrun ni ifojusona ti iku Kristi, ati pe bi o tilẹ jẹ pe a da wòn lare nipa igbagbọ, nipa ore-ọfẹ ati ipamọra Ọlórun, sibesibẹ wòn beere fun ohun elo iwenumọ ti eje Kristi nigbati a ta silẹ, lati le sọ wòn di mimọ patapata. Wo awòn akosilẹ lori ch. 9: 15."

Orí 9:15, gégé bí Milligan ti tóká sí, sọ pé Kristi ni “alarinà májè mú tuntun, pé ikú [tirè] tí ó sèlè fún iràpadà àwòn irékojá tí ó wà lábé májè mú àkókó, kí àwòn tí a ti pé lè gba ilé rí ogún ayérayé.”

S̀gb̀ǹ iyen ko sọ pe wòn ti gba tẹlẹ. Ati ipin 11: 39-40, lẹhin fifun awòn apeṣere lati iwaju ati lẹhin ikun omi, ati ninu awòn akoko ti Baba ati ti Mose, ti awòn ọkunrin ati awòn obinrin ti

igbagbo, o so pe: “Gbogbo awon wonyi, ti a ti jeri won nipa igbagbo won, won ko gba ileri naa, nitoriti Olorun ti pese ohun ti o dara julọ niti wa, pe laisi wa, ki won mase di pipe.”

Ati ti Dafidi, eniti o wa ninu iwe atokọ ti awon oloto (11: 32), aposteli Peteru so ni Pentikost lehin ajinde ati igoke Kristi, pe "o ku, a si sin i, iboji re si wa pelu wa titi di oni," ati ni pato pe "ko goke lo si orun" (Ise Awon Aposteli 2: 29, 34).

Pelupelu, ohun ti o je otito ti Dafidi ni a le nireti lati je otito fun gbogbo awon miiran, ayafi ti Enoku (Heberu 11: 5-6) je iyato, eniti a yipada ki o ma ba ni iriri iku ti a ko si ri ni ile aiye mo, sugbon o see se ki a mu lo si Orun tabi miiran si Hades, a ko mo eyi ti, ayafi pe igbehin je akoko fun awon emi ti awon oku saaju ki ajinde - ati Enoku 1 Oba, ti a ko menuba ninu eya kanna ni Heberu 1 (2) 2:11-12).

Sugbon, bi awon mejjeji ba tile je iyato si ohun ti a so ni Heberu 11:39-40, won ki yoo je “opoloro” ti Milligan. Sibẹ, bi won ba je iru iyasoto be ti a si mu won lo si Orun dipo lilo si Hediisi, ohun ti Milligan so nipa “opoloro” Orun ti ni soni di elgbin naa le je otito nipa wianihin-in Enoku ati Elija.

Hades je aaye ti awon emi ti o ti lo laarin iku ati ajinde ati pe ko se afihan bi a ti so di ofo ati pe a parun titi di igba ajinde gbogbogbo ati idajo (Ifihan 20:11-15) -- ni akoko yen (“ojo ikhin”) gbogbo awon oku olododo yoo dide (Johannu 6:39,40,44,54). Nitari naa, o see se ko je pe emi gbogbo awon oku wa ninu Hediisi titi ti oku won yoo fi ji. Sugbon a ko fi emi Kirisiti silẹ ninu Hediisi, nitari o jinde kuro ninu oku (Ise 2:31), ati pe ogoji ojo leyin naa o goke re orun (1:3, 9-11) – akoko, yoo da bi eni pe ko ku mo (wo Ise 13:34).

Pelupelu, ni isopo pelu iku ati ajinde Kristi, “iboji tẹpili ya si meji lati okere de isale; ile si mi titi; opo ara awon eni mimọ ti won ti sun ni a si ji dide [eyi ti o se kedere pe a ko fi emi won silẹ ninu Hediisi paapa]; won si jade wa lati inu iboji leyin ajinde re wo inu ilu mimọ naa, won si farahan fun opoloro eniyan.” (Matiu 2:5:5)

Ibeere: Se ipadabo won si iye fun igba die ni, abi won ba Kristi goke lo si orun? Ti a ko le dahun pelu dajudaju. Sugbon o see se pe igbehin naa to. Efesu 4:8 je itoka si Saamu 68:18 , ti a lo fun Kristi, ni sisọ pe, “Nigba ti o goke lo si ibi giga, o ko igbekun lo, o si fi ebun fun eniyan.” Eyi je gege bi asa awon tite sii ijagun ti awon ogagun ologun lehin awon ogun ti o segun nla - ti o se itosona egbe kan ti igbekun bi eri isegun lori awon ota ati jiju awon ebun si awon eniyan ni ona irin-ajo lati ikogun ti o gba ni ogun. Awon ebun fun awon okunrin ninu oran ipadabo Kristi si orun je awon ebun emi ninu ijo akoko, gege bi Efesu 4: 11-12 .

Ete ti won fi fa oro yo latinu Saamu 68:18 ko ni ninu ohunkohun miiran ju “awon ebun fun eniyan”; sugbon awon agbaso ara se. O we mo “opoloro awon onde,” gege bi a se tumo re ni alafọ ti King James Version. Bi eyi ba see se ki o je itokasi awon ti a ji dide leyin ajinde Kristi (ti o le je daradara), won ti je onde Satani titi di igba ti Kristi da won silẹ ti a si mu lo si orun pelu re nigba ti o goke lo ti o si fi won han an pelu ara re gege bi eri isegun re lori Satani ati iku, ti isegun ti a toka si ni Heberu 2:14-15 .

[Àkíyèsí: Fún àfikún itúpalè ti ìgbà tí àwọn èmí olódodo yóò lọ sí Hédíìsì tóka sí Níbo ni Èmí Rẹ̀ Yóò Lọ̀ Nígbà Tí O Bá Kú?, Joe McKinney, www.thebiblewayonline.com. –rd]

4. Lẹ̀yìn nàà, gbé èyí yèwò: Pé (a) níwòn bí Kristi ti jí dide kúrò nínú òkú nínú ara kan nàà nínú èyí tí ó ti kú bí ó tilẹ̀ jẹ pé a yí i padà láti ara kíkú àti èyí tí ó lè díbàjẹ sí aláìlèékú àti aláìlèdíbàjẹ, gégé bí 1 Kóríntì 15:53-54 , àti (b) níwòn bí a ti “sọ ọ̀ di èṣẹ̀ nitorí wa” (2 Kóríntì 5:21), nitorí “gbogbo Jèhófà ti dẹṣẹ̀” (Aísáyà 5:5) a kò lè (d) ẹnu rẹ̀ sí ọrun (àti ti àwọn ẹ̀lòmíràn bí àwọn ẹ̀lòmíràn bá wà pẹ̀lú rẹ̀) lónà tí a lè rò pé ó jẹ ọrun tí ń sọni di ẹ̀lẹ́gbin tí ó sì ń mú kí ó nílò ìwènùmọ̀ ṣáájú àti títi di ìgbà tí Kristi fi rú ẹ̀jẹ̀ rẹ̀ lónà ịṣàpẹ̀rẹ̀ fún ìwènùmọ̀ àti ètùtù, tí a sojú fún gégé bí ó ti ṣe bí?

(Ninu iru ịṣẹ́lẹ̀ bẹẹ̀, awọn ọrun kii yoo ni dandan ni a kà si alaimọ̀ “ṣaaju” eyi, gẹgẹ bi fun Barnes, ti a mẹnuba loke - ayafi ti o ba ṣeṣe teṣe ti a ti doti nipa gbigba Enoku ati Elijah - ṣugbọn yoo jẹ iru bẹẹ titi di “wẹwẹ” pẹlu eṣe Kristi.)

5. Nikehin, bi o tilẹ̀ jẹ pe a ko le dahun boya Milligan tabi awọn ibeere tiwa pẹlu idaniloju, sibesibe a le jẹ ere lopolopo nipasẹ akiyesi pataki ti (a) ikorira buburu ti Olorun fun eṣe, (b) awọn abajade buruju ti eṣe ati ijiya ti o gbodo san vicariously fun wa ti a ba ti dariji wa, ati (c) ti o fi iyanu han fun ẹda eniyan ti o ga julọ ti oore-ọfẹ ti Olorun. ijiya nipasẹ Kristi Jesu Oluwa wa, ti Olorun ti fi lele lati jẹ “etutu, nipa igbagbo, ninu eṣe rẹ, . . . Ète pàtàkì tá a ní nínú àwọn ọ̀rọ̀ tá a mẹnù kàn lókè yìi ni, bí Pòòlù ṣe sọ pé, “àwọn ídájọ̀ rẹ̀ ti jẹ àwámáridíí tó, àwọn ọ̀nà rẹ̀ sì ré kojá àwákiri!” (Róòmù 11:33).

Igboya amd Exhortation **Orí 10:19-25**

1. AKOSO.

Èyí jẹ abala ọ̀rọ̀ ọ̀tòọ̀tò, pẹ̀lú àwọn ìgbàníyànjú rẹ̀ tí ó dá lóri àwọn ọ̀títọ̀ pàtàkì púpọ̀ tí a ti fi ọ̀rọ̀ rẹ̀ múlẹ̀ (4:14 - 10:18) tàbí lóri àwọn àbájáde tí a mú jáde láti inú rẹ̀. Awọn otitọ̀ ni ibatan si ohun ti a ni (vs.19-21), ti a ṣe nipasẹ ọ̀rọ̀ naa "nini." Ati ọ̀kọ̀ọ̀kan awọn iyanju bẹrẹ̀ pẹ̀lú gbolohun naa "Jẹ ki a" (vs.22, 23, 24).

II. OTITO: "NINI" (Vs.19-21).

1. “Nitorina, ará, ni igboya lati wọ ibi mimọ nipa eṣe Jesu” (vs.19). "Ibi mimọ" nihin ni "ọrun tikaarẹ," eyiti Kristi tikaarẹ ti wọ fun wa, bi o ti jẹ pe, eṣe tire, ati nipasẹ rẹ - ati nipasẹ eyiti o ti gba irapada ayeraye fun wa (9: 24-25; cf. Vs 11-12).

Nigba ti a ba "wọ sinu ibi mimọ nipa eṣe Jesu," a tẹ "nipasẹ ọna ti o ti yasoto fun wa, a titun ati ki o alaye ọna, nipasẹ awọn ibori, ti o ni lati sọ, ara rẹ" (vs.20) - eyi ti o jẹ bakannaa lati sọ, eda eniyan rẹ. Nitoripe o gba ẹda eniyan le lori ti ara rẹ ti o le ni iriri iku ati ki o ni eṣe lati ta silẹ fun wa (wo 2: 14-17). Nígbà tí ó sì gòkè re ọrun, ó wà pẹ̀lú ara èniyàn tí a jí dide (tí yí padà bí tiwa yóò ti rí, wo 1 Kóríntì 15:50-52 àti Fílípì 3:20-21). Ó tipa bẹ̀ẹ̀ di ò̀nkòwé (archegos, balogun, tàbí olóri aṣáájú) tàbí ìgbàlà wa (Héberù 2:10). Jubẹ̀lọ̀, nigbati o ba de a keji akoko, o yoo jẹ "si igbala" ("si awọn opin," 7:25) "fun awọn ti o duro fun u" (9:28). On o wa lati gba wa sọdọ ara rẹ; pe nibiti o wa, ki a le wa nibe pẹlu (Johannu 14:3). Nigbana ni a yoo gangan "wọ sinu ibi mimọ" ibi ti o jẹ nitori ti a ti rapada "nipa eṣe Jesu."

Àmò ní báyií, nípa tèmí nikan la fi ń ẹ̀ ẹ̀, nínú ifẹ̀ àti ijòsìn wa. Şugbòn eyi jẹ pataki transcendent ti a ba ni lati tẹ ọrọ gangan ni lehin igba diẹ. Ati pe o le ati pe o ye ki o ẹe ẹe pẹlu “igboya,” nitori a ti rà pada “nipasẹ eje Jesu” ati pe a ni idi ti o tobi julọ ti o ẹe ẹe fun ifojusóna ti ẹnu-ona gangan nigbati Kristi ba tun wa. Ati pe “igboya” naa jẹ koko pataki ninu lẹta wa (3:6; 4:16; 10:19, 35). Ki í ẹ ẹgàn tàbí iwà òmùgò, bí kò ẹ ẹgbòyà, ẹgbòkànlé, àti itura, tí a gbé kalẹ nínú ohun tí Ọlórún ti ẹ fun wa nípasẹ Kristi tí ó sì ẹlẹrí fun wa fun ojò iwájú.

2. “Ati nini alufaa nla lori ile Ọlórún” (vs.19) - eyun, Jesu Kristi, ẹniti o jẹ alufaa ti a tọka si ni 1:3, ati pe a ti ẹ afihan ni pataki lati igba 4:14 - pese gbogbo idaniloju ti o wa labẹ ati idalare “igboya” ti a palasẹ, ati awon iyanju ti o tele.

III. ÀWỌN ÌGBÀYÀNWÒ: "E JE KI A" (Vs.22-25).

1. "E jẹ ki a sunmọ" (vs.22) - eyini ni, tẹsiwaju lati sunmọ - "si ibi itẹ ore-ọfẹ [ni ọrun], ki a le gba aanu, ki a si ri ore-ọfẹ lati ẹ iranlọwọ fun wa ni akoko aini" (wo 4: 16).

a. "Pẹlu ọkàn otitọ" -- ni gbogbo otitọ, itara, ati işootọ.

b. “Ní ẹkúnreré ẹgbàgbó” -- tàbí “ní ẹkúnreré idánilójú ẹgbàgbó” – ẹgbàgbó ti ọrò Ọlórún nípasẹ Kristi (wo Romu 10:17).

c. “Níwòn bí a ti fọ ọkàn wa (ní ipilẹşẹ pípé ní ipilẹşẹ) wón wón ọkàn wa kúrò nínú ẹrí-ọkàn búburú” -- tí ó ní í ẹ pẹlú nínú “ọkàn tòótó” - ibùwón ẹjẹ Kristi lónà isàpẹẹ (cf. 9:14, 18-22) -- tó dọgba pẹlú iwènùmó ọkàn wa kúrò nínú ẹşẹ, àti kúrò nínú imò ẹşẹ (wo 10:2) tí a ti sọ di funfun ní àkànşẹ. ẹjẹ Ọdọ-Agutan (Ifihan 7:14).

AKIYESI: Eyi ati nkan atele ko ye ki o ẹ iyemeji papọ bi o ti şele ni apapo pẹlu ara won.

d. “Nigbati a si ti fi omi mimó wẹ ara wa” -- itọka ti o han gbangba si iribomi Kristian (wo Işẹ Awon Aposteli 10:47-48) -- gbogbo eniyan, ọkàn, ati ara, ti a sọ di mimó fun Ọlórún (wo Romu 12:1; 1 Korinti 6:15, 20-- ẹşẹ igbehin kika ninu AV, “E yin Ọlórún logo ninu ara nyin, ti o si wa ninu Işẹ Awon Aposteli re). 22:16; Efe.5:26; Titu 3:5; 1 Peteru 3:21; Wo Excursus lori 1 Peteru 3:21 . Oju-iwe 60

2. "E jẹ ki a di şinşin (vs.23) - iyen ni, "di ijewọ ireti wa mu şinşin pe ki o má ẹ şiyemeji; nitori o jẹ olótọ ti o ẹ ileri." AV naa ni "igbagbo," o ẹe ẹe nitori ọrọ naa "ijewọ," eyi ti o tumọ si "ojogbon." Şugbòn ọrọ Giriki ni ọrọ elpis, ireti, dipo pistis, igbagbo, bi o tilẹ jẹ pe awon mejeeji ni ibatan, gegebi a yoo ẹ akiyesi ni isalẹ. Ati "ireti" bakannaa "igbagbo" le jẹ "jewọ ọrọ" tabi "Greek" ọrọ naa le jewọ. ti a tumọ ni ona mejeeji ni ede Geşesi Ti o ba jẹ akiyesi nipasẹ olutumo bi gbigba wole, “ijewọ” ni itumo ti o dara julọ ti a ba fiyesi bi ikede tabi iseduro ti ko beere, lehinna “işe-ışe” yoo dara julọ.

“Ìrètí” jẹ ọrò tó ẹ pàtàkì gan-an nínú Héberù, ó tún ń şelẹ nínú 3:6; 6:11, 18; 7:19. Ó jẹ àkópò ifojúsónà àti ifẹ-ọkàn, “ẹgbàgbó” si jẹ “idánilójú àwọn ohun tí a ń retí, idánilójú àwọn ohun tí a kò rí” (11:1).

Ìdí tá a fi lè di ìrètí wa mú şinşin ni pé “olòòótó ni ẹni tí ó şèlérí.” Ati ni asopo yẹn, oṛo ti 6: 13-20 nilo lati ẹ atunyewo.

3. “A si jẹ ki a ronu” (vs.24-25) - iyẹn ni, “ronu ara wa fun ara wa lati ru soke si ife ati awon ise rere” (vs.24).

a. “Ki a ma ko apejo ara wa silẹ, gege bi asa awon elomiran” (vs.25a) -- tabi, “a ko duro kuro ni ipade wa, gege bi awon kan ti nse” (NEB). AE Harvey soro lori eyi bayi pe: “O se se ko je pe ko sohun to po ju ninu lilo si soosi [eyi ti a gbodo yera fun funra re]. Bakanna, ni asoye oro Giriki, egkataleipo, so pe o le tumo si “lati lo kuro ni awon iponju, fi ainiagbara silẹ, (colloq. fi silẹ ni asan).”

Ohun to wa ninu ese yi ki i se aibikita to ye fun awon ara niga ta a ba siwo didara po mo won ninu awon apejo Kristeni, itenumo naa, bere pelu ese ti o te le e (26), wa lori ewu ti a fi ara wa saba fun nipa sise “kiko” jo.

b. “Sugbon e ma gba ara yin niyanju” (vs.25b). “Enikeji,” lakoko ti a tumo si, ko si ninu oro Giriki. Oro naa “sugbon” safihan iyato kan: “Kii ko apejo ti ara wa silẹ ... sugbon igbanianju.” Idi kan, nitori naa, fun ipajopo wa je ifarakanra Kristeni, igbanininyanju, isiri, ati itileyin ara wa -- “imugboro, ati igbanininyanju, ati itunu” (wo 1 Korinti 14:3).

c. “Ati pupo die sii, bi enyin ti ri ojo ti o sunmo” (vs.25c). Eyi tokasi isunmotosi ojo idanwo nla kan, niga ti idapo ati igbanianju ti awon apejo Kristian yoo je ohun ti o nilo die sii dipo ki o dinku, lati yago fun ipadashin ati lati daabobo kuro ninu apahinda - ojo kan ti won mo nipa re - ti won toka si bi “ojo naa.”

Medele ko lendo ehe yin “azan Okluno ton” Osohia 1:10 ton, he yin nukunnumojeme gbon Klistiani fliflime ton le dali taidi azan tintan ose lo ton, to whenue ye no basi plidopo semeseme ton le to gbesisome. Sugbon ayika oro naa, “lai ko” awon apejo “sugbon fifunni niyanju,” o da bi eni pe o fi ipajopo fun ete gbigma ara yin niyanju leni kiniki-keji, dipo ki o tumo si igbanininyanju ti o tubo n po si i ni ose lati pejo ni ojo Oluwa ti n bo.

Awon miran ti ka “ojo ti n bo” si bibo Kristi lekekeji. Sugbon, niga ti a ni lati mura silẹ fun iyẹn nigbakugba ati ni gbogbo igba, a so fun wa leralera pe a ko mo igba ti yoo je, pelu Kristi tikanare nigbati o wa lori ile (Matteu 24:35-44; 25:1-13; Marku 13:31-37; Luku 21:33-36; 1 Tesalonika 4:13 – 5:3; Sibe, ninu owe Oluwa wa ti awon talenti, ifarabale wa pe o seese ki ipadabo re ma wa fun “akoko pipe” (Matteu 25:14-30 ati v.19 ni pataki). Ki i se “ni oro” niga ti a ko 2 Tesalonika, ko si ni je saaju isele ipayinda nla ti apositeli Poulu ti so tele fun akoko ti o lo kanrin lolo iwaju (2:1-12). Ati pe niga ti apositeli Peteru ko leta re keji si awon Kristeni, awon elagan paapa n siyemaji niga yen boyá yo se se ri, niwon bi o ti pe to be leyin ti a ti seleri (2 Peteru 3:1-13). Sibesibe. Niga ti o ko leta re akoko, o to akoko “fun idajo lati bere lati ile Olurun: bi o ba si ko bere lati odo wa, ki ni yo je opin awon ti ko gboran si ihinrere Olurun? Eyi ni a so ni ayika “idanwo amubina” ti a ni iriri nipase awon Kristian (1 Peteru 4:12-19). Idi si wa ta a fi le gbogbo pe “idajo” ta a menu kan nibi yi toka si ijiya ati ajalú ti Kristi so tele ninu awon iwé Ihin Rere.

Bó bá rí bèè, ó şeé şe kó jé pé “òjò tí ǹ b̀” tí Hébèrù 10:25 ǹ t̀ka sí ni òjò ìparun Jerúsálémù, èyí t̀ máa şeḷè láàárín ìgbésí ayé iran t̀ wà pèlù Kristi (Mátíù 24:1-34; Máàkù 13:1-30; Lúùkù 21:5-32), ó sì şeḷè ní AD 70, láàárín àkókò kùkùrù léyìn tí àpèjúwe Hébèrù ti k̀ ̀na r̀ yoo p̀ si. Ẁn mú un wà nítorí iforígbàrí àti iforígbàrí láàárín àẁn àṣáájú Júù ní Palésìni àti àẁn ògá ẁn Ròòmù. Ati bi iru aẁn aifokanbale ti ǹ p̀ si, ̀p̀l̀p̀ aẁn Ju nibi gbogbo ni ij̀ba Romu di pup̀ ati siwaju sii aibikita - ati b̀ p̀lu aẁn kristeni, nítorí ẁn ni akoko ỳn ni ero ti gbogbogbo geḡbi eḡb̀ ti aẁn Juu ati aẁn Keferi kristeni geḡbi aẁn alaẁṣe Juu.

Olúwa s̀ t̀l̀ pé ip̀njú aláilégb̀ ỳò wà ní àkókò isàgati àti ìparun Jerúsálémù, ó sì fún àẁn om̀ èyìn r̀ ní it̀ni fún sá àsálà. Ati Eusebius, ninu r̀ Ecclesiastical History, s̀ pé: "Gbogbo ara, sibesib̀, ti aẁn ijo ni Jerusalemu, ti a ti palas̀ nipas̀ à̀runwa ti ifihan, fi fun aẁn òkunrin ti o ni iteẁgbà ṣaaju ki ogun, kuro ni ilu, ati ki o gbe ni kan aẁn ilu ni iha keji Jordani, ti a npe ni Pella. Nibi aẁn ti o gbagbo ninu Kristi, ti kuro ni Jerusalemu, bi enipe aẁn enia mim̀ ti k̀ gbogbo ij̀ba ti ilu Jude sil̀ patapata, ati pe ẁn ti k̀ gbogbo ij̀ba ilu sil̀ patapata, ati pe o ti fi gbogbo ij̀ba ilu Jude sil̀ patapata, ati pe o ti k̀ gbogbo ij̀ba ilu sil̀ fun ara r̀. s̀yìn tí ẁn ṣ̀ sí Kristi à̀ẁn à̀sítèlì r̀, ó pa gbogbo ìran àẁn aṣebi ẁnyí run pátápátá kùrò lórí ilè ayé." (Ìwè Keta, Orí Karùn-ún .

IV. ÀKÚRÒ (1 PETERU 3:21).

1 Pétèrù 3:21 ní isop̀ pátàki kan pèlù Ìṣe 22:16 t̀ ní í ṣe pèlù “kíkèpe orúkò Olúwa,” àti pèlù Ìṣe 2:38 t̀ ní í ṣe pèlù “ìdàríjì àẁn èṣ̀” àti “èrì-òkàn rere.” Ni ede ti iwe-mim̀, “òkan ti o dara” (Ìṣe Aẁn Aposteli 23:1) j̀ “im̀-òkan ti asan si Olorun ati eniyan” (24:16). AV naa ni 1 Peteru 3:21 ti o s̀ pe baptisi j̀ “idahun ti èri-òkan rere si ̀d̀ Olorun,” eyiti yoo dabi pe o tum̀ si pe o j̀ “nítorí idariji aẁn èṣ̀,” lakoko ti Aẁn Aposteli 2:38 s̀ pe o j̀ “fun [tabi, si] idariji aẁn èṣ̀.” Ati ASV ninu ̀r̀ ti 1 Peteru 3:21 ni irib̀mi geḡ bi “ibeere ti èri-òkan rere ̀d̀ Olorun,” eyiti ko dabi eni pe o ni oye rara. Ṣugb̀n ni ala, o s̀ pe, "Tabi, ibeere tabi, afilo." “Ìbèèrè” k̀ dà bí eni pé ó b̀gb̀n mu nínú àyíká ̀r̀ yí, ṣ̀gb̀n “èb̀” ǹ ṣe bí ó bá ỳ “fún èrì-òkàn rere,” èyí tí ó lè t̀m̀ sí, tí ó sì hàn gbangba pé ó t̀m̀ sí, gégé bí ̀p̀l̀p̀ àẁn ìtum̀ ̀r̀ síṣ̀ ti òde òní ṣe t̀m̀ r̀ - yálà gégé bí “èb̀” tàbí ibámu r̀ RSV àti NASB ní ó “fi èb̀ sí Olorun fún èrì òkàn mím̀.” Aẁn miiran ṣe bakannaa, geḡbi at̀le:

Goodspeed: "ifekufe fun èri-òkan ti o t̀ ̀d̀ Olorun."

Williams: "ifekufe fun èri-òkan mim̀ niwaju Olorun."

Rotherham: "Ibeere si Olorun fun èri-òkan rere."

Moffatt: "Adura fun èri-òkan mim̀ niwaju Olorun."

Montgomery: "Adura fun èri-òkan rere si Olorun."

AKIYESI: Eyi ni ibamu pèlu Ìṣe Aẁn Aposteli 2:38 , “a baptisi ni orukò Kristi fun idariji aẁn èṣ̀” - iyen ni, lati ni èri-òkan rere si Olorun, ati geḡ bi ikosile “ifè” fun iru b̀.

̀r̀ tí a l̀ nínú 1 Pétèrù 3:21 j̀ eperotema. Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament, s̀ pe o tum̀ si: 1. Ibeere, ibeere kan. 2. A eletan. 3. Níẁn bí àẁn ̀r̀ ìwádíí àti ìbèèrè sába máa ǹ ní èr̀ ifè-òkàn, ̀r̀ náà tipa b̀è gba ìtum̀ wíwá à̀kànwá, ie, ifékúfèè, ifè-òkàn gbìgbóná janjan. Bí ilò ̀r̀ náà bá fara m̀, ó fún wa ní àláyé t̀ r̀r̀n j̀ l̀ tí ó sì r̀r̀n j̀ l̀ nípa ibi tí inú r̀ dùn sí 1 Pét.3:21: “Èyí tí (irib̀mi) ǹ gbà wá [ìẁ] nísinsinyí, k̀ í ṣe nítorí pé nígbà tí a bá gbà á, àwa [èyìn] ti b̀ èèrì ti èran ara kùrò, ṣ̀gb̀n nítorí pé a [èyìn] fi taratara wá èrì òkàn tí a bá Olorun r̀.”

Arndt àti Gingrich, nínú Lexicon Gírìkì àti Gèèsì wọn ti Májè mú Tuntun àti Àwọn Ìwé Mímó Kristeni Ìjímìjì, sọ pé: 1. Ìbèèrè. 2. Bèèrè, èbè (eperotao 2, láti toro nḡkankan lówó eni kan) -- èbè sí Olórùn fún èrí okàn mímó 1 Pét. 3:21.

AKIYESI: Imoye orọ eperotema yẹn ni 1 Peteru 3:21 ni ibamu pẹlu Iṣe 22:16 lona didara, “ dide, ki a si ṣe iribomi, ki o si wẹ eṣe rẹ nù, ti n pe oruko Oluwa.” Iyẹn ni pé, nínú ṣiṣe iribomi láti fọ eṣe nù, eni kan n fi ife okàn rẹ hàn fún èrí okàn rere sí Olórùn—ní ti tòótó, ó ní láti ṣe bẹẹ kí a bàà lè rí igbàlà. Nítorí náà, iribomi tí ó bá Ìwé Mímó mu jẹ àdúrà àfikún-okàn fún idárijì eṣe. Kíkẹpe orúko Olúwa wé mó àdúrà. O n kepe Oluwa.

"Nitori ko si iyato laarin Ju ati Giriki: nitori Oluwa kanna ni Oluwa gbogbo eniyan, o si je oloro fun gbogbo awon ti npe e: nitori enikeni ti o ba kepe oruko Oluwa ni a o gbalala" Romu 10: 12-13). “Nwon si so Stefanu li okuta, o nkigbe Oluwa, o nwipe, Jesu Oluwa, gba emi mi” (Iṣe Awon Aposteli 7:59).

Láti rí igbàlà, nígbà náà, ní ibámu pẹlú àwọn ilànà ti Májè mú Tuntun, enikan gbódò ké pe orúko Olúwa, kí ó sì ṣe bẹẹ ní isopò pẹlú ibatisi rẹ, kí ó lè di àdúrà títa gbangba fún idárijì àwọn eṣe.

A pari pẹlu awon wonyi lati Kittel's Theological Dictionary of the New Testament (1964): “Nitorinaa a le tumo 1 Pet.3:21: ‘Kii se yiyokuro ohun eeri ti ode, bikoṣe adura si Olórùn fun eri-okan rere.’”

Bakannaa: "ni oju-iwe v.21 a ye ki a reti alla [ṣugbon] ki o tele nipa iwenumo ni ona ti emi. Nitorina ibere fun eri-okan ti o dara ni lati tumo bi adura fun idariji eṣe ... idariji eṣe ni ibatan pekipeki pẹlu baptisi lati ibere (Mk.1: 4 ati par.; Iṣe Awon Aposteli 2: 38)." (Vol. II, p. 688.) [Iroo afikun lori koko yii ni a le rii ninu Baptismu sinu Kristi, Joe McKinney, www,thebiblewayonline.com -rd]

Èbọ “O tayọ” AbelOrí 11:4

Orọ: “Nipa igbagbó ni Abeli fi rúbọ sí Olórùn ni irubọ ti o tayọ ju Kaini lọ, nipasẹ eyiti a jẹrii rẹ pe oun jẹ olododo, Olórùn njerii niti awon ebun rẹ: ati nipasẹ rẹ o ti kú sibẹ o nsọ” (American Standard Version).

1. Awon akiyesi ti ara eni.

Èkó pàtàkì ni pé, Èbèlì fi igbagbó rúbọ, a sì tẹwọ gbà gégé bí olódodo, èyí tó tùmò sí pé Kèèni kò fi igbagbó rúbọ, nítorí náà a kò tẹwọ gbà á. Àmọ a gbódò kẹkọọ bó ṣe yẹ ká mọ ìjépàtàkì àwọn gbólòhùn náà (1) “tí a fi igbagbó rú” àti (2) “èbọ títayọ lólá jù lọ.” Ni diẹ ninu awon ona ti igbehin je diẹ elusive ju tele, ati nitorina diẹ ariyanjiyan.

Itokasi ninu awon Heberu ni awon wonyi lati Genesisi 4: 2b-5: "Abeli je oluṣo agutan, ṣugbon Kaini je oluṣo ile. Ati lehin igba diẹ o ṣe, Kaini mu ninu eso ile ni ore wá fun Oluwa. Ati Abeli, o tun mu ninu awon akọbi agbo-eran rẹ ati ninu orá rẹ. Oluwa si fiyesi Abeli, kò si fi ibori rẹ fun Kaini. inú bí i, ojú rẹ sì ṣubú.”

A ní láti şàkíyèsí pé Jénésísi kò mēnu kan nńkan kan ní tààràtà nípa igbàgbó bí kò şe àpèjúwe iyàtò àfojúşùn tó wà láàárín àwọn ọrẹ ẹbọ méjèjì, nígbà tí àwọn Héberù mēnu kan iyàtò tó wà nínú ara (igbàgbó) şùgbón kò mēnu kan iyàtò àfojúşùn ní pàtó.

1. “Fun nipa Igbagbo. Şogan, dile etle yindo yise ma yin nùdego tlolo to kandai Geşesis ton me gando awe lo go, yise tintindo tintin Jiwheyewhe ton tin to adà omẹ awe le ton me—yèdo Kaini po Abeli po ton, na e “hen avonunina hlan OKLUNO” dile Abeli wa do. Ọrò Héberù tí wón tú sí “ẹbọ” ni minchah, èyí tí wón tùmò rẹ nínú LXX ní otúia, tàbí “ẹbọ” ní èdè Gèèsì, gégé bí ó şe fara hàn nínú ọrò Héberù wa tí a fa ọrò rẹ yọ lókè – àwọn ọrò tí wón n tóka sí nínú Íwé Mímó sí ọrẹ ẹbọ sí Ọlórún tàbí ọlórún kan.

Şugbon oniruuru igbagbo ni o wa -- (a) “igbagbo” ni wiwa Ọlórún, şugbon “laisi awon işe” ti igboran, ti ko ni ipa, “agan,” “okú”; àti (b) “igbàgbó” tó n gbésé, tó n fi ara rẹ hàn nípasè “àwọn işe” rẹ (Jákóbù 2:17-26). Mejeeji Jakóbu 2 ati Heberu 11 je ki o şe kedere pe igbehin ni a ka fun ododo fun eniyan. Şe akiyesi apere Majemu Lailai ti o tele.

Ní ibi omi Mèribà (Númerì 20:2-13), ní etidò Kádèşì-báníà, tí odò kan máa n şàn láti inú àpáta kan, kò sí omi nígbà tí àwọn ọmọ Ísírèlì tí Mósè àti Áárónì dari dé, tí àwọn èyàn nàà sì bèrè sí í yí padà. Ọlórún bá Mósè sòrò pé: “Mú ọpá nàà, kí o sì kó ijo èniyàn jo, iwọ àti Áróni arákúnrin re, kí e sì sọ fun àpáta nàà ní ojú wón pé kí ó tú omi rẹ jáde, kí o sì mú omi jáde wá fun wón láti inú àpáta nàà;

Şugbon ó dàbí eni pé ibanúje bá wón, wón sì bínú sí àwọn èniyàn nàà nítorí idààmú wón, tí Mósè fi sòrò, kí í şe àpáta, bí kò şe fun àwọn èniyàn nàà pé, “E gbó báyií, èyin ọlòtè; àwa yòò ha mú omi jáde wá láti inú àpáta yi?” Mósè sì “fi ọpá rẹ lu àpáta nàà lèjèjè,” èyí tí a kò pàşẹ fun un láti şe, “ó sì jáde lópòlopò, ijo èniyàn sì mu, àti àwọn eran ọsin wón.” Şugbon iyen ko pari itan naa.

OLUWA si sọ fun Mose ati Aaroni pe, Nitoriti enyin kò gbagbo ninu mi, lati sọ mi di mimó li oju awon ọmọ Israeli, nitorina enyin ki yio mú apejo yi wá si ile na ti mo ti fi fun wón. Nítorí nàà, àwọn méjèjì kú kí wón tó wọ ilẹ ilérí nàà.

Şe torí pé Mósè àti Áárónì gbà pé Ọlórún wà níbè kò tó nńkan tẹlẹ? O han ni ko. Şugbon wón kò şegboran sí Ọlórún gan-an pèlú, àti pé yàtò síyẹn, wón gba iyin fun ara wón fun işe iyanu tí Ọlórún yòò şe dífún un lógo kí wón sì “sọ ó di mímó” “ní ojú àwọn èniyàn.”

2. "Ebo ti o dara julọ." E honwun do, to aliho dopolo me, Kaini, dile e tle yise to tintin Jiwheyewhe ton me, ma yise nado şogan şen Jiwheyewhe to gigó me dile Abeli wa do gba. Nítorí pé, “Nípa igbàgbó ni Èbèlì rú ẹbọ tí ó dára ju ti Kéèni lo,” gégé bí Bíbèlì King James Version, American Standard Version, àti àwọn miiṛán. Ọrọ Giriki, sibesibe, ni pleiona bayiiian nikan, "ẹbọ diẹ sii." Şugbon diẹ sii ni ọna wo? Nipa didara, gegebi fun KJV ati ASV? Niti iye, ri “awon ebun” re (pupo) ni a menuba? Tabi, niti awon iru (eyiti o tun je pipo), gege bi awon kan ti ronnu, eyiti ọrọ “awon ebun” yoo tun ya arare si?

Àkọşilẹ Jénésísi, bí ó ti wù kí ó rí, kò mēnu kan ju irú irúbo kan lo ní pàtó. Nítorí nàà, bí, gégé bí àwọn kan şe rò, ó tùmò sí pé Èbèlì mú ọrẹ-ẹbọ ewébè wá (ẹbọ idúpé kan léyìn nàà tí a fi sínú Ófin Mósè) àti ẹbọ eran (Bóyá gégé bí ọrẹ ẹbọ èşè pèlú), işáájú kí í şe kókó iyàtò nínú àwọn ọrẹ ẹbọ

méjèèjì, àti nítorí nàà a kò ménu kàn ní pàtó, nígbà tí àìsí ẹran tí Kaini fi rúbọ jé iyàtò pàtàkì. Podo to nujiyo monkoṭon me, e ma na taidi do Malku 10:46-52 linlin azònhengbo nukuntónno dopo dopo poun gbón Klisti dali dile e to tón sòn tódaho Jeliko tón me, dile etle yindọ sogbe he Matiu 20:29-34 , e henazongbona omẹ awe—vlavo na menukan dopo lo tón bo yón ewo (Bartimeu, visunnu Timoti tón) na yón pinpen wehiato le tón dogo. Şugbon eyi, lakoko ti o şeşe, tabi ti o ba je išeşe paapaa, kii şe otito ti a ti fi idi re mulẹ pelu itokasi si awon igbasile Genesisi ati Heberu.

Ati pupo julio awon itumo, ni aibikita iyen gegebi aşayan kan, şe ojurerere fun imoran die sii nipa didara, bi KJV ati ASV, ti toka tele, pelu itumo NKJV ni ona kanna. Ati pe awon işele die wa ninu awon iwe-mimo Majemu Titun nibiti o ti je laiseaniani pe o ti lo be, botilejepe pupo die sii lo nigbagbogbo pelu itokasi iye tabi awon nomba. Awon atele je awon iyato lati oro-oro "die ti o dara julio," sibesibe gbogbo won dabi pe o ni lati şe pelu didara: "dara julio ati itewogba" (Amplified); "ebo ti o dara julio" (TCNT, NASB, JB, TEV, Spencer, Living Oracles); "ebo oloro" (Moffitt); "ebo superior" (Berkley); "Ebo ti o tobi" (NEB).

"Ebo ti o dara julio" ni a rii lati şaju ninu awon iyato lati "ebo ti o dara julio." Şugbon ore Giriki ti ese İwé Mimó wa ki i şe eyi ti a lo ninu awon ore Héberu miiran ti a si tumo si "dara ju lo" (1:4; 7:7, 19,22; 8:6; 9:23; 10:34; 11:35) - eyiini ni, kreisson. Ati Alfred Marshall, ninu Greek-English Interlinear re (ti o ferewon boşewa ni ojo wa) ni awon atele ni Geşesi labe oro Giriki fun "die sii": "ti o tobi julio (? Dara julio)." Ni awon oro miiran, pelu re awon ifişura kan wa nipa "dara julio" jije ori ti oro naa.

Itumo Rheims ati Rotherham, "ebo kikun," le tumo boya ni agbara tabi ni iwon (bii boya awon nomba tabi iru). Itumo ti Wemouth, Williams, ati RSV, "ebo itewogba die sii," lakoko ti o han gbangba ni otito, ko toka idi ti o şe itewogba die sii.

Goodspeed, ni owó keji ewe, so pe: "İgbàgbó mú kí ebo Ébèlì tóbi ju ti Kéèni lọ." Èyí pèlú, bí ó tilẹ jẹ pé òtító ni, nítorí pé ìgbàgbó, tí ń wá láti inú gbígbó òrò Olórún, tí ó sì ń yorí sí şíşègboràn sí i, mú kí Ébèlì rú ebo tí ó şe, şugbon kò sí ní òdò Kéèni, kò sì mú kí ó rú irú ebo kan nàà. Síbè, bí ohun tí Goodspeed pète láti dàmòràn ni pé ohun tí ó fi rúbọ ì bá ti tó àti itewogbà bí Kéèni bá fi òótó inú àti itara kan nàà tí Ébèlì fi rúbọ nàà rúbọ, èyí kò lè jẹ òtító fun awon idi ti a ti fowó kàn án. Èrò yen, bí ó ti wù kí ó rí—pé gbígbà ohun kan gbó pé ó tònà mú kí ó tònà àti itewogbà lódò Olórún—ní òpòlòpò awon onígbàgbó.

II. AWON NIPA LATI OMORAN.

1. NÍ Robertson, Word Pictures in the New Testament: "Ní ti gidi, 'ebo pupo si i' (ifiwera ti polu, pupo) . . . Ní pàtó idi tí ebo Ébèlì fi sàń ju ti Kéèni yàtò sí ìgbàgbó rẹ ni a kò fi hàn." (Iyen dabi ipari ti o han gbangba lati ohun ti a ti şe akiyesi loke.)

2. Oroiwoye Pulpit: "O je deede lati wa idi kan ninu eda ti ebo Abeli bi o şe afihan etutu, ati lati ro pe igbagbo re şe afihan ni imoran ti iwulo iru etutu be, ti o şe afihan fun u, gegebi a ti tun ro pe, nipase ase Olahun. Iwoye ero ti alaye naa je imoran nitooto nipase apejuwe ohun ti a fi han ni irubo ti o je ti irubo ti o wa ni isale, şugbon kii şe irubo ti o je ti irubo ti o wa ni isale. ti o han gbangba ninu itan ti o ya funrarare, tabi ni itokasi re ninu aye ti o wa niwaju wa ni itewogba ti ebo

naa ni a sọ ni ibi nikan, bi o ti jẹ dandan, si igbagbo ti olufun naa, laisi akiyesi bi igbagbo yẹn şe jeri. (A şe ifipamo asoye titi di igba diẹ, ni "Ipari.")

3. Adam Clarke, Oṣiṣẹ: "Irúbo diẹ sii; bi enipe o ti sọ; Abeli, nipa igbagbo, şe diẹ ẹ sii ju oṣan lọ; ati nitori naa a sọ pe, Oṣun jeri awon EBUN re, tois dorois. Ipo ti o han gbangba ti oṣan naa dabi pe eyi ni; Kaini ati Abeli mejeji mu awon oṣe wa si pepe Oṣun, boya pepe ti a şe fun ijosi idile, Kaini ni o mu oṣe-ẹbo idile mincha wa. ti ile, nipa eyi ti o jẹwo awon jije ati ipese Oṣun, je oluso-agutan tabi a ẹran-ọsin, mu, ko nikan ni eucharistic ẹbo, ti awon eso ti ile, sugbon tun ti awon eso ti agbo ẹran re bi ẹbo ese si Oṣun, nipa eyi ti o jẹwo ara re ese, idajo ati aanu Oṣun, bi daradara bi re kookan ati ki o pese sile ti Oṣun iwa mimo, ti o ni itelọrun pelu mincha, tabi oṣe-ọpe: Oṣun yii ko le, nigbagbogbo pelu iwa mimo ati idajo, gba pelu itara; mo .: (Fun alaye diẹ sii ati itoju gbooro nipase Clarke, wo awon asoye re lori Jẹnesisi 4: 3-5.)

4. James Macknight, Awon Episteli Aposteli: "'Ti a fi rubo si Oṣun (pleiona bayii) diẹ sii ẹbo.' Ninu itumo yii, Mo ti tele awon alariwisi naa, ti won sọ fun wa pe pleiona, [ifihan] ni iwon, tumo si ni iye diẹ sii ju iye ti o poju lo ni, yatọ si eso ile, ti o je okan lara awon ebun ti a menu kan ninu ese ti o tele e, o tun mu eyi ti o sanra ju ninu awon akobi agbo ẹran re wa; Ebo ohun jije ti a fi rubo;

*O ye ki o jekannaese, ninu Heberu 11, iyen, v.4.

III. IKADI.

1. Ipari Iwe asoye Pulpit gegebi a ti sọ loke, pe a gba ẹbo Abeli nitori pe o gba, ati pe kii şe nitori iru ẹbo re, ko ni idiyele pelu gbogbo awon otito. Iru irubo ti o şe je abajade igbagbo re, eyiti o je ki oun ati nitori naa ebun re je itewogba. Itumo Oro asoye ni pe bi Kaini ba ti ni iru igbagbo kan naa ni ti ara-ara ti Abeli ni, oṣe-ẹbo re gege bi o ti je deede yoo ti je "diẹ sii" ju bi o ti je lo, gege bi ti Abeli ti je "diẹ sii" ju tire lo. Sugbon o daju pe ki i şe gbogbo otito iyen ni—nitori pe ka ni iru igbagbo kan naa ti Ebeli ni ni, ko ni je ki iru oṣe to fi towetowo ru to je ti Ebeli ati tire.

O dabi pe ki o le je ki onkowe ti apakan Genesisi ti Oro asoye ti a menuba loke lati şe atunse onkowe ti apakan Heberu lori aaye yii. Bere pelu gbolohun naa, "Si Ebeli ati oṣe ẹbo re" (Jenesisi 4:4), o sọ pe: "Ni gbiba eniyan re lakokoko ati leyin naa ebun re (cf. Owe 12:2; 15:8; 2 Kor.8:12) 'Irubo naa ni a tewo gba fun okunrin naa, ki i si i şe okunrin naa fun ẹbo' (Ainsworth); sugbon o si je oṣe ti Mose şe fi kun un laisi iyemaji. je diẹ ti o tayo ati ki o dara ju ti Kaini,' ati 'asekara okan le şe ere kan ni ero ti awon onkowe ti awon Episteli si awon Heberu' (Prof. Lindsay, 'Lectures on Heberu,' Edin. 1867). to Ibawi ogun. ironu pe Oṣun ti yan an lati igba akoko."

Èrò tí ònkòwé Héberù ti The Pulpit Commentary fún ipari oṣe ti a sọrò re jade ni apa akoko ninu oṣe oṣe yọ lati oṣe re lókè, gégé bí èyí: "Ó sába máa n je lati ri idi kan ninu iru ebun ti Ebeli ru gégé bí isapeere etutu, ati lati ro pe igbagbo re han ninu didanilekoko ti anini iru etutu be, ti a toka si re gégé bí a ti ro pe oṣe aturunwa ti wa siwaju si i. ti a daba nipa apejuwe ohun ti ẹbo re je, ti a wo ni imole ti imoran irubo ti o tele [boya boya irubo "itan" tabi "imo-oro" yoo je oro ti o dara julọ sugbon kii şe kedere ninu itan ti o ya funrarare, tabi ni itokasi re ni aaye ti o wa niwaju wa" (ti a fi kun).

Pèlú gbólóhùn tó parí yíí, a máa fohùn sòkan sùgbón a óò tẹnu mó ọn pé kò sídíí tó fi yẹ ká gbà gbó pé igbàgbó igbòràn kì yòò yọrí sí irúbo ẹran látòdò Kéèni àti tí Èbèlì. Ní ti bí Olórún ẹ̀ẹ sí imò ọgbón orí Olórún payá tó lẹyìn ohun tí a bèèrè fún ẹbọ ẹran, a kò mò. Sùgbón o dabi pe o ẹe ẹe pe awọn igba atijọ ni alaye ti o dara julọ ju Majẹmu Lailai sọ di mimọ. Fun apeṣe, Jesu sọ fun awọn Ju pe, “Abrahamu baba yin yò lati ri ọjọ mi, o si ri i, o si yò.” (Johannu 8:56) -- ohun kan ti ko han gbangba yato si iṣipaya Majẹmu Titun.

2. Macknight, ninu Awọn Episteli Aposteli re, sọ pe awọn alariwisi "sọ fun wa pe pleiona, ni iwọn afiwera, toka si diẹ sii ni awọn nomba ju diẹ sii ni iye." Ti o ba pe, fun iye ni lilo akoko re. Sùgbón awọn imukuro ti o han gbangba diẹ wa, gege bi o ti wa ninu Matteu 12:41, 42; Luku 11:31,32 (ọrọ kan ní ifiwera); àti Iṣe 15:28 , níbi tí “ńlá” kò ti lè sunwọn sí i nínú itumò. Ninu awọn ọrọ ti o jọra, Jesu jẹ “diẹ sii” (ti o tobi) ju boya Solomoni tabi Jona lọ. Ati ekeji soro ti "ko si ẹru [diẹ sii] ju awọn nkan pataki woyi lọ." Sibesibe, paapaa ni igbehin, kini yoo jẹ ki ẹru "diẹ sii" yoo jẹ awọn ohun diẹ sii ni nomba. Sugbon ni Matteu 6:25 ati awọn ti o jọra ni Luku 12:23, ni yiyo Jesu bi wipe, "Aye ko ha diẹ [pleion] ounje, ati awọn ara ju aṣo?" itokasi leṣansi kii ẹ si “diẹ sii” ni nomba, sùgbón ọgbón-iyẹ.

3. Nitorina, o dabi wipe ko gbogbo ojuami ti ariyanjiyan nipa Clarke ati Macknight le ti wa ni safihan conclusively, sugbon ti ko le eyikeyi ti wa ni disproved conclusively, ati pe, ohun gbogbo kà, awọn àdánú ti iṣeese jẹ ni riro ninu wọn ojurerere. Tabi ki o dabi si onkqwe yii, lori ipile awọn ero woyi:

(a) Nínú ẹ̀ẹ̀ Iwé Mímọ̀ Héberù, a sọ pé Èbèlì ti rú “ẹbọ púpọ” ju Kéèni lọ. Níwọn bí kò bá sí àyíká ọ̀rọ̀ tó fi hàn pé ó yàtò, ó ẹe ẹe kí ọ̀rọ̀ náà “òpòlọpò” tùmò sí púpọ̀ sí i ní nònbà dípò iye púpọ̀ sí i, ọ̀rọ̀ náà fúnra rẹ̀ sí mẹnua kan “àwọn ẹ̀bùn” (púpọ̀) Èbèlì.

(b) Mọ̀dopolọ̀, kandai Gẹ̀nẹ̀sisi tọ̀n ze ede jo na zẹmẹ mọ̀nkọ̀tọ̀n. Kéèni mú irú ọ̀rẹ̀ kan wá, èyíni ni èso ilẹ̀, sùgbón Èbèlì “sọ mú nínú àkọ̀bí agbo ẹran àti ọ̀rá rẹ̀.” Iyẹn ni pé, kí í ẹe irú ẹ̀bùn tí Kéèni mú wá nikan ló mú wá, sùgbón irú ẹ̀mí miiṣàràn ní àfikún – nítorí náà, “àwọn ẹ̀bùn,” ọ̀pọ̀, gégé bí ọ̀rọ̀ Héberù.

(c) “Àwọn àkọ̀bí” àti “ọ̀rá” (ọ̀rá àwọn ẹran tí wọn fi rúbọ) jẹ̀ àbùdá àwọn ẹbọ kan tí a nílò lábẹ̀ ọ̀fin Mósè ní ọ̀rúndún 25 tábí jù bẹ̀ẹ̀ lọ lẹyìn náà, bẹ̀ẹ̀ náà kò sì pilẹ̀sẹ̀ láti inú ọ̀fin Sínáì. Bakan naa ni otitọ awọn ọ̀rẹ̀ ẹ̀fọ̀ tun. labe ofin Mose, awọn irubọ ẹran ati awọn irubọ ewébẹ̀ ni a nílò gege bi ọ̀rẹ̀-ọ̀pẹ̀, bi o tilẹ̀ jẹ̀ pe irubọ ẹran nikan ni a lò gege bi ọ̀rẹ̀-ẹ̀bọ̀ ẹ̀sẹ̀ ayafi ninu ọ̀sì pupọ̀pupọ̀, nigba ti awọn irubọ ewébẹ̀ ti a ti paṣe ni a lè fi ropo (Lefitiku 5:11-13). Nítorí náà, àwọn ọ̀rẹ̀ ẹ̀bọ̀ Kéèni àti Èbèlì (àti ní gbogbo ọ̀nà tí Àdámù wà sàájú wọn) jẹ̀ àwòfìsàpẹ̀rẹ̀ àwọn ọ̀pọ̀ ọ̀rúndún lẹyìn náà nínú Ọ̀fin Mósè ní Okè Sínáì.

(The foregoing is offered for whatever it may be worth as a matter of consideration, but without endeavoring to force its decisions. Ati eyikeyi data tabi ariyanjiyan si ilodi si yoo jẹ itẹwogba.)

